

היכלולא דצדיקיא

לקט אמרים

בעניני דת ודעות מגדולים וצדיקים
שחל היומא דהילולא שלהם בחודש הזה

הגה"צ רבי חיים מיכאל דוב וויסמאנדל זצוק"ל
ראש ישיבת נייטרא בעל תורת חמד ומן המצור
נלב"ע ו' כסלו תשי"ח לפ"ק

אשר נתפרסמו בגליונינו "אמונה ודעת" בשנים עברו

וכעת מופיע בקובץ נפרד
חודש כסלו תשפ"ד

מערכת "השקפה בדודה"

© כל הזכויות שמורות

הערות והארות בעניני הגליון, והודעת פרטים על שיעורים וחבורות וספרים וכדו', וכמו"כ לתרומות והנצחות

יכולים לשלוח לפאקס: 03-6443567 או לאימעיל: A146556474@gmail.com

וכן אפשר להשאיר הודעות למערכת בטעל. 0747962033

לתרומות והנצחות בחו"ל אפשר להתקשר בטעל:

בארה"ב: 502-4186 (845). בלאנדאן: 075-3507-8220.

במאנטשעסטער: 07835298520. באנטווערפען: 032-4912-81276

ניתן לתרום בכרטיס אשראי ע"י מערכת "נדרים פלוס" בעמדות הפזורות ע"ש "אמונה ודעת"

או ע"י מערכת "נדרים פון" בטעל: 03-7630585 קאוד-5374

או העברה לחשבון בבאנק פאג"י, סניף 188, מ. ח. 105416010, ע"ש ליבוביץ לציין עבור "אמונה"

הגליון החודשי "אמונה ודעת" מופץ בעזהשי"ת באלפי העתקות

בערי ארה"ק: ירושלים, בית שמש, בני ברק, וצפת, ומודיעין עילית. ובחו"ל: בארה"ב, בקאנאדא, ובענגלאנד, כ"י.

הגליונות ניתן להשיג:

ירושלים: 05484-85560 | בית שמש: 05832-44306 | בני ברק: 05331-27056 |

צפת: 0527698687 | מודיעין עילית: 052769868

החפץ להיכנס לרשימת מקבלי הגליון מידי חודש נא לשלוח "בקשה"

לאימעיל אדרעס a146556474@gmail.com

הגה"צ רבי חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל זצוק"ל

ראש ישיבת נייטרא בעל תורת חמד ומן המצר

נלב"ע ו' כסלו תשי"ח לפ"ק

גולד ביום ד' מרחשון שנת תרס"ד בעיר דעברעצין לאביו הרב ר' יוסף ז"ל שנתקבל לשמש כש"ב בעיר טירנוי ועבר הוא עם משפחתו לגור שמה, ולאמו בת הרב ר' מנחם מאיר בערטהויער ז"ל מק"ק פרעשבורג, עד מזהרה ראו הוריו כשכרונותיו חריפותו ושאיתו של הילד עוברת כל גבול ולא יוכלו למצוא מלמד עבורו בעיר טירנוי, ע"כ שלחו אותו ללמוד אצל הגאון המפורסם ר' דוד וועסעלי זצ"ל שהיה אז דומ"ץ בעיר סערעד [ואח"כ נתקבל לראב"ד בעיר ואם בישראל פרעשבורג] הגר"ד היה קנאי גדול ולחם מלחמת ה' נגד כל המפלגות ובכללם כת האוודה, ואצלו למד הילד מיכאל בער, וחיש מהר הרגיש הגר"ד את אשר לפניו ובאהבה רבה למדו דרך התורה בחריפות נפלאה, ופעם התבטא עליו הגר"ד "איש כמוהו עם חייפות שכל כזה אין שולחים לעזה" כי אם פעם במאתים שנה, ואמר שעוד בהיותו ילד היה צריך לקום מפניו ולמד עמו בתורת חברותא ולא כרב ותלמיד, גם על יראתו העצומה העיד שברור לו שמעולם לא טעם טעם חטא, גם ר' מיכאל בער לעומתו התקשר מאוד לרבו באהבה, בעת ההוא היה לומד בהתמדה עצומה ובעומק עד שלא הרגיש במה שקורה סביבו, וכך עלה ונתעלה כאחד הגדולים אשר בארץ, ובהיותו בימי ילדותו כבר היה בקי בש"ס ובפוסקים בבקיותא ובעמקות נפלאה, ובהיותו כבן י"א שנים לקחו אביו אל מרן מהרי"ץ דושינסקי זי"ע שהיה אז אב"ד גאלאנטא לקבל את ברכתו, ובהיותו שם בא אחד לשאול שאלה ממרן המהרי"ץ, וכששמע ר' מיכאל בער את השאלה ביקש רשות ואמר תשובה הגונה בחריפות יתירה עפ"י דברי הש"ס והפוסקים, וכשסיים דבריו עמד המהרי"ץ ונשקו על ראשו ואמר בטוח אני כי הילד למאור גדול יהיה ולגדולות נוצר, פעם מצא אביו דברי תורה שרשם הילד מיכאל בער לעצמו והראה זאת להגה"צ אב"ד אונסדארף זצ"ל ונתפעל מאוד מדבריו ואמר "שהם כעין חידושי הרשב"א".

בימי מלחמת עולם הראשונה שהה כ"ק מרן הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע בעיר ראצפערט, ובעת ההוא נסע ר' מיכאל בער (בהיותו ילד) אל זקינו ר' ישראל יעקב ז"ל אבי אביו לראצפערט ונכנס אל הקודש פנימה והתחיל לדבר עם כ"ק המהרי"ד בלימוד והרה"ק נתפעל ממנו מאוד, כמו"כ התפלפל עם האב"ד דמתא הגאון ר' שאול ראזנבערג זצ"ל ונתפעל כ"כ מגדלות תורתו עד ששלח התרת הוראה לבית אביו בדואר, וכן התפלפל עם הגאון הרב מאלדשטאט זצ"ל בשיטת הגר"א בעניני בין השמשות "משך עשר שעות רצופות". לרגל הבר מצוה הכין לעצמו פלפול עצום ונפלא ביותר, וכשהיה עדיין בחור צעיר הלך ללמוד אצל מרן המהרי"ץ דושינסקי זי"ע בעיר גאלאנטא, והמהרי"ץ התפעל כ"כ מהבחור הבר מצוה עד שבחר ללמוד איתו בחברותא, ובעת הגדת השיעור הושיבו על ידו, ובהרבה פעמים פלפל עם רבו באמצע השיעור ואירע פעם שבאמצע השיעור נשק לו המהרי"ץ על מצחו מרוב התפעלות מגודל חריפות הנער הצעיר, ובגלל כן התקנאו בו התלמידים האחרים שהיו גדולים ממנו והתחילו לקטרו באופנים שונים עד שהחליט לעזוב את הישיבה, ולא רצה לצער את רבו בזה ע"כ אמר לו שנכספה נפשו לבית אביו, ושוב חזר לביתו והמשיך ללמוד אצל הגאון ר' דוד וועסעלי זצ"ל.

בשנת תרע"ח כאשר נתמלאו לו י"ד שנים נתקבל הגה"צ ר' שמואל דוד אונגאר זצ"ל בעל נאות דשא לאב"ד טירנוי ופתח שם ישיבה להרביץ תורה לתלמידים, אז נכנס ר' מיכאל בער לישיבתו, ומעת ההוא והלאה התקשר אל רבו הגרש"ד זצ"ל בעבודות אהבה והתפעל מאוד מיראתו קדושתו וחכמתו של רבו, ולעומתו הפליא רבו הגרש"ד את גודל יראתו של ר' מיכאל בער, והיה משתדל לשמוע קולו בנשות לפני התיבה בבחרותו שהיה הבעל תפילה קבוע במועדים ותפילותיו היו ברשפי אש קודש ובהתלהבות נפלאה, בשנת תרצ"א שלחו אנשי קהילת נייטרא בקשה אל הגרש"ד שיבא לשמש אצלם כאב"ד ור"מ דמתא בהיות העיר נייטרא גדולה הרבה יותר מקהילת טירנוי ויוכל להרבות גבולי הקדושה, אולם אנשי קהילת טירנוי לא הסכימו בשום אופן לזה, ותלמידו האמון ר' מיכאל בער נכנס בעובי הקורה להשתדל בעד עיר מולדתו שלא יעזבו רבו את העיר, וכתב לו כמה מכתבים מלא רגש בענין זה, לבסוף נצחו אנשי קהילת נייטרא והגרש"ד הגיע לשם לקבל הרבנות, ואז נמשך עמו תלמידו ר' מיכאל בער והמשיך ללמוד אצלו בישיבת נייטרא, שם התגדל פי כמה בתורה וביראה, וסיפרו התלמידים שהיה דרכו ללמוד עד אפיסת הכוחות ואז שכב למשך שעה או ב' שעות, והיה איהז תקופה שלא הלך לישן במיטה כלל, קדושתו ופרישתו היה יוצא מן הכלל והיה מתענה כל התעניתים שמוזב בספרים כמו כל ימי השובב"ים ועבר ר"ח ומ' יום מלפני ר"ח אלול עד יוה"כ, וכן היה גואם בחסד עליון ודרשותיו משכו המונים רבים של מאזינים ובהם גם ת"ח וגם פשוטי עם, שדרשתיו היו דברי חכמה הנאמרים בערבות ומתיקות ובהתלהבות בדברים היוצאים מלב טהור והשאירו רושם רב בקרב השומעים, ונתפרסם כפה מפיך מרגליות עד שכולם באו להתקבץ לשמוע דרשתו כאילו ה' זה שבת הגדול ושבת שובה, ועוד בימי חורפו הרביץ תורה ומוסר לבחורי ישראל שהיו עסוקים בפרנסתם כל היום ובמתק לשונן קירב את הרחוקים לתורה וירא"ש, וכיבדו אותו במקומות שונים לדרוש להבים, ופעם הציל עי"ז ביהמ"ד בעיר ווינא מלהתפס מרדת שחת, כשדרש שם אחד מאנשי המורחז, והוא בחכמתו קם תיכף לדרוש נגדו ולבטל את כל דבריו (עי' בפנים בחלק ג' פרטי העובדא ודרשתו).

מרב תשוקתו לתורה חשקה נפשו להיות גולה למקום תורה ולהכיר את גדולי התורה והוראה בארצות שונות, ופעם הגיע

לראדין אל מרן החפץ חיים ז"ע, והח"ח הזמינו לסעוד אצלו פת שחרית והאריך עמו בשיחה ואח"כ קם הח"ח מכסאו וליווה אותו עד החוצה, ומשמשו של הח"ח תמה על זה, ושאל את ר' מיכאל בער מי אתה ומה מעשיך, כי מעולם לא ראיתי את הח"ח שיאריך כ"כ בשיחה ואח"כ ילווה בקירבה רבה שכזו ורק לגדולי ישראל עושה כן, וגם ביקר ר' מיכאל בער אצל הגאון ר' חיים עוזר מוולינא ז"ע ודיבר עמו באריכות והגרח"ע התפעל ג"כ ממנו מאוד, וכשיצא אמר למקורביו האם ראית את האברך שאך יצא יצא, מעולם לא ראיתי מי שיש לו מדע גדול ועמוק כ"כ בכל הענינים ומקצועות כמוהו. פגע הגיע אל כ"ק אדמו"ר מהר"צ מליובאוויטש ז"ע בנת ששהה בעיר וויען, ובעת שדרש הר"צ מאמר עמוק דרש ר' מיכאל בער לעצמו את דבריו ואח"כ ראה את כתביו והתפעל ממנו כ"כ עד שהשתדלו שישאר אצלם להיות מכותבי המאמרים בקביעות וגם אח"כ שיבך מאוד את ר' מיכאל בער. כמו כן פגש את הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ע בעת ששהה במארינבאד וקירבו מאוד וטייל עמו אריכות וקצרות בכל סוגיות הש"ס ונתפעל מאוד מעוזם חריפותו ופעם התבטא עליו "ער איז א הייליגער בחור".

מרב אהבתו לתורה ובפרט לדברי הראשונים הצטער ביותר על מה שיש הרבה מדברי הראשונים גנוזים בבתי עקד הספרים ואין להם גואל, וע"כ החליט בשנת תרפ"ב לנסוע לעיר אקספארד שבענגלנד בעקד הספרים דשם הנקרא באדלעאן ושהה שם כמו שנה, והעתיק במו ידיו ספרים וכת"י עתיקים מלה במלה, שם באקספארד ה' כל האוצרות לפניו גלויים בלי מעצור שם בעת שהיה סגור, וזכר לזה ע"י מה שפעם הביאו לשם כת"י שלא ידעו ליחסו של מי הוא הגם שהם היו בקיאים הרבה בספרי קודש, והגרמ"ב הוכיח להפראפעסאר דשם בראיות חותכות של מי הכת"י הלזה, והלה התפעל מאוד מזה אך נחלש דעתו על שאברך צעיר זה השיג מה שהוא הפראפעסאר הגדול לא השיג, וכראות הגרמ"ב את זאת אמר לו תיכף הנה זכות הממצא נתנה לך להיקרות על שמך, והפראפעסאר שמח מאוד על זה ובהכרת הטוב הרשה לו להיכנס חפשי לכל גזני האוצר. במשך הזמן שישב שמה לא אכל רק פת וטיי שבישל לעצמו, ומאז והלאה היה רגיל על לשונו לדרוש מזכרונות ממה שראה בכתבי הראשונים, בהיותו שמה ראה את פירוש הרמב"ם במקורו בלשון ערבי ובכדי ללמוד בו הקדים ללמוד שפת הערבית, ואכן עלתה בידו "ולאחר ד' שבועות כבר הכיר הלשון על בריו" ואז הגה הרבה בפירוש הרמב"ם בערבית, ואמר שהרבה קושיות על הרמב"ם מתיישבות ע"פ הרמב"ם המקורי, ובשיעוריו היה מזכיר כמה ענינים מזה, והיה זוכר לשונות הראשונים בע"פ בדיוקם, ואף אחרי שלושים שנה היה אומר עמודים שלמים מזכרונות מה שראה בכת"י, והשקיע כוחות עצומות להדפיס ספרי הראשונים האלו, אך בימי הרס עולם נהרסו גם הספרים והרשימות שלו, ורק נשאר ספר קיקיון דיונה שהדפוס מדוקדק ומנוקח משיבושים שהיו בו ובתוספות רבות. בחורף תרצ"ח נסע יחד עם רבו הגה"צ מנייטרא זצ"ל ללראה"ק לבקר שם יחד עם משלחת רבנים מטעם אגודת ישראל בהיות שהגאון מנייטרא שימש כנשיא האגודה בסלאוואקיי (אך אח"כ כשראה את ירידת האגודה נתקרב מאוד מזה), ובשנת תרצ"ז היה נוכח עם רבו בהכנסיה הגדולה שהתקיימה במארינבאד שדיברו שם אודות מדינה יהודית עפ"י תורה, והגאון מנייטרא לחם בכל כוחו נגד רעיון זה (עי' לקמן בחלק ג' בזה). בשנת תרצ"ו הציגו לו השידוך עם בת רבו המובהקת הגה"צ מנייטרא זצ"ל, אך טרם שנגמרו השידוך ביקש הרב מנייטרא שיקבל עול הרבנות במקום מגורו בטיירנוי (מפני שלא רצה לחייב את העיר שהיה משמש שם כרב לקבל הנהגת חנונו, ע"כ רצה שיהיה זה עוד לפני השידוך מרצון עצמם), מתחילה לא רצה הגרמ"ד בזה אך אחרי הפצרות רבו הסכים לזה ונסע לשם ודרש דרשה נפלאה ובת"ד אמר דברי מוסר נגד הפושעים והקלים שבעיר, כמובן שנתרגמו מאוד עליו על חוצפתו שמגיע לשם כרב צעיר לחכנם, ובגלל זה אבד את הבחירות בקול לא אצל, (והיה זה עבורו הצלה גדולה שהיה קהילת טיירנוי הייתה הראשונה שחטפו הרשעים גיורשו אותם לפולין ומשם לא ח"י רב יכול לבוא), אח"כ התקיים הנתאם שהשתתפו בו הרבה גדולי ישראל ודרש שם פלפול ארוך ועמוק כב' שעות, והגאון בעל הבנין דוד זצ"ל היה שם והתאמץ מאוד להבין הפלפול עד שגמרה ואז קרא בהתרגשות ואמר "ככה היו לומדים בימי הרשב"א", ואמר לקבוצת בחורים שגמרו שם "מי שיכול לחזור על דברי הפלפול אתן לו כתב שיכול להיות רב בכל תפוצות ישראל", ואז העניק להחתן הגרמ"ב היתר הוראה בתוספת שבחים נפלאים על גדלותו בתורה, רבו וחותרו הגה"צ מנייטרא זצ"ל אמר אז כולם יודעים את גאונותו בתורה אך אני רוצה להוסיף שהוא גם ירא שמים "דורך און א דורך".

לפני ואחרי גישוואו היה יד ימינו של רבו וחותרו בניהול הישיבה, וכל דבר הקשה הביאו אליו, היה לו תקופות שאמר שיעורים בישיבה בקביעות לבחורים המצויינים ביותר, וכן כשהיה חותנו במעונות הקיץ מינה את חתנו שיאמר שיעורים לתלמידי הישיבה, גם דאג להלריך תלמידים יוצאי הישיבה לתורה ולירא"ש וסידר אסיפות תלמידים ממנו לזמן, בשנת תש"א נפטר אביו הרב ר' יוסף שו"ב דטיירנוי, ובעת ההוא התגלה להגרמ"ד גילוי נפלא ושער חדש שנתגלה לו מן השמים דרך של ספירות אותיות בדילוג (כמו מה שבראשית וסוף סדרי בראשית שמות במדבר דברים יש אותיות "תורה" בדילוג מ"ט אותיות שיש גם בהן ענין נפלא, ועי' תורת חמד "קונטרס מדרש האותיות", ובפרס חמד פרק "הרמזים" הרבה רמזים נפלאים ע"ז), ובסעודת הברית של בנו היה דורש בזה וגילה נפלאות רבות שנתגלו לו בענין הזה, וחותרו הגה"צ מנייטרא אמר על זה שכתבו הקדמונים ש"כדי לזכות לפתוח שער חדש בתורה צ"ל קדוש מרחם ולא בחנם זכה חתני לכך כי אכן ראוי לעטרה זו" (ומספרים שכאשר הראו את רמזיו להגאון בעל הקהילות יעקב זצ"ל נתרגש עד דמעות ואמר "חבל שלא זכיתי להכיר כי אלה הדברים א"א לומר רק בניצוח של רוח הקודש").

והיי בימי ערפל כשהגיעו ימי הזעם הנורא נתגלה הגרמ"ב במלוא קומתו וביראתו ובחכמתו פעל ועשה גדולות ונצורות והעמיד רוחו והצלה לרבבות אלפי ישראל, ועוד בראשית הצרות כבר בימי שנת תרנ"ץ כשהגיעו השמועות אודות הצרות הנוראות מיד תפס המצב והתחיל תיכף בפעולות נשגבות להצלת ישראל, והדבר מתוארים בספרו המפורסם "מן המצר" אך שם מנע את עצמו מלתאר פעולותיו הנשגבים רק מדבר שם בעיקר על עצם המצב ועל פעולות הצלה בכלליות, והגה"צ ר' מאטל סלאמינער ז"ע אמר שא"א לעשות פעולות כאלו על הצלת ישראל בלי מורא מהעמלקים הגרמנים אלא מי שלא פגם מעולם בשום חטא, ומאידך גיסא מלבד מה שהוצרך ללחום בגזירת הכליון של הנאצים ימ"ש היה צריך ללחום נגד הציונים שהפריעו לו את השתדלותיו הרבות ומנעו ועכבו פעולות ההצלה ברשעות ובאכזריות בשיטתם "רק בדם תהיה לגד הארץ" וכפי שמתואר בס' מן המצר, ולא נוכל להעתיק כאן את כל פעולותיו בזה מגודל האריכות רק נשתדל לרשום בקיצור בראשי פרקים וברמז את כלל הדברים.

בשנת תרנ"ץ עם כיבושה של מדינת עסטרייך ע"י הגרמנים ימ"ש שנדדו וגורשו יהודי בורנגלנד לווען ונשארו שם בעירום וחוסר כל, סיכן הגרמ"ד עצמו ונסע לווען לסייעם, וכתב כמה מכתבים לרבנים שבארצות החופש שיבואו לעזרתם (כמה מהם נדפסו בתורת חמד"ד עמ' ר"ח-רס"ב), כמו כן השתדל אצל האויסערן מניסטאר של לאנדאן ואצל הארכי בישאף מקנענטארי אודות קבוצת רבנים ויהודים חשובים שנגרשו מווינה ולא היה להם מקום מפלט ובהשתדלותו קיבלו רשיון להיכנס לנגללנד. בקיץ תרצ"ט נסע עוד פעם ללאנדאן להשתדל עבור מאות משפחות להבריחם מאייראפע הבוררת לקאנדאד, ואכן הצליח וקיבל ההישוין אל שביני לבני פראצה המלחמה וכשלה פעולתו זו, כשפרצה המלחמה (י"ז אלול תרצ"ט) עדיין נמצא בענגלנד וכל

יודעו ומכיריו התחננו אצלו שלא יחזור למקום מגוריו שזה סכנה וודאית ח"ו, ואף השיגו עבורו וב"ב אזרחות, אך הוא בשלו כי האיק יניח את אחב"י בצרה, ואכן חזר ונכנס לתוך לוע הארי לשם הצלת ישראל. באמצע שנת תרצ"ט התחיל הצרות הנוראות ליהודי סלאוואקיע והיו אז איזה עסקנים שהתחילו לעשות מסחר עם הגרמנים שיתנו להם אלף דאלער לאלף משפחות בכל יום להוציאם מגבול ארצות הדמים לארצות שבעבר הים, אך הציונים לא הסכימו בשום אופן לזה, שהרי לא רצו אלא שיעלו אותם לארץ ישראל ואם לא ח"ו יאבדו, ועוד הבעירו הציונים את חמת הגרמנים בעשות באיקאט [כעין חרם] נגד גרמניה, ואז התחילו הגירויים הנוראים לאושוויץ ולשאר מקומות השמדות.

בשנת תש"ב החליטו הגרמנים להשמיד להרוג ולאבד את כל ישראל רח"ל, ואכן בערב פסח הגיעו לעיר טירניו והתחילו הגירויים הנוראים, אח"כ הגיעו לנייטרא והכריזו הרשעים שצריכים להעמיד את היהודים משך ג' ימים לפני וועד מיוחד להיכתב על רשימה, והגרמ"ב בחכמתו הבחין כי זה סכנה להרשם והזהיר על כן, אך רובם לא שמעו לו מחמת הפחד שלא לציית, אך מקצת שמעו לו והתחבאו עד יעבור זעם, ואכן אלו שנרשמו נשלחו לגירוש רח"ל, הרב מנייטרא עצמו הי' בסכנה עצומה וחתנו הגרמ"ד השתדל מאוד להכתירו כרב פרעשבורג וע"ז בצירוף הרבה שוחד היה לו היתר להשאר בבית הישיבה, ומאז נשאר הישיבה וחצרותיו בשלימות, והגרמנים ראו והסתובבו בביהמ"ד דשם וקראו לה "וואטיקאן" כי היה כרשות בפני עצמה שאין להרע לה כלל, והרבה פליטים מפולין ואונגארן באו להישיבה, והישיבה הלזו נשאר "היחידה" באיראפע מקום של הרבצת תורה במשך ימי המלחמה הנוראה, ואלפי פליטים ברחו לבין חומותיה כמו שהיה התיבה במבול, וממקום ההוא יצאו מכתבים וטעלגראמס על בקשות עזר והצלה שנכתבו ע"י הגרמ"ד בזעקת נפשו הטהורה, ומשם הציל אלפי פליטים מכליון.

בקיץ תש"ב אחר שנתגרשו היהודים עדיין לא נשלחו למחנות ההשמדה שהרי עדיין לא נבנו, והיהודים האומללים שנשלחו ראשונה המה הוכרחו לנבנותם, ובנתיים עמדו בערים הגדולות שבפולין בעירום וחוסר כל, אז השתדל הגרמ"ב ע"י שסיכו עצמו ושכר שליחים גוים (שכמה מהם היו קרובים לאנשי הגסטאפא) שיעבירו צרכים חיוניים לפולין וגם כסף ותכשיטים שיוכלו לקנות ע"ז לחם מהגוים שבפולין. הגרמ"ד לא נח ולא שקט עד שהצליח להפסיק את הגירויים מסלאוואקיע למשך ב' שנים שלמות ממחרת יוה"כ שנת תש"ג עד מוצאי יוה"כ שנת תש"ה, וע"ז הציל שמונה אלפים יהודים מסלאוואקיע מלבד אלו שברחו לשם מפולין, וזה התחיל כשנודע לו שאחד מהיהודים יצא מהגירוש ע"י שוחד שניתן לוויסלצעני (הנציג הרשע שהיה ממונה מטעם "העם" על מדינת סלאוואקיע ועל פתרון "שאלת היהודים" דשם), ואז התחיל לעשות קשר עמו ע"י איזה יהודי פורק עול ששמו האכבערג, (והיה מקורב לוויסלצעני ועשה מלאכתו בנאמנות). והראה להאכבערג שיש לו פאספארט ממנגלאנד שאף יצא משם אחרי פרוץ המלחמה, וזה ראה שהוא שליח מהיהדות העולמית והדשאוונט שמוכן לשלם מחיר עבור הפטור הגירוש, ובכן ילך אל וויסלצעני לשאול אותו ע"ז, וכמה הוא המחיר, בתחילה כעס עליו האכבערג ואיים עליו בכלי זיינו להרגו, אבל הגרמ"ב הצליח להרגיעו, עד שקיבל את הדברים והציע את המקח, ואכן חזר ומסר שוויסלצעני הסכים לכך ונתן כמה תנאים האיק לבצע את המקח הזה ובתוך כך הפסיק את הגירויים, ואז הצליח הגרמ"ד לאסוף הכספים הנדרשים לתקופה ראשונה, ואכן קיימו הרשעים והפסיקו הגירויים זמנית, אך בכדי שיפסיקו לגמרי הגירויים הוצרך להמשיך ליתן הרבה יותר כספים, והגרמ"ב שלח מכתבים לשווייץ ולטערקיי ומשם נשלחו גם לענגלאנד ואמערקא לכל הארגונים השונים שמבקש מהם שיכבדו לעזרתו להציל את הנפשות ככל שאפשר וליתן הכספים לצורך ההצלה, אך הציונים נמנעו בעד ההצלה והסבירו לו שאין לנו לבקש אלא את הארץ וע"כ צריכים להפקיר את דם בני ישראל לצורך זה ע"כ"ל (ע"י לקמן חלק א' קצת העתקת הדברים בזה), אך בכל זאת השתדל בכל מיני אופנים מחוכמות להמציא את הכספים ובינתיים כעס האכזר וויסלצעני ושלח ג' אלפים נפשות לגירוש, והגרמ"ד הוסיף להשתדל במסי"נ עד שהמציא הכספים ושלחם להרשע, אך לא הסכים להחזיר אותם הנפשות רק הסכים לבטל הגירויים מכאן והלאה וכן עשה, אך הוצרכו לשחד את ראשי הסלאוואקים שלא יבקשו מן הגרמנים לשלח את היהודים כדרךם, [וככה נמשך המצב עד אלו תש"ד שאז נתגברו הפארטיזאנען בסלאוואקיע ומרדו בממשלה ואז באו הגרמנים שכבשו את הארץ לעזרת הסלאוואקים, והגיע אז רשע אחר שלא הסכים לקחת שוחד על זה ולא השגיח על ההסכם הישן שעשו, אז התחדשו הגירויים].

אחר שנתן את הכסף לוויסלצעני תפסו אותו שוטרי הסלאוואקים והושיבו למאסר על אשר שלח כסף וחפצים ליהודים שגלו מאצלם ונמצא בשבי בפולין כ"ל שזה הי' נגד החוק, שם היה איזה שונא ישראלי ואיים עליו שצריך למסור להם שמות יהודים שנתנו לו הכספים לזה והוא סירב במסי"נ, והסביר להרשע ההוא ודיבר מכל רגש לבבו ותיאר לו האיק שמענים ילדים בריצחא איומה בפולין, וע"כ מחוב האנושות לעזור להם ולרחם עליהם, עד שאותו האכזר עצמו פרץ בבכי ואמר "הלא יש גם לי ילדים", ואז קיבל על עצמו שכשיצא מבית הסוהר יתחיל לפעול בהשתדלות עבור כל יהודי אייראפע, ובתבולות ובס"ד הצליח לצאת ממאסר, ואכן התחיל לפעול אצל וויסלצעני לעשות "אייראפע פלאן", והשתמש הגרמ"ב בשם בדוי "פערדינאנד ראטה" כאילו מדבר בשם היהדות העולם ויושב בשווייץ ומשם שולח שליחים לכל העולם, והכל עשה הגרמ"ב במכונת הטיפפרייטער בישיבת נייטרא, על "בלאנק" מיוחד שהמציא לזה, והרשע וויסלצעני האמין בזה ושלח כל המכתבים להימלער ונסע לבערלין וחזר משם והראה שמוכן להתחיל המקח, הגרמ"ד שלח מכתב ארוך לנציג הזדשוניט שבשווייץ סאלי מיינר, וכשראה שאותו סאלי מיינר אינו מוכן לעזור כדרך כל רשעי הציונים ניסה הגרמ"ב לשלוח לכל מנהלי הקופות של כלל ישראל, והיה דו"ד בזה ולא רצו לעזור כי הציונים שלטו על רוב קופות הצדקה, ואף אחרי שראו שהנאצים קיבלו הסכמה מלאה מהימלער ימ"ש שהסכים בעצמו על המקח, והגרמ"ב ממש התחנן במכתביו בדמעות שהלא אפשר להציל כמה מיליאנען יהודים בעד וב' ג' דאלער לראש, אך הציונים האטימו אזנם ולבם לכל הצעקות באכזריות נוראה. גם המכתבים ששלח הגרמ"ב לרבני אמעריקא להרעיש תבל ומלוואה על הצלת ישראל כולם נגנזו ע"י רשע אחד מהחפשיים.

במשך ימי המלחמה היה שוהה בבית ידידו הר"ר שלמה שטערן ז"ל בפרעשבורג, ושם נתקבצו כל העסקנים ברוב שעות היום לטכס עצה להצלה וללילה כשהלכו כלם לישון הלך הגרמ"ב בחשאי וישוב ללמוד לאור הנר ועסק כל הלילה בתורה בהתמדה, גם במשך היום הסתובב ברחוב עם זקן ופיאות שזה היה מסי"נ עצומה, שדרכם של הגוים שם היה להכות מכות אכזריות ליהודי שמצאו ברחוב, וסיפר ר' אהרן טויבער ע"ה שהיה מהיחידים שהיה לו טעלעפאן בביתו, והגרמ"ב היה רגיל לבא אליו לצורך הטעלעפאן להתקשר עם אנשים לצרכי הצלה, ובימים ההם אסרו על היהודים להתארות בחצות רבות שעות היום והלילה, ומי שהוציא ראשו באותן שעות ירו בו עד מוות רח"ל, וישבו כלואים בביתם בפחד נורא, ומה נבהל לראות את הגרמ"ד בחדרת פניו המלאה כולו אחוז שרעפים ומתקרב מתון לביתם, והפראים הלכו סמוך לו ממש אך לא התקרבו אליו ולא הזיקו לו, והיה נראה ממש שהם כעוורים ולא רואים, וכן עד"ז היה בהליכתו והיה ממש בבחי' רואה ואינו נראה, באותן הימים השתדל הגמ"ר ב' בעד אותן היהודים שנמצאו במחנות עבודה שיחא להם אוכל כשר ומצות לפסח וכדו',

בדרך כלל היה חוזר לנייטרא לשבתות אך לפעמים נשאר בפרעשבורג גם לשב"ק ואמר שם דברי תורה בשלש סעודות בדברי חיזוק ואמונה לנפשות ישראל הנשברות, כמו כן השתדל בכל כוחו להבריח יהודים מגבולות פוילין לסלאוואקיי כי שם הפסיקו אז הגירוש כנ"ל, וביותר השתדל להוציא רבנים וגדולי ישראל ע"י בריחתם משם וביניהם הרה"ק מוה"א מבעלזא זי"ע וכ"ק אדמו"ר"ם מבאבוב המהר"ש ובנו מהרנ"צ זי"ע, ועוד ערך של שלשת אלפים יהודים מפוילין.

בשנת תש"ד תפסו הרבנים בארה"ב שהחפשים נענו בעד כל ההצלה כי פרסמו העסקנים המכתבים של הגרמ"ב באמריקא, והתחילו אז לפעול להציל את הנשאר כדי האפשרות, באותה שנה עבד הגרמ"ב על שני מערכות הא' היה מתן הכסף וסחורה שע"ז נצלו י"ז מאות נפש שיצאו לחירות וכדלקמן, והב' להפצין את אוישוויץ והדרכים המובילים אליה שלא יוכלו להשמיד שם כל יום יהודים רח"ל. גם שלח לאמריקא "מאפע" מדויקת של אוישוויץ ובקשה בצידה שיפצצו את אוישוויץ שהרי בלאו הכי זרקו שם הרבה באמבעס בכל הסביבה, וכאשר יתקלל מקום הטבח הנורא יוכרחו לעצור את ההריגות הנוראות, אך הציונים גנזו את כל המכתבים ולא נעשה שום דבר, וגם דאגו שלא יתפרסם הדבר בעולם שע"י הפרסום יוכרחו הדייטשן והאונגארן שעשו את כל מעשיהם הנוראים בסתר לעצור את מעשיהם, וכפי שכן היה בסופו של דבר שנתפרסם בכל העולם ע"י אנשים פרטיים כותבי מכת"ע שראו את מכתבי הזעקות של הגרמ"ב ופרסמו את הדברים בכל העולם, וע"ז נגרם הצלה גדולה שאז נעשה בהלה עצומה בשמיעת השמועות המחורדות ואז הוזירו אמריקא ושאמר מכלול הברית את הדייטשן והאונגארן שהם יבואו למשפט על מעשים כאלו, וע"ז הוכרחו להימנע מזה בהרבה ענינים, כגון מה שכל עיר בודאפעסט נשאר שלם ולא נגרשו, ועוד ענינים כאלו שע"ז נצלו עוד אלפי יהודים מכליון, וכ"ז היה רק בשנת תש"ד ועד אז לא ידעו מזה בעולם, ואילו שגרמו לזה דהיינו הציונים גרמו בזה לכליון נורא של רבבות יהודים רח"ל.

באותו שעה שהציע הגרמ"ב העסק להגרמנים של "סחורה תמורת דם" ליתן להם סחורה וכתמורה לזה ימנעו הגירושין, עמדו הציונים והציעו מסחר אחר "דם תמורת סחורה", והיינו שהציעו להגרמנים אותו סכום כדי שיתנו רשות יציאה ליהודים יחידים מאונגארן אלו שהם שייכים למפלגתם ויוכלו לסייע בבנין הארץ לצורך מדינתם, והתקשרו בתחבולות אל וויסלצעני והציעו לו את העסק לפי תאותם, ואכן הרשע שמח לזה שהרי אין מבקשים לפסוק הגירושין, גם ידע שיש לציונים כל הספנים שבעולם והעלה את המחיר וסילק את החרדים מחוץ לכל הממשל ומתן, וככה התחלף ביטול הגירוש להוצאת כמה מציונים לחוץ לארץ, ודם בני ישראל נשפך כמים לצורך בנין המדינה, אייכמאן ימ"ש שלח אחד מהציונים ששמו בראנד לתווך עם מנהגי הציונות בטעריקיי אודות הדרישות שלהם, אך נאסר באמצע הדרך ע"י הענגלענדער ונפסק הדבר, ואז הגיע שוב הגרמ"ב אל וויסלצעני והבטיח לו שהוא ימציא לו את הסחורות כפי שהתנו תחילה, אך הרשע כבר נתבייש ממה שהתפרסם ע"י הענגלענדער אודות בראנד והמו"מ, ונתגלה חולשת הגרמנים וגם לא קיבלו עדיין כלום, וע"כ התנה ואמר שרק כאשר יבטיחו הסטעיט דעפארמענט בוואשינגטון לזה אז מוכן להפסיק הגירושין, הגרמ"ב השתדל בכל כוחו להשיג זה אבל כמו כל פעם נפל בקשותיו על אזנים אטומות, אך הגרמ"ב לא התייאש והציע עוה"פ להרשע סחורות מחו"ל (ובאמת אספם מסלאוואקיי ואונגארן עצמם) והסכים הרשע, אבל כבר לא הי' מוכן לבטל הגירושין רק הסכים לשלוח מסע לצאת לארצות החופש, ואז התחיל המסע של "בערגען בעלזען" שבה ניצלו אלף ושבע מאות נפשות וביניהם מרן רביה"ק זי"ע והגה"צ ר' יונתן שטייף זי"ע ועוד, וכן הצלת טרעזנשטאט שנצלו בה בערך ע"ה אלפים נפשות, ובמשך כל התקופה ההוא הוצרך כל הזמן להרגיע אותו רשע שהזהיר שישלח כולם לאוישוויץ אם בראנד לא יחזור, אבל הגרמ"ב בשמו הבדוי "פערדינאנד ראטה" משווייץ כתב לו לקבל את המקח ולהציל עוד יהודים.

בתחילת שנת תש"ה נתחדשה גזירת הגירושין למחנות ההשמדה בסלאוואקיי, וזה מכיון שהפארטיזאנים מרדו בסלאוואקיי והנאצים באו לנצחם והם לא התייחסו כלל לכל העסקות שהיו תחילה, הגרמ"ב היה יחד עם אלפי יהודים וניסה להשתדל אצל הכומרים, אך הם אמרו לו שטוב שיהרגו את כל היהודים, והוא עצמו נמלט מהם לפרעשבורג וניסה לפעול להצלת היהודים והלך אל הממונה החדש של הנאצים הרשע בראנער והסביר לו שטוב לו לעצמו עכשיו בסוף המלחמה לעזור ליהודים וככה יקף לזכותו, אך הרשע השיב בגאווה "הגרמנים ינצחו במלחמה" ורצה להרגו, אך החליט לשלוח על הוואגאן להרגו באוישוויץ, והגרמ"ב עודד את היהודים לבל יתיאשו רק יעשו ככל יכלתם לברוח ולהינצל, ולמד להם האידן לחתוך את חלון הבאהן ולקפוץ משם באמצע הנסיעה, והיו כאלו ששמעו לקולו וניצלו, והוא עצמו עשה כן וקפץ מהחלון, ואשתו ובניו נשארו בבאהן ונעקדו עקה"ש, וגם הוא היה בסכנה עצומה מפני שהגרמנים עשו הרבה תמנונות ממנו שלא יברח מידם, ויחשבו להרוג אותו ותיקן בהגיעו לשם, וכשראו שברח התחילו לחפשו, והגרמ"ב התחבא בפרעשבורג בבונקער שהכינו מראש לנוס שמה, והיו שם גם כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רמ"מ מסטראפקוב זי"ע ועוד כמה אנשים, הרשעים כעסו מאוד על המלטות מהם, ושמו סכום כסף של שכר למי שימציא אותו אליהם והכריזו על כך בראדיא, אך לא הצליחו להשיגו בס"ד, בהיותו בבונקער היה לבד עם ספר תנ"ך ומנה האותיות ע"פ דרכו המיוחדת וגילה את חידושיו לשאר האנשים שמה. ביום ב' דחוה"מ פסח סדרו נסיעה ע"י עזרת קצין גרמני ע"י הקשרים שהיה להגרמ"ב מתחילה והסיעם לשווייץ, כאשר הגיע לשווייץ ונפגש עם העסקנים ושמע מהם שכל מכתביו הגיעו להציונים והם האטימו אונם מכל צעקותיו, דבר זה נגע ללבו עד שנחלש ונפל למשכב ויעמוד בין המתים ובין החיים למשך כמה חדשים, ורביה"ק זי"ע היה אז ג"כ בשווייץ והלך לביה"ח לבקרו ביחד עם הרה"ק מסטראפקוב זי"ע והתפללו עליו והוסיפו לו אז השם "חיים" ואכן תפילת הצדיקים עשו רושם והמשיכו לו חיים עד שקם ממטתו, ומיד כשקם התרגם הגרמ"ב ואמר "למה החייתני", כי היה מבקש נפשו למות מרוב צער על הפשע הנורא שגרמו לרצח רבבות נפשות ישראל.

אם כי היה לרבינו קשר עם פעולות ההצלה של הגרמ"ד שלא במישרין, כאשר עסקו שניהם כל אחד במדינתו בעניני הצלת ישראל בימי הרס עולם, אולם לא הכירו ולא ידעו זה את זה בימים שלפני המלחמה, ונפגשו לראשונה בשנת תש"ה במדינת שווייץ אחר השחרור, ואחר שהכיר את רבינו במדינת שווייץ נעשה ידיד נאמן לרבינו ודיברו הרבה מעניני ההצלה בשנות הדעם ומזימות הציונים להכשיל את ההצלה, והמתקין סוד שעות ארוכות בענינים כלו. ועוד בהיות רבינו בשנת תש"ה במדינת איטאליא בדרכו לארץ ישראל כתב רבי מיכאל בער מכתב להרבנית הצ' ע"ה שתשתדל שרבינו לא יקבע דירתו באר"י כי אם יסע משם לארה"ב כי שם יוכל להעמיד את הדת על תילה ומשם יקבל פני משיח צדקנו. אחר שהטיב מצב בריאותו נסע לאחיו בלאנדאן ושהה שם בחורף תש"ו, ואחרי שהתחזק בבריאותו התחיל לדאוג עבור שארית הפליטה ושלח מכתבים לתלמידים והידידים שיתאספו כולם ללמוד בישיבה ולהחזיר עטרה ליושנה, ואכן החזיר הישיבה על תילה בנייטרא, אך אחרי עבור תקופה קצרה ראו שלא יוכלו להמשיך שם כי הקאמעניסטן השתלטו על כל הארצות שכבשו בגמר המלחמה, ובכן השתדל להעביר את כל הישיבה באמריקא (ובאר"י לא הסכים לילך מחמת מלחמות הציונים עם הערבים), ומצא בנין ציבורי שעמד

לשכירות בעיר סאמרוויל ניו דזשערסי ושכר שם את הבנין והביא לשם את התלמידים ודאג על כל מחסורם אלו הגלמודים שהיו שבורים ורצוצים מצרות המלחמה, והוא ה' להם לאב ולאם ולרבי ומורה דרך והעמידם בקרן אורה ברוחניות ובגשמיות, והיה נזהר ומוזהרם שלא להסתובב בעיירות אמעריקא כלל שזה עלול לדחפם לים התאוה לשאול תחתית ח'ו רק ימצאו בכתלי ביהמ"ד, ואף כשביקשו קהל יראים דווינען שיקבל על עצמו לשמש כאב"ד קהילתם ויבנו עבדו ישיבה על גבי הביהכנ"ס של הקהילה לא הסכים לזה בשום אופן, שלא רצה שהישיבה ימצא בתוך העיר, ומטעם זה עלה ברעיונו לייסד ישוב מיוחדת בסביבת הישיבה ושמה יתפרנסו ושם יקבעו דירתם ולא יתערבו עם מדינת אמעריקא הגסה והמגושמת.

אחרי תקופה קצרה שהיה רבי מיכאל בער באמעריקא וראה את המצב הקשה דשם והאיך שמחללים שבת בפרהסיא רח"ל וכד', נדעזע עד עמקי נשמתו, וכאשר הגיעו לאזנו שמועות שרבינו מסתפק ועולה האם לבקר שערי אמעריקא, ערך הגרמ"ב מכתב לרבינו לירושלים, בה ביקש מנהמת לבו שלא ירהר רבינו עוד בזה רק יחיש ביאתו בעוד מועד, כי השממון הרוחני נורא הוא, והפליטים הבאים בהמוניהם לארה"ב משתקעים, ולא ישרא ח'ו זכר מיהדותם, ורק רבינו הגדול תקיף חילי, בכוח קדושתו יוכל לטהר את האויר המזוהם ולהעמיד הדת על תילה, ומה שרבינו רוצה לדור בירושלים ללחום נגד כתות הכופרים הציונים העושים שמות שמה, ידע נאמנה כי המלחמה נגדם לא יוכל לערוך משם, רק מארה"ב יח' ביכלתו ללחום המלחמה לה' בעמלק, ולכן גם לטובת המלחמה נגד הכופרים האלו ההכרח לא יגונה לצאת ולהתיישב בארה"ב. בעת ההוא נתכבד הגרמ"ב לדרוש בקהל יראים ווינען, ובתוך דבריו אמר שאם רוצים שיגדלו כאן יהודים שיתנהגו ביהדות (אידישקייט) בארה"ב, צריכים להביא פה את הרה"ק סאטמאר, ואם רוצים שיגדלו מורי הוראה בארה"ב, צריכים להביא לפה את הגה"צ ר' יונתן שטייף זצ"ל. ואחרי תקופה קצרה כאשר הגיע רבינו לארה"ב הרבה ר' מיכאל בער אז להוכיח לרבינו כי מקומו פה בארה"ב, כי לפי כחמותו הרואה את הנוהל הבין מראש, שלפי המצב הפאליטיק בעולם, וכפי המשא ומתן שהיה בימים ההם בחי"ע (האר"ם) שנתיסדה בימים ההם בנוא יארק, שאחד מהנושאים הראשונים של האר"ם היה שאלת הקמת המדינה היהודית בא"י, והגרמ"ב הבין שסוף סוף תפק זממם הרע של הציונים בהקמת מדינה בא"י, שאז ממילא לא יוכל רבינו לגור שם תחת שלטונם ולא יוכל לנהל נגדם שם מלחמות ה' מערכות אלקים חיים, וממילא מובן שגם מטעם זה המקום הכי מוכשר לרבינו לנהל מערכותיו ה' לה' ולתורתו נגד הציונים, יהיה רק אם ישרא כאן בארה"ב, וככה יוכל לערוך פה מלחמת האמת ומלחמת קיום להציל גם את שארית הפליטה בא"י מליפול לבאר שחת. אולם בימים ההם לא היה יכול רבינו לסבול את אויר אמעריקא המזוהמה, ולכן מתחילה לא רצה לשמוע אליו, כי ברצונו היה לחזור מהרה לעיר הקודש ירושלים להיות בין היראים שמה, ובנוסף לזה לא רצה רבינו להאמין שאכן יהיה תקומה להקליפה המרה להוציא לפועל הקמת מדינה ציונית, אף שגם הוא הבין שבדרך הטבע לפי הפאליטיק תקום המדינה של גיהנם, אבל בפנימיות נפשו לא רצה ליתן למחשבה זו אומן, ולא רצה להמשיך באמונתו את הדבר הרע הזה. (עי' לקמן בחלק ד' מש"כ בזה).

וסיפר הגה"צ מפאיע ז"ל שהיה נוכח בבית רבינו כאשר באחד הימים בפרוס חג הפורים הגיע הג"ר מיכאל בער לביקור בבית רבינו, ובתוך השיחים נכנס להחדר המשב"ק ר' יוסף, ובשורה בפיו שזה עכשיו סידר את הביילעטן עבור רבינו והרבינות לחזור לארץ ישראל עם האניה ביום שושן פורים. כאשר שמע הג"ר מיכאל בער את הבשורה, ביקש את ר' יוסף שיתן לו את הקארטן לרשותם, (ובלשונו ציינן אז מיר דין קארטן), והושיטם ר' יוסף לידו, ולקחם ר' מיכאל בער בידי ולבש עוז וגבורה וקרעם לרסיסים, והכריז בקול גדול, אבל כולם נשאר כאן ולא יחזרו לארץ ישראל! (ובלשונו: דער רבי בלייבט דארט), רבינו התבונן בהמרתם ועבר שחוק קל על שפתיו, וראה עד היכן נוגע ללבו של הגרמ"ב שלא ישוב לארץ ישראל, והאיך שכל הסיבות עומדות נגדו למנוע בעדו מלחזור, ולא השיב כלום, אבל עכ"ז עדיין לא ה' יכול להחליט בדעתו שאכן ישרא בארה"ב, וככה נתעכב הדבר עד שהוחלט רבינו בסופו של דבר להישאר באמעריקא [וכדאי להוסיף מוויכוחיו של הג"ר מיכאל בער עם רבינו להשאר בארה"ב, שבשבת פ' בהעלותך שנת תש"ט כששבת רבינו בהישוב נייטרא שבמאנט קיסקא עפ"י הזמנת הגרמ"ב זצ"ל ובשב"ק אחה"צ הסתגר רבינו עם הגרמ"ב לזמן מה, ואח"כ סיפר הגרמ"ב שרבינו התלונן לפניו, למה עיכב בעדו שישאר באמעריקא, אשר הוא מדבר שמה וא"א לפעול כאן כלום תלן את היהדות, והגרמ"ב טען עם רבינו שלא יתארך הרבה זמן שפנים חדשות יבואו לכאן בכוחו של רבינו, ועשה עמו חשבון מפורט שבמשך כך וכך שנים יתרבה הציבור כך וכך, ואחר עוד כמה שנים עוד כך וכך, ולצורך הזמן ההוא צריך רבינו להישאר כאן ולא לחזור לא"י, והתבטא הגרמ"ב לרבינו באומרו: לא רחוק היום שישברו שולחנות וספסלים בבית מדרשו של רבינו. ואכן בשנת תשט"ו, בעת שפתחו הציונים בעיר ד' שמה ביה וועד לפריצות הנקרא בלשונם הטמא "מועדון" בפלטרין של מלך, אז קרא רבינו לשלומי אמוני ישראל בנוא יארק לצאת בהמון למחות נגדם, ונקבעה עצרת מחאה רבתי ביום א' פ' יתר שנת תשט"ו באולם מאנהעטן שענטער, ואם כי מתחילה ה' המדובר שישתתפו גם אדמו"ר'ם וראשי ישיבות מחוגים אחרים, אבל לחץ גירורי הציונים גברה עליהם ומשכו ידם, והעסקנים פחדו אז שלא יכשל ח'ו האסיפה, אולם בהגיע זמן העצרת המה ראו כן תמהו שנתאספו על פי דיבורו של רבינו ציבור לאלפים למחות עבור כבוד שמו יתברך, ומה נהדר ה' המחזה אשר לא היתה עוד כזאת מיום הווסדה אמעריקא שיתאספו ציבור גדול כ"כ ממחנה היראים דייקא שהלכו לאורו של רבינו ושיתנו, למחות נגד שלטון המינים ותועבותיהם עד שהוכרחו לעמוד גם בחוץ ברחוב העיר, כי היכל האולם ה' מלא על כל גדותיו, ודבר ה' ודתו נשמע מסוף העולם ועד סופו, לבוא לעזרת ה' בגיבורים. גם בני ישיבת נייטרא באו אז עם רובם הגרמ"ב להשתתף בהאסיפה, ומתחילה ה' אמור שהגרמ"ב ישא את דבריו בלשון ענגליש לעיני העמים השרים, אבל מרוב חולשת לבו לא אסתיינע אפילו, ואז אחרי תום העצרת ניגש הגרמ"ב לרבינו בחיותו ויבש עוד, והרכיז עצמו לרבינו לקבל שלום ונשק את ידי רבינו, ולעומתו הניח רבינו ידיו על כתפי הגרמ"ב בחביבות יתירה ולחש לו באזנו. אח"כ שאלו תלמידיו שעמדו שם האם יכול לגלות להם מה שאמר לו רבינו, וענה להם בחפץ לב אגלה לכם, כי אמר לי "רבי מיכאל בער, איר זענט גערעכט געווען אז כ'האב געברויכט צו בלייבן אין אמעריקא", והכיר לו טובה על שמנע אותו אז מלחזור לא"י. וכשנא רבינו לעיר מאונט קיסקא פעם לבקר את הגרמ"ב כששכב על ערש דוי בסוף ימיו, אמר הגרמ"ב לרבינו: הלא כעת רואה רבינו שהייתי צודק, במה שהפצתי להשאר פה... וחיך רבינו כאות הסכמה].

ואכן בהיות רבינו בארה"ב נתקשר הגרמ"ב עם רבינו ביתר שאת, וישרא את פני הקודש בכל עת, ופנה אל הקודש פנימה לביתו של רבינו לדעת את שלומו, ובפרט בימים הראשונים טרם שנשא הגרמ"ב אשה בזו"ש התאכסן רבות בעיר וויליאמסבורג בהשתדלות לטובת הישיבה דנייטרא ואז סר תכופות לבית רבינו להתייעץ אתו. קשרי הידידות של רבינו עם הגרמ"ב היו אמיצים כל כך עד שכל פעם שרבינו נפגש אתו האריכו בשיחת קודש שעות על גבי שעות, ונוכל לכנות את הגרמ"ב בשם ידיד ורעי של רבינו. בכל פעם שנפגש רבינו עם הג"ר מיכאל בער זצ"ל קרנו אור פניו הטהורים של רבינו ונתמלא אורה ושמחה

באמרו בחבירות יתירה לאנשי ביתו "אה רבי מיכאל בער..." וידעו המקורבים כי עליהם לעזוב את חדרו של רבינו כי רוצה לדבר אתו ביחידות, וכמו פעמים ישבו והמתיקו סוד והאריכו בשיחתם לזמנים ממושכים, כי אותו מצא רבינו בזמן ההוא חכם ונבון ונאמן רוח שהיה יכול להשיח צערו לפניו, רבינו שפך לפניו את צערו הגדול על פגעי הזמן ונסיונות הקשות שפקדו את כלל ישראל אחר החורבן, שכבר חשבנו שאחר הצרות הגדולות אשר מצאנו כבר נעמוד כעת אחר הגאולה שלימה. תהילת רבי מיכאל בער היה בפי רבינו שהחשיבו ביותר, והעיד עליו שהיה "אן ערינסטער חכם", ופגע אומר עליו שהוא "פיקח עצום וירא חטא". תחת אחד השיחים התבטא רבינו שיש לר' מיכאל בער מח כמו "איינשטיין", ואין משתמש בו אלא לצרכי יראת שמים, ולגיסו של ר' מיכאל בער ה"ה הרה"ח ר' יעקב מרדכי טייטלבוים ע"ה אומר פעם רבינו שזה ארבעים שנה לא מצא חכם כמוהו.

פעם כשהגיע הגרמ"ב ליווה אותו רבינו בצאתו עד לחוץ, המשב"ק ר' יוסף ע"ה עורר את רבינו ואמר הלא קר מאוד, ולמה יעמוד רבינו בחוץ, וענה לו רבינו, ר' מיכאל בער איז אן ערליכער איד והנני עומד ללוותו עד כל זמן שרואים אותו וגם אתה כדאי לך לראותו. מנהגו של רבינו היה עפ"י אצל כל מגבית שהתקיים בבית מדרשו שיצא רבינו החוצה, רק אצל המגבית שנעשה לטובת ישיבתו של הג"ר מיכאל בער זצ"ל היה דרכו להשאר מפני כבודו של הג"ר מיכאל בער זצ"ל, ופעם דרש הג"ר מיכאל בער ויבך בכי גדול בדברו, ורבינו ישב על מקומו והאזין לכל מוצא פיו, וראו על צורתו של רבינו שנוגע ללבו בכייתו של רבי מיכאל בער.

ומאידך גיסא גם הגרמ"ב הפליא מאוד את ידיעותיו הרחבות של רבינו בתורה ובחכמה שכל רז לא אניס לי, ואין לך דבר שאין יכולין לדבר מזה עם רבינו כי נהגין לי' שבילי החכמה באופן נפלא, ואמר לתלמידיו כי עומק חכמתו ורוחב ידיעתו של רבינו הוא להפליא ואין דבר נעלם ממנו. כשנשאל פעם הגרמ"ב זצ"ל מאיש אחד מה טובו של הרבי מסאטמאר ענה הגרמ"ב ואמר, עם הרב מסאטמאר יכולין לדבר הכל, החל מ"הילוך הכוכבים" ועד ה"מחלוקת הקהילות בעיירות שונות", הכל גלוי וידוע לפניו. וסיפור תלמידי הגרמ"ב שהרבה פעמים אירע באסיפות הרבנים שנשתתפו שם רבינו והגרמ"ב, ולפעמים לא היה דעתו נוטה כדעת רבינו, והגרמ"ב התווכח עם רבינו בהלכה ולא הסכים תיכף לדברי רבינו, אולם כשרבינו צוה את הוראתו להלכה ולמעשה, והגרמ"ב כאשר שמע את החלטת רבינו ביטל את דעתו לגמרי נגד דעת רבינו, אף שלכתחילה סבר אחרת, ופעם אמר לרבינו בנוגע לענין העירוב: "אז סאטמארער רב זאגט גיין איז גיין, ואין אחר דבריו כלום, ווארום ער זעהט בעסער און ווייטער פון יעדן". הרבה פעמים נשאר הג"ר מיכאל בער זצ"ל בעיר על שב"ק להסתופף בצל רבינו, והלך תמיד לשולחנו הטהור בליל שב"ק, ואף עורר ועודד את ידידיו ומעריציו שילכו אל רבינו להתחמם לאורו ולשמע את התורות. פעם התבטא הג"ר מיכאל בער זצ"ל למעריציו אחר ס"ג בלה"ק, אי אפשר לי להבין היאך יוכל למצוא יהודי בכל גוי יארק וגלילותיה שלא יסע אל רבינו לשמוע את דברות קדשו בימי השוכבים... תלמידי הגרמ"ב מספרים על האהבה וההערצה שרחש הג"ר מיכאל בער לרבינו, שהיה בלי מצרים, ופעם התבטא בפני תלמידיו ש"אזרח רבני אהבת נפש", ובפעם אחרת אמר לתלמידיו "פון סאטמאר רב האלט איך עולם ומלואו".

גם תלמידי ישיבת נייטרא כבר זכו לקבל פני קדשו של רבינו בישיבת נייטרא ביומי דחנוכה תיכף אחר ביאתם לארצה"ב, כשנסע אז רבינו לבקר בהיכל הישיבה עפ"י בקשת הגרמ"ב, וערך תפילותיו ביום ר"ח בהיכל הישיבה וגם סעד עמהם סעודת ר"ח, ומאז ציוה הגרמ"ב לתלמידיו שיסעו מזמן לזמן לשבות במחיצת קדשו בוויילאמסבורג, שהיתה זאת עצה עמוקה של הגרמ"ב שהתלמידים פליטי חרב יתומים גלמודים יתקשרו ברבינו, אף שהוא עצמו התנהג במנהגי אשכנז מ"מ היה דבוק מאוד ברבינו כחסיד לרבו, וקרא את רבינו "רבי", ביותר היה רצונו שהבחורים שהיו ברובם מבתי חסידים, יסתופפו בצל רבינו לחוות בנוגע ה', ומינה ע"ה את אחד מתלמידיו שיסדר את הנסיעות והאכסניות להבחורים הנשכרים, ובא' משבתות ימי השוכבים"ב שבש"ק וארא זכו בפעם הראשון להסתופף במחיצת קדשו בשבתות השוכבים"ם, ומאז קבעו לעצמם לנסוע מזמן לזמן. בשנת תש"ז אחר הפסח קרא רבי מיכאל בער את רבינו שיבא לשהות בישיבתו נייטרא בעיר סאמערוויל, ורבינו שהיה שם מן אחר הפסח עד אחר חג השבועות, ונהנה מאוד מקרבתם, שרבינו עדיין לא ה' לו ישיבה משלו וזה לו פעם ראשונה על אדמת אמעריקא שרואה בחורים מופלגים בתורה ויר"ש לומדים בהתמדה, והרצה שם שיעורים חמים, והישיבה נשאר קרוב ללבו. (ועי' במושיען של ישראל ח"י פרק שלם בזה).

בימים ההם היה לכו של רבי מיכאל בער נשבר לרסיסים, כי הלא הוא הגבר ראה עני עמו בשבת עברתו בימים הקשים לישראל, ועיניו חזו איך שהיה אפשר להציל אלפי יהודים אם היו שולחים לו כסף מחוץ למדינה לצרכי הצלה, ולדאבוננו לא הוציא חוץ אפס קצתו ממה שהיה אפשר לו להציל נפשות ישראל מכליון, וצער זה קנתה שבייתה בלבו הצעור עד עומק נשמתו. מרוב צער ויוגן כשל כוחו וקיבל התקפת לב (הארץ אטאקט), ונבכו עשתונותיו, כי דמן של ישראל היה שותת מלבו כצערו הפרטי, על שראה תמיד לפניו עולם חרב, והיה בוכה ומבכה ימים ולילות על אבדן בית ישראל, עד שלא היה יכול להתנחם ליתן מרגוע לנפשו, עד כדי כך שזה מנע בעדו מלהרצא שיעורים לתלמידים דרך קבע, ואף בשיחותיו עם רבינו בכח מאין הפוגות על שהיו יכולים להציל מאה פעמים ככה ממה שהצליחו להציל, ולא היה יכול להעביר מזכרונם לשכוח מכל אלה. גם היה אז כבר חולה לב באופן קשה, והיה חלוש מאוד, עד שכבר כמעט החליט בדעתו אז, שאחר שאשתו וב"ב נהרגו עקב"ש בימי הזעם, שוב לא ישא אשה שנית, כי לא האמין שבכוחו עוד להעמיד דורות מחדש, והיה אומר שאין לו ב"גלגול השני" שלו [כמו שכונה הרבה פעמים את חייו וחיי כלל ישראל אחרי המלחמה] רק לעשות פעולות לטובת הישיבה, וגמר בלבו שיעשה כל מה שביכולתו להציל חלק הרוחני של שארית הפליטה, ולזאת התמסר בכל לבו להחזיר עטרה ליושנה ולהקים ישיבת נייטרא מחדש בארצה"ב. אולם רבינו חיוק את רוחו ואימץ את ללבו בטיילם ביערות סאט ברענטש שבסאמערוויל, והרבה נלחמו ולדבר על לבו השבור ואמר לו אשר חלילה לשום בר ישראל להתאישא, וחובתו מן התורה הוא לישא אשה מחדש ולהקים שוב בית נאמן בישראל כי ח"ו לא אבדה תקותינו, וכמו שאמר הכתוב גם כי אשב בחושך ה' אור לי, ואחרי השיחות חיוק של רבינו הכירו על הגרמ"ב כי זרח אור לישרים, שהדברים האלו הפיחו חיים חדשים בקרבו.

ואמנם בתקופה ההוא בקיץ שנת תש"ז אחרי שהפציר בו רבינו, וכן כאשר עוד כמה אנשים ממקורביו הפצירו בו לישא אשה שנית, אזי שינה את דעתו, והתאסר בע"ג הרבנית הצדקת מרת לאה ע"ה בת הרה"ג מוה"ר אלי' טייטלבוים ז"ל הי"ד (נכד אחי מרן הישמוח משה זי"ע) שהיה ירא שמים מרבים מפורסם בתורתו ובחסידות, ומרביץ תורה בעיר בערעגסאז, והגרמ"ב התבטא פעם, "כי אם אכן לא זכה להכיר את חותנו אבל מהדורות שהניח אחריו הוא רואה כי אכן היה איש צדיק ויר"ש". ור"ה הרבה לנסוע להסתופף בצל קדשו של רבינו לפני המלחמה טרם שנעקפה"ש, ונשארו מי"ח בתו הרבנית ע"ה עם אחיה הגדול הרה"ח ר' יעקב מרדכי טייטלבוים ע"ה מחשובי תלמידי רבינו, ואחותה הרבנית ע"ה א"ח הגה"צ מייטרא ז"ל.

רבינו נסע לסאמערוויל להשתתף בשמחת נישואיו שהתקיים ב' תולדות שנת תש"ח, בהיות רבינו גם קרוב משפחה מצד הכלה, ונתכבד ע"י הגרמ"ב לסדר לו הקידושין, ואף רקד ריקודין של מצוה לרגל השמחה. ברבות השנים כאשר זכה הגרמ"ב להעמיד דור ישרים יבורך שמח רבינו בשמחתו עד למאוד, ונסע להישב ניטרא שהיה אז כבר במאונט קיסקא להשתתף בשמחת הגרמ"ב ז"ל כאשר זכה לבנות ולהעמיד תולדות. אחרי שנים רבות כאשר הגרמ"ב כבר העמיד תולדות לתפארת, וגם ישיבתו הק' פרוחה בתלמידים למאות, הזכיר רבינו פע"א להגרמ"ב את הוויכוחים שהיה לו עמו אז כשהפצירו שישא אשה שנית, וגם הזכירו רבינו מאותו התקופה שהיו יחדיו בשווייץ בשנת תש"ה, ומאותה העת שקיבל התקפת לב, וכפסע היה בינו לבין המות, ורבינו עם הגה"ק מסטראפקוב צ"ל ישבו סמוך למטתו, והוסיפו לו בשעתו שם "חיים" והתפללו לה' בעבורו שיתרפא ויעמוד מחלי, וכאשר בעז"ה שבה אליו רוחו, וראה והבין מה שפעלו בעבורו, התרעם על רבינו ועל הרה"ק מסטראפקוב צ"ל למה העתירו להחלמתו והחזירו אותו לעוה"ז, ואמר להם, מי נתן לכם רשות להחיות שנית את נפשי, כי אז הי' הגרמ"ב שבור ורוצץ במצב יאוש נורא, ושאלו רבינו בדרך בדיחותא, האם עדיין יש לו טענות, כאשר ברוב חסדי ה' הוא זוכה לראות במו עיניו הילדים אשר חננו אלוקים, וגם מאות תלמידיו הקרובים בנים, שזוכה להרכיב להם תורה ויראה בתוככי תלמידים הגונים, והגרמ"ב נענה לו בשמחה להכיר לו טובה.

במשך החורף של שנת תש"ח התחילו להרגיש הלחץ זו הדחק במקום הישיבה בסאמערוויל, והלך הגרמ"ב לחפש מקום ראוי להישיבה, ואחרי הצעות רבות והשתדלות עצומות הציעו לו המקום בוועסטשעסטער קאונטי במאונט קיסקא, שם מצא בנין גדול ורחב ידיים על שטח גדול ונכבד, אך לא היה לו פרוטה לפרטה ובכל זאת בטח בה' וקפץ לתוך מים רבים להשיג ולקנות את המקום בעד מאה אלף דאלער, ונתן אייגנאבע ט"ו אלפים דאלער אחרי התאמצות גדולה, ולא ידע האיק יקח רוב הכספים הנשארים האדירים, והיה סכנה שיאבד הכל, אך הוא חיזק את עצמו ואת הבחורים שהשי"ת בוודאי יעזרו, ואכן בדרך פלא והשגחה פרטית הצליח להגיע אל הנגיד מר. ראגאזין שהלוח לו את כל הכסף, ובסוף אף וויתר על התשלום, אך התחיל להגיע אל הישיבה ולומר את דעותיו לבחורים, כשראה הגרמ"ב את זאת מטר את נפשו לש"ש ואמר לו לראגאזין שא"א שיאמר דעותיו לבחורים, הוא יכול לומר לו מה שרוצה והוא ימסרם לתלמידים, והנגיד עזב את המקום בחרי אף והיה סכנה על סגירת הישיבה, אך הגרמ"ב הצליח לפייסו בחכמתו, ואכן בסופו של דבר וויתר על הכל ונשאר כל הישוב והישיבה ברשותו המלאה של הגרמ"ב, והיה הישיבה מוסיף והולך בהצלחה בתו"ש. הגרמ"ב השקיע את מיטב כוחותיו והגיד שיעורים עמוקים ודרשות מוסר נלהבים לבחורים, והיה מנסה ובוחר את התלמידים, והכניס בהם אהבת התורה בלי גבול, ובכל מצב ובכל מקום שנמצא ראו אותו שקוע בלימוד התו"ק, והיה רגיל לומר שכל הדברים שנתחדש בדורינו הכל מרומז בתו"ק, ומצא רמזים נפלאים על החורבן האחרון האיק שהכל מרומז, וגם אמר שכל חכמות העולם הכל מרומז בתו"ק ומצא נפלאים בדברי חז"ל על החכמות שנתחדשו לאחרונה, גם תפילותיו הזכות היו בהשתפכות הנפש נפלאה והשקיע גם בבחורים שיתפללו כראוי, ולימד אותם הסתפקות במועט ולהתרחק מתאוות עוה"ז, והדריך את הבחורים והאברכים ללכת בכל דבר רק עם האמת בלי שום רמיה, וכן במדת הענוה ושפלות רוח, כמו שהוא עצמו התבטל לכל יהודי ומדת השמות שלו היתה נפלאה מאוד וירד ממדרגתו אל כל בחור בפרטיות לעודדו לעזור. הרבה היה צריך להשתדל לאסוף הכספים לצורך הישיבה ועבר עליו תקופות קשות בזה שכמעט מכרו את בנין הישיבה מפני חסרון הכספים, אך הגרמ"ב לא הרפה ועשה מגביות ואסף את הכספים בכל לב ונפש, והיה רוצה לייסד שתהיה "ישוב" לכל תלמידי הישיבה כשמגיעים לפרקם ויתעסקו במלאכה סמוך להישיבה ויוכלו לקבוע תורתם קבע ומלאכתם עראי וישארו דבוקים ברוח התורה והישיבה, ולצורך זה יסד "ישיבה פארם" שהיה שם לערך ג' אלף תרנגולים ועשרים פרות, כמו כן יסד "דפוס" שיוכל לפרנס הבחורים וגם יוכל להדפיס תורתן של הראשונים שנמצאים בין הגוים ואינם מצויים וכמו הכתבים שמצאן באספאד כנ"ל, ודאג לכל הצטרפות הבחורים כאב רחמן והשתתף בשמחותיהם מתוך חדוה בכנין ממש ודאג לשידוכיהם וכדו', וכן השפיע על הרחוקים שבאמריקא לעודדם לחזור בתשובה שלימה.

הגרמ"ב היה בקי ומופלג בהרבה חכמות ובכולם לא השתמש אלא לתורה וליראה, והיה מכיר בארבע עשרה שפות וביניהם שפה הערבית כנ"ל, גם בספרי החקירה היה בקי, וכן בעניני הליכות כוכבים ומזלות ובפלאי הטבע, ובחכמות החשבון, ובכמה דברים נדסו ממנו חשבונות עמוקים ומסובכים, גם היה כותב נפלא, והיה מעמיק לכתוב במליצות וברמזים נפלאים ביותר והיה דרכו לכתוב חידות ותלמידים בכדי לחזק את מוחם, וגם תבע מהתלמידים שילמדו מלאכת הכתיבה בכלליהם וכלליהם, ודקדוק, כמו כן עסק בצרכי ציבור והשתדל לתקן עירוב בברוקלין ולמד את התלמידים הסוגיות בעירובין אך למעשה לא יצא לפועל כיון שרביה"ק לא הסכים לעשות עירוב שמה, כמו כן היה עוסק במקוואות לתקנם על צד היותר טוב, וחידש המצאות נפלאות בזה. את שנותיו האחרונות הקדיש לכתוב זכרונותיו מימי הזעם וכתבן במס"נ ממש, ממה שעלה בלבו הטהור כאבים עמוקים מכל זה, ובכ"ז התגבר ע"כ וכתב כי רצה ללמד לדורות שלא ישכחו מעשיהם של בני עוולה ולדעת עד כמה התקלקלו אנשים מזרע ישראל שהפקירו דם רבבות ישראל להריגה וכ"ז בא להם בעזבם את התו"ק, וכן חיבר קינה על החורבן עם חרוזים עמוקים. בתחילת שנת תש"ז היה המרד הידוע במדינת אונגארן שמרדו במדינת רוסלאנד שהטילו עליהם ממשלת הקאמאנעזים ורבבות יהודים נצלו המצב וברחו לנפשם למדינת עסטרייך ועמדו שם בווינע עד שהשיגו רשיונות לאר"י או לאמריקא, והגרמ"ד נתמנה אז להיות בתוך וועד הצלת פליטי אונגארן עם עוד רבנים חשובים, ואמר אז דרשה למגבית הצלה על זה שמי שיש לו כסף ליתן יתן למגבית הצלת ישראל ולא להישיבה שלו, והגם שיישיבתו היתה במצב קשה, אך העדיף הצלת נפשות עז"ז כי העיקר היה אצלו רצון ה' באמת ובאמונה, וכל אלו הטיירות הקשה על בריאותו שזה עורר אצלו זכרונות מימי החורבן ג"כ והחלישו מאוד.

ביום ג' פרשת ויצא שנת תש"ח הורע מצבו ומיד כשהרגיש כן צוה לתלמידיו למהר להביא לו דפים מספר מן המצר בכדי שיוכל להגיהם בחייו, וצוה גם בתורת צוואה שיראו להדפיסו, ודאג על כמה עניני הישיבה והבחורים, ובליל ישישי החזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו, ובכל מקום שהשמעה הגיעה אבל גדול ליהודים והספידוהו מספר גדול, הלווינו התקיימה בביהמ"ד דקהל עדת יראים ווינע שנתמלא על כל גדותיו ומעבר לגדותיו. החרדה קדישה וזרז את המספידים שלא יאריכו בדברים כי עוד מעט ופנה יום וצריכין להכין עצמם ליום שבת, והספידוהו ידידו וריעו הגה"צ ר' יונתן שטייף צ"ל, הגה"צ אב"ד קראסנא צ"ל, הגה"צ אב"ד פאלטישאן צ"ל, גיסו הגה"צ אב"ד נייטרא צ"ל, וש"ב הרה"ג אב"ד לאדאני צ"ל, ורבינו זצ"ע, רבינו הגניע להלויה לפני תפלת שחרית והעומדים שם נבהלו למראה עיניהם כי פניו הק' חיוורים כסיד מלא גוון ואנחה. שברון לבו של רבינו על אבידת ריעו וידידו הוא הגאון רבי מיכאל בער צ"ל, התבטאה גם בזה שרבינו לא אמר איזה דבר דרוש ואגדה כמו שהיה דרכו בקודש תמיד בכל הספד להתחיל בדברי דרוש, וסיפרו אג"ש שאף פעם לא ראו את רבינו בשברון רוח כאשר נראה אז, והורה"צ מפאיע צ"ל אמר שאף פעם לא שמע מרבינו דרשה או דברי תורה שלא יהיו מפורדין הדק היטב כמו

שנשמע אז בהספידו דהאי גברא רבה. בעת הספידו הניח ידיו הקדושות על הארון ופרץ בבכיה רבה וקרא ואמר פנה הודה! פנה זיוה! פנה הדרה! איש שלא היה בנמצא כמוהו אף בזמנים מקדם, ואחר החורבן הנורא שעבר על ישראל שאבדנו את כל הטוב אשר היה לישראל, היה לנו קצת נחמה פורתא מה שהשאירו לנו יהודי כזה שהיה חכם גדול (אן ערגסטער חכם) וירא ה', היה בעל דעת נכון ובעל מח, ועתה בעוה"ר אוי לנו כי חטאנו שיהודי הזה ג"כ נלקח מאתנו לעולמו, אהה לקול השמועה כי באה שר' מיכאל בער איננו עוד אתנו, אוי ואבוי. והפליג בשבחו מאוד מתוך בכיות נוראות. ומנו"כ בניו דזשערזי בחלקת קע"י וויען, השאיר אחריו חידו"ת בספריו תורת חמד, מן המצר, פרדס חמד ועוד. זיעזעכ"א.

חלק א' - על אכזריות הציונים בימי המלחמה / חלק ב' - על הציונות והקמת המדינה / חלק ג' - על המזרחי ועל האגודה / חלק ד' - מו"מ עם רבינו בעניני השקפה

חלק א' - על אכזריות הציונים בימי המלחמה

הזה... בררתי את הענין, ובפרט כתבתי שהפעם נזדמן שליחות, ולא נדע אם יזדמן עוד הפעם: וכבר באותה שעה כמה צרכים הי' לכסף, הי' צריך לשחד את... ואת... ועוד היה באותו זמן אותו פרט הנורא לצורך כסף המבורר כבר לעיל, דהיינו לשלוח כסף ושוה כסף ע"י סדר שלוחים דידן לגולי ארצנו אשר הי' אז עוד בגלות הראשון, במחוז לובלין, טרם שנשמדו במחנות הכליון כי באותו הזמן הי' להם עוד האפשרות לחיי שעה להחליף אצל הפולאקים כסף ושוה כסף באוכל, וביררנו להם כי לזה העזר בלבד, אנו נצרכים לאלפי אלפים דולר כתבתי מפורט אחר שכתב רבנו ז"ל בכלל ובאתי לפרעשבורג ועמדה מרת פליישמאן ע"ה לכתובה ודקדקה גם היא שעות רבות במכתבים שכתבה בכבוד ובהכנעה אל מייער מטעם הדזשאניט ואל האגענץ אשר בשווייטץ, ועוד הוסיפה וכתבה מכתב פרטי אל איש אחד בשמו נתן שוואלב אשר ספרה גדולות מזריותו ואמונתו (והוא היה ממונה על האגענץ בשווייטץ, וההסתדרות הציונים).

ובעוד ימים אחדים חזר השליח בידיים רקניות, ואפילו מכתב לא הביא דברים שמו בפיו לאמר, כי עתה אין להם פנאי, הם יכתבו כשיהי' כאן שליח אחר, עמדנו בבהלה כאלו נפל הבית עלינו...

ואני כתבתי מכתב מזעיק בשם הרבנים והוספנו שליח על שליח, ומכתבים מרעישים בוכים ומתחננים, ובנתים כבר עבר סוף הזמן של שבע השבועות ושלחנו את האכבערג לאמר לוויסליצעני [מראשי הנאצים ימ"ש אשר עמו ניהל ר' מיכאל בער זצ"ל המו"מ] כי אסון קרהו להשליח בדרך, ונשברו שני רגליו, והוא כעת בבית החולים בשווייטץ, והודיע לנו כי יתרפא בעוד ג' או ד' שבועות ויחזור, והרויח לנו וויסליצעני את הזמן.

אין רצוננו ליתן כסף להצלת יהודים בשום אופן

ויהי היום, סוף כל סוף באת התשועה חזר השליח, ובידו מכתב ומאחר שבא לביתו של מו"ה בנימין

זעקת רבי מיכאל בער להצלת ישראל מהשמדה רח"ל וצחוק הציונים בלב אטום ובדם קר

חמש עשרה שנה עברו מן היום ההוא בחדש תמוז תש"ב ועדיין הקולמוס מסרב לכתוב את האמת כי מר האמת הזה, ואיום הוא, מר האמת ואיום, על הדם, הוא הנפש, שנשפך למען הדמים דמי הכסף והדם, דם ישראל, והדמים, דמי ישראל...

מר האמת ואיום, על הזעק לרחמים מן תהום הדם, שעלה לשוא למרום הדמים

מיום תמוז זה תש"ב, יום אחר יום, כמעט אלף יום, עד יום הראשון בסוכות תש"ה, וכל יום ויום מחירו כמה אלפים נפש דם ישראל, וכל נפש ונפש מחירה איזה מטבעות דמי ישראל.

זה אני יודע היום, אבל באותו יום תמוז תש"ב לא ידעתי את זאת, אז ביום ההוא כשעלה הזעק הראשון מבור שבי אל במתי התאווה, ממסתרי הישיבה בנייטרא בארץ הדמים, לציריך עד לאנדאן וניו יארק, לאיסטנבול עד תל אביב וירושלים, אל כל המקומות הגבוהות בארצות החרות, אז לא ידעתי את זאת.

כי ביום תמוז זה תש"ב יצא הזעק הראשון ממחבואות הישיבה מנייטרא למען שלשים אלף לקנות את דמם הם השלשים אלף אשר למענם צעקנו גם צעק האחרון ביום הראשון לסוכות תש"ה, בידי הרוצחים במחנה סערעד, לפי שעדיין לא נגמר הקנין.

ובין יום תמוז זה ליום תשרי ההוא, עמד למכירה דם אלפי אלפים, בכל שטח אייראפא מתחלת תש"ג עד אמצע קיץ שבו ועמד למכירה דם חמש מאות אלף בהונגריא המרשעת, באביב תש"ד...

ובאותה ליל תמוז, כשנכתב בנייטרא המכתב הראשון בדבר מחיר הדם, עדיין לא צעקנו אל האדונים הנכבדים, אלא מדדנו ושקלנו כל תיבה ותיבה במכתב הראשון

שלמה נ"י והייתי אז שם, פתחתי אני את המכתב בידים רועדות, לא היו שם אלא שורות מעטים כתובים ממיינר, והסכום הכל של המכתב האיום הי' לאמר: "אין כסף", וכמה טעמים יש בדבר:

א) סכום של חמשים אלפים דולר הוא סכום גדול עבור מדינה קטנה כמו סלאוואקיא¹, הבודזעט בשנה של אשתקד לא הי' אלא איזה אלפים יחידים.

ב) והמעשיות שאנו מספרים, שהשנה הזאת אנו צריכים לכסף יותר, והמכתבים שהוספנו מפולין מגולי ארצנו, ספורי מעשיות מגוזמים, כאלו הם ההרגל אצל ה"אסטיוענטס" הדורש תמיד את הכסף.

ג) בכלל אין בכחם עתה לשלוח אפילו פרוטה אחת, כי הכסף בא מאמריקא ושם יש איסור הוצאת כספים למדינת האויב [ואין לנו רצון לעקוף חוקים]²...

"רק בדם תהיה לנו הארץ"

ועוד מכתב אחר היה בהמעטף כתוב באיזה לשון זר ונכרי שמתחלה לא הייתי יכול לפתור לי איזה סוג לשון הוא בכלל, עד שהתבוננתי וראיתי שזה לשון עברי כתוב בכתב נכרי, והי' כתוב לאחוזת מרעיו של שוואלב בפרעסבורג, המכתב הי' כתוב עמוד וחצי, וכנגד עיני הוא, כאלו חזרתי עליו מאה פעמים ואחד. וזה תוכן המכתב:

מאחר שמזדמן שליח, הוא כותב להחבריא שעליהם לזכור תמיד, את הדבר היותר נחוץ שהוא העיקר שצריך שיהי' נגד פנינו תמיד, שסוף כל סוף ממלכות הברית ינצחו. ואחר הנצחון יחלקו את העולם מחדש בין העמים, כמו שעשו בסוף המלחמה הראשונה. ואז פתחו לפנינו את הדרך למען צעד הראשון.

ועתה ככלות המלחמה, עלינו לעשות הכל שארץ ישראל תתהוו למדינת ישראל, וכבר נעשו צעדים חשובים בדבר הזה, ועל הזעק הבא מארצנו, צריכים אנו לדעת כי כל העמים בני ממלכות הברית שופכים דם לרוב, ואם אנו לא נביא קרבנות, במה אפוא נקנה את הזכות לגשת אל השלחן בשעה שיעשו את החלוקה של העמים והארצות אחר המלחמה, ואם כן שטות "ואפילו חוצפה" הוא מצדנו לשאול מאת הגוים ששופכים את דמם, שהם יתנו רשות להביא "את כספם למדינת אויבם", להגן על הדם שלנו כי RAK BEDAM TIYU LANU HAARETZ זהו מה שנוגע להכלל. ומה שנוגע אליכם בני החבורה ATEM TEILU ולמען זה, אני מזמין לכם כסף בדרך שחור.

אחר שהרגלתי את עצמי להכתיבה המוזרת הלזו נרתעתי להבין את התיבות הראשונות, שקריאתם בכתב עברי - "רק בדם תהיה לנו הארץ" אבל ימים ושבעות עברו ולא ידעתי פירושם של שתי התיבות האחרונות, עד שראיתי מתוך איזה מעשה שהקריאה היא "אתם טיילו" כי "טיול" נעשה ללשון מושאל אצלם למען "הצלה" כלומר אתם בני החבורה, החמש עשרה או עשרים חברים, טיילו חוץ לארץ סלאוואקיא והצילו את נפשותיכם, ובדם של השארית! בדם כל האנשים והזקנים ועוללי ויונקי שדים! תהיה הארץ לנו! ואם כן למען הציל את נפשם, פשע הוא להכניס כסף למדינת האויב! אבל לטייל אתכם אהובים ידידים, ולהציל נפשותיכם, הריני מזמין לכם כסף בדרך שחור...

בנין הארץ חשוב להם ביותר ודם ישראל אינו חשוב אצלם כלל

איכה היה לנו לדעת כי יש כאן שתי פירות כנגד קל וחומר זה אחת פירכה של ה"וועסטיווע" המתבולל ואחת, פירכה של "הציוני" הלאומי.

א. ובאמת לא היה כלל סכום גדול עבור הצלה גדולה כזו, ואף שאצלם היה ברשותם אוצרות של כסף וממון רב, ומהראוי לציין בזה שרבינו ז"ל התאונן פעם (בתשעה באב שנת תשי"ג [לעת ערב, והיה אז כבר אחר התענית ורבינו עוד האריך בשיחה בדמעות תמרויים]) שאם היה יודע מפעולותיו של רבי מיכאל בער בשנות הזעם להציל יהודים בעד בצע כסף (שידוע שנחשכ ע"י הציונים), היה יכול מעיר סאטמאר לבד לאסוף את כל הכסף (מפי אחד הנכחים הרה"ח ר' לייב גליק ז"ל). (וכי' בס' באילנא דחיי ח"א עמ' ר"מ, מזכרונות הרה"ח ר' אשר לעמל שווארץ).

ב. ובמכתב אחד של רבי מיכאל בער זצ"ל כותב אליהם בא"ד אודות טענה זו בזה"ל, זכרו, כי יש כאן ברשותו של הרשע במדינות כבושו והשפעתו עוד קרוב לשלשה מיליון נפש ישראל. נמצא שיש להציל נפש בעד ב' עד ג' דולר. את הסחורה כבר הוציאו אל השוק והגרילו את יום השוק ואין לאחר אפילו שעה אחת, הם עושים את כל ההכנות להתחיל בגרוש אך בדינו הוא שלא יתחילו ודעו, כי גרוש זה משמעו ופירושו רק אחת, רצח נורא ואיום. ידעתי, כי יש כאן חששות לעבור על עון הכנסת כספים למדינת הרשע, שהוא עון פלילי מצד ממשלות ממלכות הברית... איזה עון חמור יותר, אם עון הכנסת כספים למדינת האויב או עון רציחת אלפי אלפים של אחינו בני ישראל? כבר שלמנו מס יותר מידי בנפש של ארבע מיליון טהורים וקדושים, שנרצחו ונחנקו בכלי חניקה בבלויץ ומלקיני ועלינו רק חיוב אחד לומר לדמם די, בכל כח ויכולת אשר בדינו. [הובא בקונטרס "שרופי הכבשנים מאשימים" עמ' 66, ועיי"ש עוד בזה].

בשמחה כי קל הוא, ובו נקנה את החומר, "כי תהיה הארץ לנו".

(פרק "על הצעק מתהום הדם", מן המצר, עמ' פ"ו-צ"ד)

לבו היה נשבר בקרבו על שאנשים מזרע ישראל גרמו לרציחת עמנו ועוד הוסיפו להרוס בגשמיות וברוחניות

נשבר לבו בקרבו לרסיסים בידעו שהי' בידו להציל רוב מנין ובנין של כלל ישראל, אך למרבה הצער אנשים מזרע ישראל עמדו לנגדו וגרמו לרציחת יהודים. דבר זה גרם לו עגמות נפש עד יומו האחרון, כי על החורבן שאירע יש להתנחם כי הכל מאת ה', אבל על הפשע שעשו 'אנשים' בידים לגרום רצח אלפי אלפים מיליאנען יהודים על זה דוה לבו ורחק כמזנו מנחם משיב נפשו.

וכן כתב הרב אוריאל צימער ז"ל במאמרו על רבינו (חובא בהערה), שאמר לו רבינו שמה שנגרם החורבן ע"י

איך יעלה על דעתנו כי יבא הוועסטיוועדע איש הדזשאינט ויפרוך על עיקרו של הקל וחומר, ויאמר לנו בפה מלא שאין כאן שום חומר ומקום להתפעלות, אין כאן לא דם ולא דמעות, אבל יש כאן קנוניא של "אסט-יודע" להוציא ממון שלא בדין הכל שקר, הכל כזב, אין זה אלא נוסחא הידוע של מעשיות של פחד מן ה"שנארער" מפולין דיסטריקט לובלין "אנו לא נתפעל" מן אלו האגרות, כבר ידענו את הדרך העקום והפתלתל של האסטיוועדע אשר בו הוא מוציא את הפרוטה הנאמנה אשר בכיס הוועסטיוועדע, הישר והתמים.

ואיך נחלמה חלום כי יבא הציוני הלאומי איש האגענץ ויאמר, בודאי שזמן חמור היום, אבל לא אתם שם בגלות הנכם נחשבים לצד החמור, ולא דמכם ודמיעכם. יש כאן חומרא הרבה יותר מזה "בנין הארץ", בודאי שיש כאן קל וחומר, אבל דמכם הוא הצד הקל אשר בו, שפכו אותו

ג. מהראוי להבהיר בזה שכל המראי מקומות שהבאנו כאן הם מספרי "מן המצר" ו"איש חמודות" הם מהמהדורות הישנות שבהם השתמשנו לצורך העתקה, וכן השתמשנו גם בהעתקת המקורות מספרי "משכנות הרועים" ו"עבודת הרועים" אשר גם שם מביא ההעתקות מהמהדורות הישנות, ובכן במקומות שמצויין העמודים, זה כפי הסדר של המהדורות האלו.

ד. צוויי זענען געווען די גרויסע דערשיטערונגען וועלכע ר' מיכאל בער זצ"ל האט מיטגעמאכט אין זיין נישט-לאנגען לעבן. דעם גרויסן חורבן, און די ביטערע אנטוישונג פון דער אזוי-גערופענער "אידישער וועלט" בשעת און נאך דעם חורבן.

ווי טראגיש די ביידע דערשיטערונגען זאלען נישט זיין איז ער אבער אין ביידע פאלען נישט געווען קיין איינציגער. אייגענטליך, איז דאס א טראגעדיע וועלכער אונזער גאנצער דור האט אויף דעם אדער אויף יענעם אופן מיטגעמאכט. אבער ער, מיט זיין קלארען מוח, מיט זיין שארפען קוק און מיט זיין גרויסען הארץ ער וועלכער האט די גאנצע טראגעדיע צוגעזעהן מיט די אייגענע אויגען "ביים צאפען" אזוי צו זאגען, ער האט זיך נישט געקענט בארוהיגען, נישט געקענט פארגעסען. און, ווי ער פלעגט אפט באמערקען, האט איהם די צווייטע טראגעדיע צובראכען נאך מער ווי די ערשטע.

די צווייטע וועלט מלחמה האט איהם געטראפען אלס א יונגער, ענערגישער ראש ישיבה, ביי דער זייט פון זיין גרויסען שווער דעם נייטער רב זצ"ל, א חרדישער עסקן מיט א וועלט-פארנעם.

דאן איז געקומען די ערשטע גרויסע דערשיטערונג; דער געוואלדיגער חורבן. נאך פריער ווי אלע אנדערע, ווערט ער געוואהר דעם שוידערייכטן, ביז דאמאלס אומ-גלויבליכן אמת פון מיידאנעק, טרעבלינקע און אוישוויץ. האנד און האנד מיט זיין גרויסען שווער, זוכט ער אלע מיטלען, ווענדעט אן אלע זיינע גאנצישע פעהיגקייטן, אויף צו געפינן לכל הפחות א קליינע עפענונג אויף צו ראטעווען דאס וואס עס לאזט זיך נאך ראטעווען.

און זיינע באמייאונגען האבען דערפאלג. ער געפינט וועגען צו הויכע אויסלענדישע דיפלאמאטען, ער געפינט וועגען אויך צו די סאמע אנפיהרער פון די דייטשע מערדער, און עס ווערט געפינען א וועג אויף צו ראטעווען אידען, א וועג דורך וועלכען עס וואלטען געקענט געראטעוועט ווערן אפשר עטליכע מיליאן נאך פארבליבענע אידען.

אבער עס פאדערט זיך הילף פון דער א.ג. "אידישער וועלט" פון די פרייע לענדער. פריער איז ער א הילף פון געוויסע מאטריאלען, דערנאך אפילו בלויז געלט, דערנאך וואלט אפילו בלויז א צוואג אויך געהאלפען, און צום סוף מען זאל לכל הפחות "נישט שטערען". אבער דא, שטויסט זיך ר' מיכאל בער אן, אין דער צווייטער גרויסער דערשיטערונג אין זיין לעבען, דא דערזעהט ער ריכטיג דעם פרצוף פון דער א.ג. "אידישער וועלט" [בעסער געזאגט די ציוניסטישע].

די מאה און די דעה איז אין די ציוניסטישע הענט, און די דאזיגע באטראכטען דעם גאנצן אומגליק, איינשליסענדיג דעם מארד פון הונדערטער טויזענטער פון זייערע אייגענע חברים אלס א נישט-גאנץ אומגעוואונטשענעם ווערקצייג פאר א ציוניסטישע מדינה. נאר ווי ווייט דער אומגליק קען צוהעלפען דערצו, און אויב נישט, גייט ער זיי גארנישט אן. ווארום, ווי עס האט געזאגט דער דאמאלסדיגער פירער פון דער אידישער אגענץ אין ירושלים [יצחק גרינבוים] "איין קוה אין א קיבוץ אין ארץ ישראל, איז וויכטיגער ווי אלע אידען אין פוילען".

רשעי ישראל, והצלחתם לאחר החורבן לסכן כלל ישראל בגשמיות וברוחניות להיות עם ככל הגוים שברה אותו יותר מעצם החורבן.

והרה"ק מסאטמאר זצ"ל ה' מרגלא בפומי' לומר: אם היו הצדיקים מהדורות הקודמים רואים את שפלות הדור הזה בודאי לא היו יכולים לסבול, [ווען די פריערדיגע דורות העטן דאס געזען העטן זיי ווען נישט אויסגעהאלטן], וכמה פעמים הוסיף ואמר: ר' מיכאל בער האט עס טאקע נישט אויסגעהאלטן... [ר' מיכאל בער אכן לא היה יכול לסבול זאת... דהיינו שמחמת זה נסתלק בדמי דמיו מרוב הצער שהיה לו בזה].

ואולי מותר לנו להמליץ על הרגשת רבינו את דברי ירמיה הנביא בדורו (ח' כ"ג - ט' ה'): מי יתן ראשי ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי. מי

יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כולם מנאפים עצרת בוגדים, וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה גברו בארץ, כי מרעה אל רעה יצאו, ואותי לא ידעו נאום ה'. איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו, כי כל אח עקוב יעקוב וכל רע רכיל יהלך, ואיש ברעהו יתלו ואמת לא ידברו, למדו לשונם דבר שקר העוה נלאו, שבתך בתוך מרמה, במרמה מאנו דעת אותי נאום ה'.

סיפר הר"ר ישי בוכינגער ע"ה ששאל את רבינו בתקופה הראשונה אחר המלחמה, למה הוא בוכה כל כך על צרות ישראל, הרי נמצא בינינו הרה"ק מסאטמאר, והוא אינו בוכה כל כך הרבה. ענה לו רבינו: אילו ה' הרה"ק מסאטמאר יודע כל כך כמו שאני יודע ה' גם הוא בוכה כל כך...!

(איש חמודות, עמוד ר"ה-ר"ו)

חלק ב' - על הציונות והקמת המדינה

באומות, ואמר להם הקב"ה לישראל, אם אתם מקיימים את השבועה מוטב, ואם לאו, אני מתיר את בשרכם, כצבאות וכאילות השדה, עכ"ל.

וכ' בס' באר הגולה, פכ"א, וז"ל: יודעים ישראל שאין הקב"ה חפץ עוד במלחמותיהם, ומעתה אם יערכו

כבר הזהירו לנו חכמינו וגדולי הדורות ז"ל שלא לדחוק את הקץ כי אז ח"ו יפלו בחרב

אמרו חז"ל, אוהבי ציון הנאמנים, במס' כתובות דקי"א, שהקב"ה השביע את ישראל, שלא יעלו (לארץ ישראל) בחומה, (ופירש"י ז"ל יחד, ביחד חזקה), ושלא ימרדו

מיט לבעבענס-געפאר כדי נאר צו ברענגען איין ביישפיל שיקט ר' מיכאל בער אריבער נאך אין א באריכט וועגען אושוויץ קיין שווייץ, צוזאמען מיט א געשריי "ראטעוועט" און מיט גענויע אנווייזונגען ווי אזוי מען קען פראקטיש ראטעווען. דער ענטפער וועלכער ער קריגט פון דער סוכנות-פארשטייער (היינט איינער פון "אויבערשטען שטויסעל" אין מדינת ישראל) איז: חיים (ווייצמאן) וועט הנאה האבען דערפון, עס וועט אונז העלפען צו דער מדינה.

ר' מיכאל בער קען נישט גלויבען, ער שרייט, ער ליארעמט, ער שטורעמט: זענט איר פון זינען אראפ!!! ער קען זיך נישט גלויבען, אז אידן אפילו ציוניסטען זאלען קענען אראפ צו אזא מדריגה. אבער דאס איז די נאקעטע ווירקליכקייט. די בריף עקזיסטירען נאך, און די מענטשען צום גרעסטען טייל זענען נאך דא, און פירען היינט אן די מדינה. דא ווילען מיר זיך אין די פרטים נישט אריינלאזען.

"די דאזיגע דערשיטערונג, ווי געזאגט, צוברעכט איהם נאך מער ווי דער עצם חורבן". און ווען ער קומט סוף סוף ארויס אויף דער פריי, האבענדיג אנגעווארן זיין גאנצע משפחה באגעגענט ער זיך פנים צו פנים מיט דער גאנצער א.ג. "אידישער וועלט". ער זעהט אויף אויף די גאנצע פארדאבענקייט, דעם גאנצען שמוץ, פון דעם גאנצען פארטיי-קרעמל.

און ער זעהט, ספעציעל קומענדיג אין אמעריקע, ווי אזוי די זעלבע אומדירעקטע שותפים צום מארד פון זעקס מיליאן אידען זענען היינט די פירער און פארשטייער פון פאלק, אז זיי באקומען מער און מער כח און מאכט, און ווי אזוי די פרומע לעקען זיי און בוקען זיך צו זיי. ער זעהט און זיין הארץ, זיין קראנקע הארץ בלוטיגט, ווארום מיט זיין שארפען קוק, מיט זיין מאטעמאטיש-גענויעם מח, זעהט ער ווי דאס פירט, ער פראוואט שרייען און ליארעמען, אבער ער רעדט צו טויבע אויערען... (הובא באיש חמודות עמ' תצ"ג-תצ"ו).

ה. מצוין שם המקור לזה (בהערה כ"ט) מפי הרה"ח ר' עזריאל גליק (ז"ל) ששמע כן כמה פעמים מפה קדשו, וע"ע בס' 'עזר בקודש' (להרה"ח ר' עזריאל ז"ל) עמ' רס"ד שהביא שם ד"ז.

ו. העתקנו בכאן ממש כטפה מן הים מכל המתבאר והמתואר בספרו "מן המצר", וב"איש חמודות", ובה"קניות מן המצר", ובספר "קראתי ואין עונה", מחמת שקצרה היריעה מהכילם, ובכן הסתפקנו בהבאת מקצת מן הדברים על קצה המזלג להעיר את האזן על גודל החורבן שהחריבו והשמידו הציונים את ישראל בעוה"ר, (וע"ע לקמן בחלק ב' ובהערות עוד כמה פרטים בזה), וע"ע בקונטרס "שרופי הכבשנים מאשימים" דברים נוראים ומבהילים בענין זה.

והורו לנו חז"ל, כי הבא לעשות דבר נגד התורה, פותחין לו משמים, פתחו להם בשטרו של "באלפור", ובמשך איזה שנים, גברה הכפירה, בארץ ישראל ובחז"ל, במדה אשר לא גברה מעולם, וכמעט שנעשו כל ישראל כופרים בעיקרו של משיח בעו"ה.

הם הצליחו לבלבל את ישראל שהעיקר הוא הלאומיות ולא דת התורה"ק והשי"ת הענישם מדה כנגד מדה באויב אשר שנא את כל מי ששייך לזרע ישראל אף בלי דת

ובודאי גם בשביל כך כעס הקב"ה על ישראל, וענש אותם כמדתו מדה כנגד מדה. הם חטאו ואמרו, לא הדת רק הדם, עושה את ישראל לאומה. הם חטאו ואמרו, לא תורתנו הקדושה, רק הזרע והתולדה, והמין, והיחס, והלשון והאדמה, והבשר והדם גורמים לבן ישראל להיות יהודי.

ועמד, מדה כנגד מדה, שונא ישראל על ישראל בגרמניא, והרתיה את כל העולם כלו, בשנאה כבושה, כנגד המין והיחס של ישראל, כנגד בשרו ודמו.

הציונים לעגו לכל אלו שנכנעו לגזירות הגלות והם התחילו להתנהג בדרכי עזות ולתבוע בחזקה

ובכל זאת, כשקם הרשע הארור הזה, בגרמניא הארורה, בראשונה, לא היו גזירותיו הראשונות על יהודי גרמניא, חמורות מרוב הגזירות, שקבלו אבותינו, מכל הרשעים בכל הדורות, בהכנעה לפי שהאמינו בשבועת הקב"ה, שלא למרוד באומות, בכלל, וידעו שלא להתגרות עם רשע, בשעה שהשעה משחקת לו, בפרט.

וכמו כן צוו כל צדיקי דורנו, לקבל גזירותיו הראשונות, של זה הרשע הארור" בהכנעה, ליתן למכותיו לחי, אולי ישבע בחרפה, אם נסבול גזירותיו הראשונות קצת באהבה.

מלחמה שלא ברצון הקב"ה, יפלו בחרב, כדכתיב, אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפני אויביכם, ובחרו להם לפזר עצמם בד' כנפות הארץ, כדי שיראו האומות, שלא יעלה על לבם לערוך עוד מלחמה עמהם.

וכ' עוד שם, וז"ל: ואעפ"י שיהי' להם בתוך זמן הזה, אנשי גבורי חיל, אעפ"כ לא יערכו מלחמה, מפני אהבת ארץ ישראל, עד שתחפץ, עד שיהי' רצון השי"ת בכך, וישלח להם המשיח, כדרך ששלח משה למצרים, וכיון שראו ישראל כך, לא בקשו ולא חשקה נפשם לצאת מן הגלות, עד זמן ההוא שיהי' רצון השי"ת בכך, עכ"ל.

וכדברים האלה כ' רבינו יונתן זצ"ל בספרו אהבת יונתן, ורבינו החת"ם סופר זצ"ל, בספר תורת משה, בפ' שופטים, ומקור הדברים מבואר באגרת תימן להרמב"ם זצ"ל.

אין אדם עומד על דבר הלכה אלא א"כ נכשל בה. כבר עלינו להודות, כי חז"ל צדקו ברוח קדשם, ובחכמתם, ראו את הנולד מן היפוך דבריהם.

קם יהודי מומר והסית את ישראל נגד השבועות של הקב"ה והצליח מעשה שטן לתפוס את רוב ישראל ברשת הכפירה

כי בתחלת הדור הזה, שאנחנו חיים בו, קם איש מזרע ישראל (הערצל ימ"ש), אשר לא ידע מתורת ישראל והשביע את ישראל בפאתי דברים, היפוך משבועותיו של השי"ת. ואעפ"י שהגדולים והצדיקים אשר בדור עמדו כנגדו, גברו העונות, כי נתלבשה דעתו הכוזבת בצורה של איזה תלמידי חכמים מוטעים (המזרחי), שנתחברו עם כל אבות הכפירה, להביא מחשבותיו של איש, שנתנכר דעת התורה אליו, לידי מעשה.

ז. ובקו"ק שפרסם באידיש-דייטש בזה (כדלקמן) הוסיף עוד בזה"ל [בתרגום ללשה"ק], ידוע אשר כמעט כל הגאונים והצדיקים באיראפא אמרו בשעת הגזירה שהגזירה הנוראה בא עלינו בעבור הכפירה הנוראה של הציונות נגד השבועה הקדושה ונגד העיקר של ביאת המשיח, וכמו בשנת תתנ"ו שבאו הגזירות בעבור המשיח שקר כאשר כתבו הצדיקים שבדורות ההם רבותינו בעלי התוספות, וכאשר באו הגזירות בשנת תקל"ו בעבור שבתי צבי והפרענקען כאשר כתבו הצדיקים ז"ע שבדורות ההם. עכ"ל.

ח. לא היתה זאת תורה חדשה מדעתם של רצחני עולם הללו [הגוים הנוצרים], למודה היא להם מאבותיהם רשעי תבל דור אחר דור. ולעומתם למודים היו בני ישראל הנכנעים מדורות גלות, להרכין ראש על כל גל וגל, ולהשליך להם ממונם וכבודם, למען לשמור על החיים, ששויו גדול מכל כסף וכבוד אשר בעולם, במקום שאין דרך אחר להציל את הנפש, כי מתכסיסי המלחמה היא, "לברוח ולהנצל" [כלשון הרמב"ן פרשת וישלח] לכל מקום שאפשר בשעה שהאויב גובר בכלי משחית וכח כליון באין מציל.

עד שקם דור חדש בישראל, וחתם חותם של בזיון על הדרך הזה הישן, הדרך של שתדלנות, הנאמן והנבחן, וממוני ישראל ומנהיגיו בארצות החפש, אשר בשכירות גדול שכרו ישראל אותם עליהם לראש, שחקו הם בכל מיני לעג וקלם על הדרך הזה הישן, בשעה שנצטרכו לו ישראל במדה שלא נצטרכו אליו בכל דורות גלותם, בשעה שלא היתה כאן רק ברירה אחת, לנסות את זה הדרך, או לילך את הדרך אשר הלכו ישראל, את הדרך למשרפות המות. (מן המצר, עמ' י"א-י"ב).

סביב גרמניה, עמדו טפשי ישראל ממקומות הבטוחים שלהם, בארצות החרות, בארצות הברית, ושחקו ממנו והתגרו בו, במעשה צחוק וטפשות אין סוף, במכתבי עת ובאסיפות, בדרשות של דופי ובתקיעת שופר לפני הקאנסולאט של גרמניה המרשעת.^ט

ולא די בזה, אלא שהעלו אף והרבו חמה, והביאו לידי שגעון יותר, את המשוגעים בראש גרמניה, על ידי מעשה פתיות של הבאי קאט הידוע. וכל זה בשנת תרצ"ג, בשעה שהיו עוד כל האומות, בשלום ובשלוה עם הרשע הזה, בשעה שלא הי' כאן דרך אחר רק לנסות בהכנעה, ובדברי רציו ופתיו.

עשו אלו הראשים, ששמו את עצמם לראש, ההיפוך מדרך החכמה, ההיפוך משבועתו של הקב"ה, וגרמו בעצמם, בחלק גדול, להעלות שגעונו של כלב שוטה, למדריגה העליונה.

וגרמו גם אלו העונות, שנשתתף רשע זה מזרעו של עשו עם רשע מזרעו של ישמעאל, המופטי הרע הזה. קם שרו של עשו וקם שרו של ישמעאל ונתחברו זה עם זה. בקש ישמעאל לבטל שטרו של באלפור, ונתרצה עשו.

אף בעת הזעם היה אפשר לפדות את ישראל מכליון במעט ממון רק שהוצרכו לגלות לשאר ארצות והציונים לא הסכימו לזה בשום אופן

ובכל זאת עדיין לא היתה מדת הדין מתוחה לגמרי. באמצע המלחמה בשנת תש"א צוה הרשע, לשלח כל יהודי אירופא דרך אשכנז, ודרך צרפת שכבש, לגבול הספרדי, על מנת שייסעו היהודים בארצות החרות, ויביאו אותם משם לארצות עבר הים, כי לפי דעת

ועמדה כנגדם אותה דעה הכוזבת, שעשתה שחוק מן ההכנעה של דורות הקודמים, ועשתה לעג וקלס מן ה"מה יפית ייד".

ובכח דעה זו התנהג כמעט רובו של ישראל, בממשלות האזוריות באירופא האמצעית, כנגד אלו הממשלות, בפאליטיק של "נאטיאנאליזם" ובדרכים של תביעה ביד חזקה, והעמידו צירי ישראל בפארלאמענטן של אלו הארצות של שנאת ישראל. בתורת "הפאליטיק של המעוט" שלהם.

כל בר דעת מבין שהציונים הן המה שגרמו להשמדת ישראל רח"ל

כל בר דעת יודע היום, שע"י צירי ישראל באלו הפארלאמענטן, שהתערבו עצמם בכל ענין הנוגע לבריאת חוקי הארץ, גברה שנאת ישראל בין יושבי הארץ עד למעלה ראש. ובודאי שה' זה גורם נוסף, להביא את אלו הארצות בברית של שנאת ישראל עם אותו הרשע.

מי יודע להבחין, עד כמה גרמה צעקת ישראל באזני כל יושבי אלו הארצות לאמר "אנחנו רוצים לצאת מכאן ולכנוס לארץ ישראל" ללמד בניהם תשובה לאמר, "צאו יהודים לארץ ישראל!", וכשנתודע להם שאין כאן למעשה רק חלום של ארץ ישראל, בא בעו"ה אוישוויטץ במקום ארץ ישראל.

הציונים התגרו בהגרמנים והעלו את חמת הראש שלהם באופן נורא ומאז התחילו הצרות האיומות

ובשעה, שרוב בנינו ומנינו של ישראל היו נתונים הפקר, למרמס רגלו של זה הרשע, וחבריו מושלי הארצות אשר

ט. וזכר אני בדיוק שסיפר גראס ע"ה לרבנו ז"ל [מנייטרא] שבשיחה האחרונה זו בדבר הזה, אמר וויסליצעני [מראשי הנאצים ימ"ש שעמו ניהל ר' מיכאל בער המו"מ לפדות הנפשות] היהדות של העולם, אין רצונה בזה הקניין... ושוב קלל את יהודי העולם, כאשר קללם וחרפם כמה פעמים בדיבוריו עם גראס ועם האכבערג לאמר, אי' חכמתכם ובנתכם, שתחת משא ומתן אתם מסדרים "באי קאט" באמריקא, ותחת לחוס על דמכם אשר בידנו דחפתם אמריקא במלחמה.

ולפי דברי גראס העיד וויסליצעני, על אותו הרשע שבעוד שהי' קאנזול גרמני יושב באמריקע, שלחו משם כל ההגדה של אסיפת ישראל שנתקבצה ביום ידוע בניו יארק לשמוע דרושו של סטיפען ווייז, [ראביי רעפארמער באמריקא שעייב את פעולות ההצלה באזוריות עם חבריו הציונים - עי' "שרופי הכבשנים מאשימים" פרק ד' בזה]. בדבורים חריפים כנגד הרשע [מדייטשלאנד] ובנבואה על מפלתו, וכאשר קרא הרשע את ההגדה הזאת בצירוף קטעים ממכתבי עת אמעריקאנים, הפיל עצמו בשגעונו מלא קומתו על הארץ, והכה ברגליו וידיו ונשך בשניו בסמרטוטי מצע חדרו בצעקה מטורפת, עתה אשמידם! עתה אשמידם! והראה וויסליצעני לגראס העתקה פאטאגראפית מדרושו של סטיפען ווייז כמו שנדפס במכתב עת אמעריקאני, ואף קטע ממכתב עת יידיש בתרגום גרמני, הי' בידו בענין הזה.

ומאז והלאה יום יום נתחדשו גזירות ובלבולים ועלילות, והכאות והפלות, ודרשות של שנאת ישראל בלשון של רציחה איומה מעל כל הבימות ובמכתבי העתים, עד שבז' אדר, כבר יצאה הגזירה להעמיד את צעירי ישראל לעבודה בתוך המחנות, וכו', והיתה הפקידה על כל צעירי ישראל לעמוד לפני ועד צבא מיוחד לתכלית הזה. (מן המצר, עמ' ט"ו-ט"ז).

י. ובשילהי קיץ תש"א אירע המעשה כשכבר אכלה התבערה בגופו של ישראל, באברים שנשמתו תלוי בו, וכלתה את

האומות שינצחו במלחמה, ואם יעלה בדם, מה בכך, רק בדם ננחם את מלכות ישראל".

אחרי המלחמה הנוראה היו צריכים לבקש מנוחה לשארית ישראל ולא להתגרות במלחמות חדשות

וכשנכנסו ארצות הברית במלחמה, ולא הי' עוד מקום לשלח את ישראל לארצות עבר הים, עלתה אפו של אותו הרשע כידוע, עד קצה האחרון, ונהרגו אלפי רבבות ישראל משנת תש"ב עד שנת תש"ד בעו"ה.

ולא נשארו מבני ישראל ומבני התורה רק שברי שברים, איזה מאות אלפים, אומללים ואומללות, עגונים ועגונות, יתומים ויתומות, שנשארו חיים בחדש ה', אחרי מפלתו של הרשע, במחנות הנוצחים בארצות אויביהם, במחנות ה"דיי"ף" הידועים.

ועתה הי' דעת תורה ודעת נוטה מכרעת, לעורר את רחמנות העמים הנוצחים, לבקש מהם דבר המותר עפ"י התורה, דבר שאפשר להם לקיים, דהיינו, שיתנו כל אחד ואחד מחמשים ואחד מלכיות שנצחו אה המלחמה, מקום של מנוחה, מקום של פרנסה, כל אחד ואחד בארצו, לאלו העניים האומללים.

המופטי משם לא יעלו עוד לארץ ישראל, כי אין מנהג יהודי ארצות הברית, לעלות בחומה, עד היום הזה.

ובקשה ממשלת אשכנז המרשעת, סכום לא גדול עבור כל משפחה ומשפחה, לשלם אחרי שיגיעו אלף יהודים דבר יום ביומו לגבול הספרדי, מלבד כל הרכוש שצריכים היהודים לעזוב בארצותיהם. והיתה הבחירה בין גלות אושוויץ ובין גלות זה.

ובעתו ובזמנו נסעו שלוחים מיוחדים בשליחות מיוחדת זאת, לארצות שוויצאריא ותוגרמה להשתדל עם שלוחי החברות הגדולות אשר לישראל בכל העולם, והדברים ידועים היו בחצרות כל ממלכות ארצות החפש, ויש על זה עדים ברורים, מכתבים חתומים בעשרה גושפנקא באמתחות הראשים האלה בעצמם.

ובי' בשעתא, מיאנו אותם האנשים, אשר להם לבדם היתה השליטה על כל כסף הצדקה אשר נתנו אחינו בני ישראל באהבה, בארצות הברית, וכך אמרו בפירוש להגיד לשלוחי הרשע "רק לארץ ישראל ולא לשאר ארצות! ואם לא ירצו הגרמנים, ישארו ישראל באירופא עד אחר המלחמה, ואח"כ יעלו לארץ ישראל, ברשות כל

האלף אלפים שנהרגו בארצות המלחמה, שבא כ"ה שלמה גראס ע"ה אל כ"ק אדמו"ר זי"ע להתיעץ כדרכו תמיד, וסיפר לו במעמדי שוויסליצני הציע לו שהוא ואייכמאן רצונם לפתוח לעצמם לשכה של מסע יהודים בבודאפעסט, על מנת להעביר אלף נפש ישראל בכל יום מאיראפא הגרמנית דרך גרמניא וצרפת הנכבשת, לגבול ספרד על מנת משם יסעו להלאה למדינות עבר הים בתנאים מוגבלים. כ"ה שלמה גראס הי"ד איש אמיץ רוח ובעל פלפול היה בטבעו, והתנגד בתחילה על הדרך של היציאה דרך גרמניא... השיב לו הרשע וויסליצני... אם לא תלכו במרכבות בהמה לעבר הים, אז תסעו במרכבות בהמה לבית המטבחים (השלאכטהויז)!

...נרתע גראס ע"ה כששמע את המלה "שלאכטהויז" ושאל את הרשע מה הכונה במלה הנוראה הזאת, ענה וויסליצני, כן פשוטו כמשמעו. הבטחנו להערביים על ידי המופטי לפתור למענם שאלת היהודים באופן שתבטל המציאות של ארץ ישראל למענם עולמית, ואם ילכו חוץ לארץ לאיראפא או לאפריקא ואפילו למאדאגאסקאר, אין זה פתרון, כי משם עדיין ירצו לילך לארץ ישראל, אמנם אם ילכו לעבר הים [אמריקא] זהו פתרון בודאי לפי ששם ישתקעו כמו שנשתקעו שם המיליונים האחרים שאין להם שום רצון וכח המושך למען יציאה ועליה, אך אם לא ילכו לעבר הים אז הבטחנו להם פתרון, בית המטבחים... והרבה וויסליצני לדבר עם גראס למען קבלת קנין על המסחר הזה. ואמר לו כי הלא הכסף הזה לגבי היהדות של העולם למה נחשב, ומהו לפעול רשות כניסה למדינות אשר באמריקא הצפונית והדרומית...

כמה פעמים נפגש גראס עם וויסליצני בדבר הזה. וכמה פעמים במעמד אותו הצעיר האכבערג המבולבל עושה מלאכתו של וויסליצני. מצד גראס הי' תמיד המדובר על הנחות וקולות, על הדרך, על מספר הנפש אשר בכל עגלה, על מספר החבילות, ועל גבול כסף ושוה כסף שיתירו להוציא, ומצד וויסליצני היתה תמיד השאלה מה הנשמע מן היהדות העולמית, היש לכם רשות הכניסה והכסף. באחת השיחות הוסיף לומר, שהגרמנים בעצמם ידאגו על רשות וויזא של העברה דרך ספרד, ועל מחנות העברה גדולים על גבול צרפת. ואחת השיחות היתה על הבטחה שאלו היהודים לא יתהפכו לאנשי חיל לממלכות הברית אף שהתיר להם עבודה של ציוויל למען פרנסתם...

גראס נתקשר עם הדזשיאנט והסדרים השונים של עבודת כלל ישראל אשר בשווייץ, וכמה פעמים כתבתי מכתבים בלשון הקודש בשם הלשכה הארטאדאקסית אל סדרי כלל ישראל והעסקנים בארצות החפש ונשתלחו בבודאפעסט על ידי שליח מיוחד לדבר הזה, והתשובה שהביא גראס תמיד היתה שאין לדבר אלא מארץ ישראל, ובודאי שאין לדבר ממיליונים, כמובן התשובה לגבי וויסליצני היתה תמיד שמשא ומתן הולך טוב, ושמחר או בשבוע הבא נקבל הקנין, אלא שממתנים עוד על איזה מכתב.

משא ומתן הזה נמשך עד עתותי חנוכה תש"ב, בשבועות האחרונות של המשא ומתן זה, דחק וויסליצני מאוד ואמר שצריך שתהי' כאן הכרעה קודם שתהי' אצלם אסיפה מחלטת, כדת מה לעשות בשאלה הישראלית (יודענפראגע). (מן המצר, עמ' "ב-ט"ו).

ואם ירמי' הנביא צוה לישראל, להכניע עצמם לפני נבוכדנצר הרשע, והפושעים שבדורו מיאנו כנגדו, והיתה הגלות בראשונה.

ואם ר' יוחנן בן זכאי וחביריו, צוו לישראל להכניע עצמם לפני מלכות רומי המרשעת, והבריונים שבדורו מיאנו, והיתה הגלות בשני', ואם הקב"ה בעצמו השביע את ישראל, להכניע עצמם לפני אדום הרשע, ושלא לעלות בחומה כנגד ישמעאל הבית, והפושעים שבדורו מיאנו נגד הצדיקים שבדור, והי' החורבן הזה הנורא באחרונה.

מה איכפת להם, לאלו הראשים, פרק אחד להם בדברי הימים של ישראל.

מה שאין הפה יכול לומר, הם אומרים אותו, ירמי' הנביא, ור' יוחנן בן זכאי והתנאים שבדורו, והצדיקים אשר בדורנו, זי"ע, הם הביאו את ישראל לגלות בבל, ולגלות אדום, ולאשוויטץ. והם, וחבריהם בגלגולים הקודמים, בדורו של ירמי' ובדורו של ר' יוחנן בן זכאי, היו גואלי ישראל האמיתיים.

גבורים הם כנגד העולם כולו. וחזקים הם ממנו, כביכול. ואם אנחנו מתפללים זה אלפים שנה לאמר, מפני חטאינו גלינו מארצינו ואיך נשוב בחטאינו, כמו שאמר רבינו סעדי' זצ"ל, מה איכפת להם, הם לא ימיתנו על מלך המשיח.

אלא מה יעשו, יעשו להם מלכות ישראל בחזקה.

המדינה ח"ו תגרום לסכנה נוראה בכל העולם

ושבו הפעם פתחו להם בהכרעה של אגודת העמים הידועה. ומאז ועד עתה דם ישראל כבר נשפך כמים בעו"ה. וכל זה אינו שוה להם, הם לא ינוחו ולא ישקוטו עד שיתנו ח"ו, חרב ביד שונאי ישראל בכל העולם כולו, גם לרבות בארצות הברית.

ועתה נתן הקב"ה בלב מלכות של ארצות הברית, לחזור מזאת ההכרעה, ומה עושי עתה אלו הראשים, הם, שעשו מן הרשע בגרמניא, רשע שלא הי' עוד איום כמותו, הם, שעשו מן מלכות החרות בבריטאניא, מלכות של יד חזקה כנגד ישראל, הם, שעשו מן הערביים מה שעשו, הם מבקשים עתה, לעשות בחזקה, בצעקותיהם, בזמן שאנו חוששים בעו"ה לעמוד לפני מלחמת עולם חדשה, ובזמן שארצות הברית עומדות לפני בחירת הפרעזידנט, שונאי ישראל ח"ו מן מושלי ארצות הברית. ואם תניחו אותם, יעלה בידם.

הי' דעת תורה ודעת נוסה מכרעת, כי בעו"ה אבדו ישראל את זאת המלחמה, יותר ממה שאבדו אותו הגרמנים הארורים, כי הלא נפל כל טובו ורובו של ישראל, וכשם שלהבדיל, לא יעלה על לב שום גרמני, להתחיל עתה, אחר אבוד המלחמה, מלחמה חדשה, ק"ו בן בנו של ק"ו, שאחר אבידה של ששה מליונים, הטובים שיבשראל, אסור להתחיל במלחמה חדשה, ולסכן את שארית ישראל המעט והדל, הנע והנד, אלא לבקש את אומות העולם בתחנונים, שיניחו להשתקע לשארית ישראל, בארצותיהם, זה בכה וזה בכה.

הציונים לא התחשבו כלל בנפשות האומללים הפליטים רק משכו אותם לארץ ישראל והכריזו מלחמה נגד כולם

אמנם לא כן הי' דעה הכוזבת של ראשי ישראל אלה. הם צוחו תיכף ומיד רק לארץ ישראל יעלו אלו האומללים ולא למקום אחר בעולם. מלחמה לישראל בבריטניא, מלחמה לישראל בהערביים, מלחמה לישראל כנגד העולם כולו.

מעשיהם בעצמם גורמים, שבלב אלפי בני ישראל אומללים עולה הרעיון לאמר, מה איכפת להם לאלו הראשים הם אינם יושבים במחנות, הם יושבים על כספם וזהבם של קופות הצדקה באמערקא, ועושים סחורה עם הצרות שלנו. יאבדו עוד מליוני ישראל ח"ו, ואל יאבד הכבוד שלהם.

ועי' עצת אלו האנשים למדו מרי נפש שנשארו ממחנות הרצח, לגרות מלחמה בבריטניא. יהי' איך שיהי', אמנם לא היתה בריטניא מתנהגת בכל הדורות כלפי ישראל ברשעות יותר מבשאר אומות, אדרבה, ועי' עצת אלו האנשים בזו והכעיסו מרי נפש אלו את הערביים שהיו בשלום ובשלחה עם ישראל כמה דורות.

ואם מלכות בריטניא מפני גדלה וכחה, לא אבדה עוד שום מלחמה זה כמה דורות. ואם הערביים הם מאות מליונים, מה איכפת להם, גבורים הם עליהם, וגבורים הם כנגד העולם כולו.

בכל הדורות ממש רבינו ועד גלות אדום הזהירו אותנו להיכנע בגלות והרשעים שמרדו בזה נענשו ונאבדו

ואם משה רבינו צוה לבני אפרים, אחרי כמה דורות של שעבוד מצרים, בשעה שחשבו לפי חשבונם, שכבר הגיע הקץ, להמתין עד שיגיע הקץ לפי דעתו הקדושה, והם לא האמינו בו, ונאבדו ככתוב.

מה יהי' עם ישראל בארץ ישראל, מה יהי' עם ישראל באירופא ובמחנות אשכנז, ומה יהי' עם ישראל בארצות הברית וחברות'.

מי האמין לפני עשר שנים שיארע באיראפא מה שאירע, ומי מבטיח את העתיד פה.

עליהם לוותר על מדינתם ולהתפשר עם הערביים

ואם תשאלו היש כאן עצה אחרי כל הבא, יש כאן ויש כאן.

לוותר על מלכות ישראל לגמרי. (ב) לקבל את הפשרה של ארצות הברית. (ג) לבקש ע"י מסוגלים לכך את בריטאניא שתשתתף עצמה, במלכות א"י. (ד) לשלוח מסוגלים לכך, לעשות פשרה עם הערביים להדיא, פנים אל פנים, תחת שתדלנות ושדכנות ואפטרופסת של ארצות הברית. (ה) לבקש את חבר העמים בכלל, ואת ממלכות ארצות הברית ושכנות' בפרט, להסיע במהרה את כל היהודים ממחנות אשכנז ומאירופא, לארצות עבר הים ולא"י ג"כ.

ויש כאן תנאי קודם, לגרש כלה את כל הראשים שגרמו לידי כך, מכל דבר שבבבור. וידעו כל הגוים כי עם נבל ולא חכם ישראל, רק בשעה שעומדים לעצת פושעי ישראל, ורק עם נבון וחכם אנחנו, בשעה שתלמידי חכמים וצדיקים בראשנו.

ואלו שנתפסו לרשת המסיתים ומדיחים האלו בגאולתם השקר תדעו שהשי"ת יגאלינו בקרוב

ועתה אל תעצבו על המוני ישראל, שהאמינו עד עתה במסירת נפש, במשיח שקר זה, הכללי. ישראל קדושים הם, ואהבת ישראל בוערת בלבם, ואחרי אלפים שנה גלות מר נתרצו ונתפסו במעשה הדחה של מסיתים אשר כמותם לא היו עוד מסיתים בישראל מאשר תחת מסוה של אהבת ישראל לא הי' בקרב לבם רק מחשבה אחת לעקור הדת והתורה מלבם של ישראל.

ועתה אל תעצבו על גאולת ישראל ועל מלכות ישראל. יש לנו אב זקן, אבינו שבשמים, וילד זקונים קטן, עני ורוכב על חמור, ותהי המשרה על שכמו, ועל כסאו לא ישב זר.

ועתה אל תעצבו על הפשרה של ארצות הברית אלא קבלו אותה.

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם על הכותב לדעת מי זה כותב ועל מה זה אלא עשו כל מיני תרעומות המועילים ומביאים לידי מעשה, ע"י אלפי טעלעגרמות

כל אומה ולשון, כשהשונא העומד במלחמה נגדה, גובר עלי' בפסיק רישא, באין שום תקוה לנצחון, הרי היא מכנעת עצמה, בקאפיטולאציא. ואפי' המלכות הגאווה של גרמניא, חתמה על שטר של קאפיטולאציא, בשעה שראתה שגברו שונאי' עלי'. ולמה, כדי לחוס על שארית של גרמניא הארורה. ואנחנו, להבדיל, לא נחוס על שארית ישראל? בתמי'!

נניח להם, שכבר יש להם מלוכה שעומדת אלף שנים, אמנם כשרואים שבריטניא והערביים וארצות הברית ורוב העולם עומדים עתה כנגדם, אם אוהבי ישראל הם, יש להם להכניע עצמם בקאפיטולאציא.

רק משום שאין בלב האנשים המעטים האלה לא בורא ולא תורה, אפשר שיתנהגו כשוטה המאבד כל מה שנותנים לו. רק משום כך אפשר, שיעשו מישראל, בשעת זעמו של כל העולם כולו, העז שבאומות נגד כל העמים.

מצות ישוב ארץ ישראל אינה ביהרג ואל יעבור ואדרבה המדינה היא בכלל האיסורים שהם ביהרג ואל יעבור

נניח שיש כאן מי שהוא עושה את כל אלו הדברים לשם מצוה ולשם חבת הקודש של ארץ ישראל. אמנם אם הבחירה היא בין ארץ ובין ישראל מי לא ידע מי קודם. בזמן הגלות אין זו מצוה של יהרג ואל יעבר. אדרבה מלכות של אלו האנשים המעטים היא נכנסת בכמה וכמה ענינים בגדר ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, שבהם הוא הדין של יהרג ואל יעבר.

פרעה הרשע התחיל את גלות מצרים במאמרו לאמור והי' כי תקראנה מלחמה. וזה המאמר הי' בפשוטו ובמשמעו פתחון פיו של אותו הרשע, במלחמה האחרונה, לשמדם של אלפי אלפים קדושים שלנו, אשר עדיין לא כסינו את דמם. ואלו האנשים מסכנים את כל שארית ישראל, לתת האפשרות למאמר פרעה זה עם כל תולדותיו בפה איזה מושל ח"ו, כי תקראנה מלחמה עוד הפעם, ר"ל.

בואו ונחשוב חשבוננו של עולם. המלחמה בין מלכות רוסיא ואגפ' ובין ארצות הברית וחברות' עומדת על הפרק. בעו"ה נראים הדברים, כי אין היא תלוי' רק בזמן. אולי למחר, ואולי באיזה חדשים, ימצא מי שיתחיל את זאת המלחמה איזה עילה להתחיל, כמו שמצא הרשע כשהגיע זמנו, את דאנציג שלו.

ואם ח"ו תהי' ארץ ישראל זאת העילה, להתחיל מלחמה חדשה, מה יהי' עם ישראל בארצות הערביים,

וכדומה, נגד אלו הראשים, שעושים את עצמם לראש ואת עמם לזנב, וקבלו את

האמת ממי שאמרו.

(מאמרו הידוע "מי נתן ישראל לבוזים?", מובא בתורת חמד, בקובץ אגרות סי' ס"ה)

הפצת מאמרו נגד הקמת המדינה במסירת נפש ממש

בחודש ההוא - כסלו תש"ח, הצליח מעשה שטן בעו"ה, והאומות המאוחדות (י.ו.ע.) הסכימו לממשלת הזדון בארץ ישראל, ומגודל התלאות קנתה מזימה זאת מהלכים גם בלבות השרידים של שלומי אמוני ישראל. רבינו [הגרמ"ב זצ"ל] כתב אז מכתב גלוי "מי נתן ישראל לבוזים" בעילום שמו, להתריע על המכשלה הזאת, ולהאיר עיני הציבור בחומר השלש שבועות שהשביענו השי"ת שלא למרוד באומות, והציגונים הללו מרדו בשבועה זו, ובזו לדרך ההכנעה שבה התנהגו היהודים לאורך כל שנות הגלות בין הגויים, ודייקא בשביל כן באה עלינו הרעה הנוראה הזאת, שהעלו את חמתו של הצר הצורר ימ"ש על ידי דרכיהם, וגם סגרו את כל דרכי ההצלה על ידי דרכיהם, ועכשיו מוסיפים להתגרות עוד נגד הערביים ושאר אוה"ע, ומי יודע כמה שנאת ישראל יגרום התגרות זו, ומי פתי יסיר הנה לסייע להם שישפך עוד דם ישראל כמים ח"ו ע"י שנאת ישראל שגורמים עכשיו בהקמת מדינה. ורבים השיב מעון זה בשעתו לקול דבריו החוצבים להבות.

שני מכתבים כתב רבינו אז, אחד בלה"ק, [הנ"ל] שהפיץ בבתי מדרשים ע"י אחדים מתלמידיו הנאמנים באישון לילה, ואחד בשפה המדוברת [אידיש-דייטש], שהפיץ ע"י הבי דואר, ובו מתאר בפרטיות עוולות הציגונים בעוכר דרכי ההצלה, ומפרט בו עשר שאלות ותביעות שיענו עליהם מנהיגי הציגונות.

רבינו לא רצה ללכת בעצמו אל הבי דואר עם מכתבים אלו, [כי התרו בו שיזהר לנפשו מלספר פשעי הציגונים בשעת המלחמה]. והרבנית תליט"א התנדבה ללכת באישון לילה [בשעה] ולסדר את המשלוח כראוי.

רבינו שלח את מאמריו בעילום שם בצרוף תשלום לעיתונים שונים, [עם הערה שאם לא ידפסו את המאמרים אז ישלחו את הכסף הזה לאחד הישיבות או ת"ת שברצונם], אך לא נמצא אפילו עורך עיתון אחד שיסכים לפרסם כתבים = מאמרים כאלו, כי בשעתו היו דבריו נגד דעת רוב בית ישראל אפי' החרדים.

את המאמרים בלה"ק פרסם בבתי מדרשים בליל ששי, ומספרים שלמחרתו בליל שב"ק כשנכנס הרה"ק מסאטמאר זצ"ל לבית מדרשו וראה את הגליון נטלו בידו ועיין בו, ונהנה מאד, ותיכף הכיר מסגנון ואופן כתיבתו מי כתבו, והתבטא: דאס האט נאר איינער געקענט מאכן... [רק אדם אחד היה יכול לעשות כן...].

[כשנתפרסמו המאמרים נחשד הרה"ק מסאטמאר זצ"ל על הדבר, והעתונות שפכו עליו קתונות של בזיונות כדרכם. כשהגיעו הדברים לאזני האדמו"ר זצ"ל אמר: אם הייתי אני עושה זאת לא הי' לי ממה לפחד והייתי מפרסם את שמי², כי כבר אין לי מה להפסיד...].

השתדל בפועל אצל שרי האומות לבטל מזימת הקמת המדינה

גם השתדל אז בכמה דרכים להכשיל ולבטל הצעה זו של הקמת המדינה, ולפני שרים התייצב ונסע לעיר הבירה וואשינגטון די. סי. ונשא ונתן ונכנס בעובי הקורה עם הממונים בעלי השפעה בדבר, שיעמדו מנגד ולא יתמכו במדינה.

יא. עי' לקמן אודות הפצת מאמרו זה, ומהראוי להעתיק עוד בזה מה שכתבו המדפיסים של ה"תורת חמד" על מאמר זה בזה"ל, מכתב גלוי זה פרסם מרן ז"ל בשנת תש"ח, כשעמד על הפרק נדון ההצעה של הקמת ממשלת הזדון בארץ ישראל, אשר בשעתה בלבד את כל העולם, ומגודל התלאות, מזימתם זאת קנתה מהלכים גם בלבות השרידים של שלומי אמוני ישראל, אז יצא אל רחוב העיר וקרא את הקריאה הזאת להתריע את שארית פליטת אחב"י על המכשלה הזאת, ורבים השיב מעון זה בשעתו, לקול דבריו החוצבים להבות החודרים באספקלריא של חכמת התורה, (והפיצו בעילום שם ע"י בי דואר וע"י אחדים מנאמני תלמידיו באישון לילות), בדעתו היה להדפיס קו"ק זה ועוד מערכת מאמרים רצופים בענ"ז במכתבי העתים אלא שלא נמצא להם גואל להדפיס דברי מודעה כאלה בשעה ההיא.

ומודעת זאת עוד את ההשתדלות אשר ניסה וריבץ פעלים להכשיל ולבטל הצעה זו של הקמת ממשלת זדון בארץ, לבד יפך זממם, אשר לפני שרים התייצב ונסע לעיר הבירה, ונשא ונתן ונכנס בעובי הקורה עם הממונים בעלי השפעה בדבר, ולעמוד מנגד, והדברים עתיקים אכמ"ל.

יב. כו"כ פרטים שבכאן הובאו גם בספר "דולה ומשקה" להגה"צ מפאיע זצ"ל (ח"א עמ' קצ"ח, מהדור חדשה).

השתדל להחתים רבנים נגד הקמת המדינה אך לא הסכימו הרבנים לזה מלבד רביה"ק מסאטמאר והרה"ק מסטראפקוב

הממונים בעלי השפעה בוואשינגטון ד. סי. אמרו לו שאם יביא מכתב חתום על ידי עשרים רבנים מובהקים, אזי יהי' לזה איזה תוקף, ויתכן שיתחשבו בכך כאשר ידונו בדבר. כשהציע רבינו [הגרמ"ב זצ"ל] את הענין לפני הרה"ק מסאטמאר זצ"ל נתן לו תיכף את הסכמתו, והורה לו לגשת גם אל האדמו"ר מסטראפקוב זצ"ל, שג"כ הסכים לחתום, אבל חוץ משני הרבנים האלו לא נמצא רב נוסף שיעיז לצאת בשער בת רבים נגדם, וממילא נכשלה פעולה זו.^{יג.}

סיפר רבינו שאחד משרי המדינות אמר לו בתמי': להקים מדינה ישראלית בדיוק בסביבה היא שמוקפת מכל הצדדים עם מליוני ערביים ששונאים את היהודים היא שטות וטפשות עצומה, למה אתם מבקשים דוק את המקום ההוא!! איה חכמתכם ובינתכם!!!...

ואכן כשראו מנהיגי המדינות את התנגדות הערביים שהלכה והחריפה מאותו היום שהחליטו בעד מדינה ישראלית, השמיעו דברי הסתייגות וחרטה מהחלטתם. וזה לשון רבינו בקו"ק: ועתה נתן הקב"ה בלב מלכות של ארה"ב לחזור מזאת ההכרעה. ומה עושים עתה אלו הראשים! הם שעשו מן הרשע בגרמניא, רשע שלא הי' עוד איום כמותו. הם שעשו מן מלכות החרות בבריטניא, מלכות של יד חזקה נגד ישראל. הם שעשו מן הערביים מה שעשו. הם מבקשים עתה לעשות בחזקה בצעקותיהם, בזמן שאנו חוששים בעו"ה לעמוד לפני מלחמת עולם חדשה, ובזמן שארה"ב עומדת לפני בחירת הפרעזידנט, שונאי ישראל ח"ו מן מושלי ארה"ב. ואם תניחו להם יעלה בידם...

היה מעורר את תלמידיו לא לתעות אחרי הרשעים ולא לסמוך על כוחם ועוצם ידיהם

גם את תלמידיו הי' מעורר לא לתעות אחר עושי רשע, ושטעות איומה היא לסמוך על הכחי ועוצם ידי, המתגאים בזרוע בשר ומתלוצצים מישועת השי"ת אשר אלי' אנו מקוים כל השנים. והי' חוזר תמיד על דברי האלשיך הק' עה"פ (פ' חקת) על כן יאמר בספר מלחמות ה', היינו שבכח הספר מתנהגים המלחמות של עם ישראל, עם כח התהלים (ובלשוננו: מיט'ן תהלים') עי"ז אנו מתגברים, ולא בזרוע בשר. וכן פירש רבינו את

הפסוק במגילת אסתר: ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה וגו', היינו שעל ידי הספר, התהלים והתפלות שבקשו ישראל מאביהם שבשמים עי"ז נתבטלה עצת המן.

ואמר שזהו מה שאמרו המרגלים ערים גדולות ובצורת בשמים, כי ראו ענקים וגבורים שאין יכולים לעמוד כנגדם בדרך הטבע, ומשה רבינו אמר לישראל שאמת הוא שבדרך הטבע אין יכולים לנצחם אך השי"ת יעשה לנו נסים ועי"ז נוכל לנצחם, ועל זה לגלגו המרגלים ואמרו: ערים גדולות ובצורות בשמים, ערים גדולות ובצורות כאלו אתה רוצה לנצח עם כחות שמימיים.

במקום ששמחים על הקמת המדינה היה להם לקונן ולהתאבל על החילול ה' והחורבן שבזה

ביום זאת חנוכה שנת תש"ח [ימים אחדים לאחר החלטת היו"ען. בעד המדינה בימים ההם רקדו אנשים ברחובות העיר מרוב שמחה על השגת המדינה], אמר רבינו לתרץ קושיית הבית יוסף למה תקנו חז"ל שמונה ימי חנוכה, הלא הנס לא הי' כי אם שבעה ימים. ותירץ שכמה פעמים קורה שמתחילים ענין חשוב או אפילו מלחמה לשם שמים, אולם אחר הנצחון שוכחים העיקר על מה ולמה היתה המלחמה כלל, ושומחים ורוקדים כמו שעירים וחוגגים הנצחון.

אולם אחר מלחמת החשמונאים לא שכחו העיקר, כי עיקר מלחמתם הי' לשם שמים שיוכלו לקיים תורה ומצוות כראוי, וכשנצחו לא גרם להם שמחת נצחון לשכוח מן העיקר, אלא תיכף ומיד אחר הנצחון באו בניך לדביר ביתך ופינו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך ולזה קבעו שמונת ימי חנוכה, ולא שבעה ימים, הגם שהנס הי' רק שבעה ימים, אולם על זה גם כן קבעו יום אחד ליתן שבח לקל עולם, שהכהנים הצדיקים עשו מה שיראי' ה' צריכים לעשות.

(איש חמודות עמ' רמ"א-רמ"ה)

בלי תורה ומצוות אין הארץ שווה כלום ואין ראויים לזה

ובשיחה אחת אמר רבינו כדברים האלו: הבית המקדש השלישי הוא עיקר התקוה של כלל ישראל, אלא שהם [הציונים] השיגו מדינה, והם חושבים את זה להעיקר, אמנם האמת הוא כי מה שווה הארץ בלי תורה, בלי מצוות... ואם תאמרו הרי סכ"ס מזרע ישראל הם [ואם

יג. ומסופר שהרה"ק מסאטמאר זצ"ל אמר אח"כ שבאמת ידע מקודם שלא יוכל למצוא עשרים רבנים שיחתמו על זה, אבל לא רצה לעכבו כדי שלא ירגיש רבינו אח"כ שלא עשה כל האפשרויות וישבר לבו בקרבו (איש חמודות שם).

אשר חלקם לא יצאו מכח אל הפועל בגלל ההתנגדות של פורקי עול תורה. וביאר אז בדרשתו כי "כל זמן שהיו קיימים קהלות קדושות, שהתנהגו ע"י רבני ישראל, ע"י נושאי תורה, ע"י בני תורה, לא ה' אפשר שיארע דבר כזה!", ורק משום שהצליחו הרשעים להתאחד ולהתגבר על דרך הישנה שהוא דרך התורה, ובדעותיהם והשקפותיהם העקומות הוליכו שולל את העולם כולו בשנאה נגד רבני ישראל יראי ה', והשתלטו על הצדקות של כלל ישראל, וכך מנעו כל נסיון להצלת יהודי אייראפע.

ובדרשה ההוא אמר "רבתי, סיפרתי לכם את הדברים האלה, כי אני מרגיש עצמי מחוייב להגיד, ולכן הגדתי. ואני מקבל אחריות על דברי ואני מוכן להגידם לכל בית דין ישראל או ערכאות גויים".

צריך לפרסם תעלולי הציונים בכדי שידעו הדור הצעיר שאף אדם מזרע ישראל אם הוא בלי תורה ומצוות הרי הוא מושחת לגמרי

גם גילה אז [בדרשה הנזכר להלן] טעמו לפרסם הדברים האלו, [מניעת ופריעת ר(א)ש ע"י ישראל [ציונים] הצלת אלפי מיליאן ישראל] שהוא כדי שהדורות הבאים ידעו שבעזיבת דרך התורה מתדרדרים עד התהום [כמאחז"ל כשהן יורדין יורדין עד לעפר], וזה לשונו: "און מען ברויך ערציען א יוגנט, און ערציען בעלי בתים, די וואס ווייסן דאס עס עקזיסטירט נאר איין פארבינדונג, איין ערליכער איד מיטן אנדערן, און זאנסט גארנישט! ווען מען צורירט מיט מגע ווען מען צורירט, ווערט דאס גאנצע פארדארבן, ווערט דאס גאנצע פארפולט!" [יש לחנך את הדור הצעיר, דור של בע"ב שידעו שאין שום קשר בין יהודי אחד לחבירו, רק בין חרדים לשמירת תורה ומצוות. וזולת זה לא כלום, כי אפילו רק במגע עמהם בעוזבי התורה כל הנוגע בהם יטמא כולו, הוא מתעפש ונשחת לגמרי]...

החובה להתבדל מרשעים ואפיקורסים במסירת נפש ממש

הענין הזה הוא היסוד שהעמידו לנו תלמידי החת"ם סופר ז"ע, התבדלות מהרשעים, כי מרשעים יצא רשע, והיה רבינו חוזר ומשנן לתלמידיו ענין זה תדיר, להתרחק מכל הרחוקים, ובמסירות נפש, כמו שאמרו חז"ל (שבת קט"ז ע"א) שאפי' אדם רודף אחריו להורגו או נחש רץ להכישו לא יכנס לבית המינים, וכן אמרו חז"ל (עבודה זרה י"ז ע"א) מאן דפריש ממינות מיית, ועכ"ז בודאי

כן מגיע לנו הארץ כאשר נשבע השי"ת לאבותינו הגם שאין אנו ראויים לפי מעשינו להגאולה השלימה], אמנם הגאון בעל שיטה מקובצת (בדרשות כת"י) כתב דבר שהוא קשה לשמעו, שהקשה למה הוצרכו ישראל לזכותים של דם פסח ודם מילה כדי שיוכו ליגאל ממצרים, הרי נשבע השי"ת לאברהם וליצחק שיוציא את בניהם ממצרים ויתן להם את ארץ ישראל. ומתוך שהשבועה היתה לאברהם שיתן הארץ לזרעו, ונאמר כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק, שעשו אין לו חלק בארץ שאינו נחשב זרע לאברהם, ואם אין ישראל מקיימים המצוות אז הם נחשבים כמו עשו וכמו ישמעאל, ואינם נקראים מזרע אברהם יצחק ויעקב, וממילא אין הקב"ה מחוייב לקיים השבועה, כי אף שנשבע שיתן הארץ לזרע אברהם יצחק ויעקב, אבל אימותי הם נחשבים זרע אברהם יצחק ויעקב, כשמקיימים תורה ומצוות, אבל בלי תורה ומצוות אינם זרע אברהם יצחק ויעקב, וממילא מתבטלת השבועה. ולכן הוצרכו לדם פסח ולדם מילה להראות בזה שהם מקיימים תורה ומצוות, וכיון שמקיימים תורה ומצוות ממילא מגיע להם שיצאו לחירות בזכות השבועה של אבותיהם.

כשבועטים בתוה"ק א"א לזכות לארץ ישראל ורק ע"י תורה ומצוות נזכה לישועת ה' בעת הגאולה

אבל חלילה אם אין מקיימים תורה ומצוות, ועוד בועטים וממאסים בתורה ומצוות, האם יכולים לתבוע מהשי"ת שהוא מוכרח לקיים השבועה? והרשעים אומרים שמגיע לישראל הארץ כי כן כתוב בתורה ובנ"ך, ואיש בער לא ידע וכסיל לא יבין כי כל זה לא נאמר עליהם, כי לא הם נקראים ישראל, אלא להמתנהגים על פי התורה, והם ללעג ולקלס בכל דבריהם שאומרים שהשי"ת נשבע ליתן לנו הארץ, כי אם רוצים שיתן לנו השי"ת את "התשועה גדולה ופורקן כהיום הזה", מוכרחים ישראל להיות ראויים לזה ע"י מצוות התורה, ולהקדים לעשות כמו שאומרים "לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך", ואחר כך יקיים השי"ת "ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה".

(איש חמודות עמ' רמ"ה-רמ"ו)

רק בהצלחת הרשעים להשפיע את דעותיהם המקולקלות בזה הצליחו להשתלט על הציבור ולמנוע את הצלת יהודי אייראפע

בדרשה אשר דרש רבינו מוצש"ק פ' נח שנת תשט"ו לפ"ק [שפה אחת ודברים אחדים (מובא בפרדס חמד)], גילה טפח מקצה פעולותיו למען הצלת כלל ישראל

יש חיוב על האדם לשוב בתשובה אם חטא במינות, הרי שיש חיוב לפרוש ממינות אפי' במסירות נפש. (עכ"ד).

הרשעים מראים את עצמן כ"דואגים" על טובת ישראל ובאמת חושבים רק על תאות כבודם וכספם ומפקירים את ישראל לגמרי

ההבנה היוצאת מן הספר "מן המצר" היא להראות שבלי יראת שמים מתדרדר האדם עד שאול תחתית, ואפילו אלו המתיימרים להיות רחמנים ובעלי מדות טובות וכדו', אין זה אלא מן השפה ולחוץ, נראים כאוהבים בשעת הנאתם ואין עומדים לאדם בשעת דחקו. וזהו האמת הטמון תחת המכסה של הקאטוילן, שמראים עצמם כרחמנים ובעלי דת ונימוס, ולמעשה מהם יצא הנחש הזה, שכוונת הרשע ימ"ש בהריגת שונאי ישראל רח"ל ה' למצוא חן בעיני המאמינים, ועד כמה עזרו האפפיוור וכל הכומרים להריגה, לא זו בלבד שלא עזרו להצלה ועמדו בשב ואל תעשה של שתיקה ואי מחאה, אלא גם עשו מעשים בקום ועשה לסייע כאשר האריך בזה רבינו בספרו. וכן לגלות את האמת המונח תחת המכסה של הציונים וכל שונאי הדת, שבשעה שמעמידים פנים כאילו הם המשתדלים בעד טובת כלל ישראל, רואים בעליל את שנאתם לכלל ישראל, ודואגים רק בעד תאות נפשם ושררה. ועבור זה עמדו מנגד הן בשב ואל תעשה במניעת הכסף ובהעלמת האמת, והן בקום ועשה בפעולות שונות לגרות את הרשע

הצר הצורר ימ"ש, כמו שהאריך רבינו עוד מפורט יותר בקול קורא שכתב בשנת תש"ח טרם הקמת המדינה.

(איש חמודות עמ' תנ"ז-ת"ס)

אין אני מודה בערכאות של הציונים ולא אגיד להם שום עדות

כשהי' משפט קאסטנער לא רצה לילך ולומר עדות לפני בית המשפט הציונים. הגם שהי' נגד קאסטנער. וכשעו"ד תמיר הי' באמריקע וביקש ממנו לבוא ולהעיד נגד קאסטנער (ובכלל), נתן לו פיתקא זה:

"שלום בואו, ואם רצונו לדבר עמי בדין קאסטנער וגרינוואלד עלי לומר כי אין אני מודה בערכאות של ישראל הדיוט, אלא בבית דין של דין תורה בלבד, ולפני ב"ד חול של ישראל לא אגיד שום עדות לא להדיא ולא שלא להדיא".

(הובא ב"איש חמודות" עמ' ת"ס, ובפרדס חמ"ד עמ' קכ"ג הערה פ')

אנשי השלטון והשופטים בארץ ישראל הם בעצמם אשמים בפשע דמי ישראל

ובשעת המשפט שהתקיים בא"י בשנת תשט"ו נגד קאסטנער^{יד},... אמר שלדעתו אסורים השופטים האלו לדונו, כי השופטים האלו הם בעצמם חייבים בפשע דמי ישראל כמותו, והם רק רוצים לכסות פשעי עצמם ע"י המשפט הזה נגד חברים, ומקוים שעל ידי זה לא יתגלה קלונם^{יז}. והמליץ על זה מה שאמרו חז"ל: אל תדין את

יד. גרינוואלד ביזה את קאסטנער... [זה היה איש אחד מהשבורים ורוצים מאודים מוצלים מאש המלחמה בשם מלכיאל גרינוואלד הדפיס איזה עלה "צעטעל" והאשים את קאסטנער, ופרסם עליו האשמה] שעור להריגת יהודי אונגארן בכמה אופנים, [כדי להציל את עצמו ואת משפחתו, שהבטיחו לו הגרמנים ימ"ש שרק לאחר שיהרגו כל יהודי קלויזענבורג אז יוכל להשתחרר, וגם אמר שנתנו לו הרשעים חלק מביזת יהודי אונגארן]. וקאסטנער קרא את גרינוואלד לדין לתבוע עלבונו. גרינוואלד לקח לו את העו"ד שמואל תמיר, ובבית המשפט נתבררה אשמת קאסטנער בכל הפרטים שהאשים אותו גרינוואלד [חוץ ממה שנטל הביזה מהגרמנים, שעל זה לא הי' בירור, ועל זה "קנסו" את גרינוואלד שישלם פונד אחת לקאסטנער...]. קאסטנער הגיש ערעור על הפסק, וביני לביני הרגוהו, בחששם שיגלה את קלונם ברבים. וטרם המשפט בא העו"ד שמואל תמיר לארה"ב למט. קיסקא לרבינו [הגרמ"ב זצ"ל] ורצה לבקשו שיבוא להעיד בפני השופטים, ורבינו ישב אז באסיפה לצורך הישיבה, ושילח לו פתקא זו ביד גיסו אב"ד נייטרא ז"ל. גם לא הסכים רבינו מטעם שחשש לנפשו בידעו כי חשודים הם על שפיכת דמים, וכמו שנתגלה באמת שהרגו את קאסטנער. (שם הערה י"ד).

ואמנם הלה בא לדבר עם רבינו [הגרמ"ב זצ"ל] בישיבה במט. קיסקא בשעות הלילה המאוחרות. ורבינו אמר לו בתוך הדברים "הציונות הוא אומגליק ליהודים, וסכנה לכל העולם, הם יגרמו שתפרוך מלחמת העולם שלישית". והעו"ד סיפר אח"כ את הדברים בכנסת בצחוק על ה"פאנאטישער רב" שאינו עדין בעיני העולם עד שאומר דברים כאלו. אמנם כעבור ב' שנים בשנת תשי"ז בשעת מלחמת כיבוש סיני, הודיעה ממשלת רוסלאנד שהיא עומדת לשלוח פצצות לפאריז וללאנדאן על עזרתם למדינת הציונים בדבר זה, ואז שלח תמיר מברק לרבינו בלשון "צדקת הרב צדקת..." והפליא את חכמת רבינו באזני חבר כנסת... (מפי הרה"ג ר' יצחק באב"ד שליט"א אב"ד טארטיקוב). (שם הערה ט"ו).

טו. מפי הרה"ח ר' נחום הירש הי"ו.

ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עלי, הפרקליט של קאסטנער, חיים כהן, כותב בערעורו להצדיק את הרשע בין השאר: הוא הי' מורשה לנהל עסקה עם הנאצים למען הצלת מאות אנשים ספורים ומסמך לא להזהיר את המליונים וכו', היתה זאת תמיד מסורתנו הציונית לברור את המעטים מתוך הרבים בארגון העלי" לארץ ישראל, האם בגלל זה נקרא בוגדים... (שרופי הכבשים מאשימים, פרק ז'). (שם הערה ט"ז).

חבירך עד שתגיע למקומו, כי אסור לשפוט אלא אם כן השופט ה' מתנהג אחרת אם הוא ה' במצב כזה.

ואכן במדינת הציונים אסור להכניס את הספר מן המצר, וכמה שנים לא ה' בנמצא שם, כי שילוח ספר זה ה' נגד החוק, כי שלטונות המדינה לא רצו שיגלו את אשמתם ברצח מלינוני יהודים מכלל ישראל. [לאחר כמה שנים נדפס הספר ע"י הרה"ג ר' יוסף עמרם ז"ל בן רבינו, שהביאו בחשאי לא"י והדפיסו בדפוס חרדי].

(איש חמודות עמ' ת"ס-תס"א¹⁵)

עד כמה גדולה סכנת המדינה הציונית

פעם בשיחה התבטא רבינו [הגרמ"ב זצ"ל]: גם בלא האיסור שבדבר מצד השלש שבועות, תדע שאני מכיר את הציונים שם, ואני אומר לך שלעולם לא יהיה שם שלום, ויהיה שם שפיכות דמים עד סוף כל הדורות, והוסיף: ה"ו.ען. אין יודעים לאיזה צרה הכניסו את עצמם במה שהסכימו לזה, (וואספארא פעקל זיי האבן זיך איינגעקויפט). וכמה עוד יסבלו מכל זה.

וכן סיפר הרה"ח ר' אשר פארסט ז"ל שבזמנים ההם דאגו תמיד מיוחד מלחמה עולמית שהיתה עומדת על הסף ע"י המלחמה הקרה שבין אמעריקא ורוסלאנד, והתבטא רבינו "זיי (אמעריקא ורוסלאנד) וועלן זיך קיינמאל נישט צוזאם שטויסן, אויב דער בליץ וועט קומען וועט עס זיין דורך זיי (הציונים והערבים)" (שני האומות האלו לא ילחמו זה בזה אף פעם, אך אם תפרץ מלחמה עולמית נוספת יהיה זה על ידי הציונים).

(איש חמודות עמ' רמ"ו)

שפת הציונים הטמאה מיוסדת על שיבושים גסים

אודות לשונם אשר בדו להם, מסופר כשהיה רבינו [הגרמ"ב זצ"ל] בענגלאנד לפני המלחמה, פגש בציונים שהתפארו לפני המלומדים הנכרים שהם משפצים את לשון הקודש והופכים אותה לעברית משום שחסרים בו הרבה מילים וכינויים. לדוגמא הביאו שבלשון הקודש צריכים לומר כלב קטן, והם חידשו את הקיצור "כלבלב",

ביקש המלומד לשמוע את חוות דעתו של רבינו בנידון, ורבינו ענה לו: זה שקר מוחלט! משום שבלשון הקודש קוראים לכלב קטן "כלבון", כמו שקוראים הנקודה השחורה שבעין "אישון עין", כי בה משתקפת צורת האיש שעומד נגד האדם, דוגמא נוספת היא המילה (כלים פ"ב מ"ב) "חביונות", ופירשו המפרשים שהוא קצור לחביות קטנות. ומזה רואים שהם אינם מתמצאים במיוחד בספרי הקדמונים רק מדברים כך מרוב עם הארצות שבהם.

לעומת זה מה שהמציאו הם לקרות "כלבלב" להורות על קטנות - הוא עם הארצות נוספת, כי כפל הלשון מורה על גודל הדבר ולא על קטנו, כמו שרואים בפסוק (פ' תזריע) ירקרק או אדמדם, שפירשו חז"ל ירקרק ירוק שבירוקים, אדמדם אדום שבאדומים, כפל לשון מורה על חוזק הדבר ולא להיפך.

לשיטתכם אתם צודקים שהרי המלך שלכם תהיה "מלוכלך"

אמנם - סיים רבינו - לשיטתם טוב מאד, מאחר שהם מתכוונים להקים מדינה בארץ ישראל, ארץ קטנה בערך כל הארצות, ובראשה יעמידו שם מלך ככל הגוים, והמלך על מדינה קטנה הוא מלך קטן, ולשיטתם שכדי להורות קטנות כופלים את האותיות האחרונות, אם כן יהיה שמו של המלך הקטן הזה "מלוכלך"... ואכן שם זה מתאים לו מאד...

(איש חמודות עמ' רמ"ז)

אם לא מחמת פחד מהשלטונות היינו מקיימים "מורידים ולא מעלין" במנהגי הציונות

אודות מנהגי הציונות שגרמו להשמדת רוחני של חלק גדול מישראל רח"ל, התבטא רבי מיכאל בער לתלמידיו שהסיבה מה שאין אנו מקיימים בהם הדין של "מורידין ולא מעלין" הוא רק מפני שאנו מפחדים מהשלטונות ואסור להכניס עצמו לסכנה, אבל לגבי סתם רשעים שנתקלקלו ע"י המוסיתים ומדיחים, השתדל בעצמו בכל כוחו להצילם."

טז. ומאז כבר יצאו כמה וכמה חיבורים ומהם מכמה סטודענטען שחקרו על הפרשה הלז והגיעו למסקנא שאמנם הוא כמו שכתוב במן המצר ועי' עוד בקונטרס "שרופי הכבשנים מאשימים" עמ' 48-49 שהביאו ממה שנתפרסם בלאנדאן, שהשתדלו הועה"פ של וועד ההצלה דשם אצל חברי הפארלאמענט בשלטון הבריטי, ומתארים שם האיך שהציונים מנעו בכל כחם פעולות הצלה להביא פליטים לענגלאנד וכשיטתם "או שישעו לארץ ישראל או יטבעו בים".

יז. חילוק זה כתב הגר"נ אלחנן וואסערמאן זצ"ל הי"ד (ילקוט מאמרים ומכתבים עמ' ק"ג) וז"ל: ע"ד הפושעים בכלל לע"ד צריך להבחין בין מדריכיהם ובין הנגריים אחריהם, וצריך לזכור כי כל ההמון הנמשכים אחריהם אין להם דעת עצמם והם הולכים כבהמה בבקעה אחרי המסיתים, ומפני חסרון דעת תורה אין בכוחם להבדיל בין אור לחושך, ועליהם כתוב כי

כאשר לא יהיו עוד בראש בני מושלים פושעים וחוטאים יחזרו ישראל בתשובה שלימה, ולכן לא אשמיד את בית יעקב ויתקיימו לנצח. (פרדס חמד עמ' קל"ה).

(כ"ז מובא בספר "רבי מיכאל בער" ח"ב עמ' 373)

ובדרשת "לא רעב ללחם" פירש רבינו (הגרמ"ב) זצ"ל בזה מה שנאמר (עמוס ט', ח') הנה עיני ה' אלקים בממלכה החטאה והשמדתי אותה מועל פני האדמה, אפס כי לא השמד אשמיד את בית יעקב נאום ה', כי הקב"ה ישמיד את המושלים החוטאים המדיחים את כלל ישראל, ואז

חלק ג' - על המזרחי ועל האגודה

אם בלעם נוטל את הדיבור אז גם האתון יכול לדבר

והמשיך ואמר, אגיד לכם פשר דבר: הנה אכחז"ל (בפדר"א בפ' העקידה) דאיתו בן האתון שנברא בה"ש הוא החמור שחבש אברהם אבינו והוא החמור שרכב עליו משה וכו' (ובמדת"ל דרי"ז) איתא דחמורו של אההע"ה מסר ליצחק וליעקב ויעקב כליו ולוי לקהת וממנו לעמרם כו' (וע"ע מד"ר פ' בלק), והשתא לא יפלא איפוא עוד כלל, כי מי שראה את אלה מדברים אבות העולם, אשר להם הדעה והדבור עד היום ההוא, הנה אפילו אם בן אתון הוא לא יעזז להתיצב במקום גדולים כאלה לדבר בפניהם, אך מכיון שראה והנה בלעם כבר נוטל את הדיבור, אם בלעם כבר דורש אזי ותפתח גם האתון את פיה.

אם שועלים מחבלים כרמים קופצים בראש לדבר להדיח אז כל מאן דהוא ידבר

וענה ואמר מורי ורבותי אמנם כי אין מן הנימוס לאיש צעיר להתייצב על הבימה, אך התינח בשעה שגדולי ישראל עומדים במקום הזה להשמיע את דברות קדשם (ופרט כל הגה"צ אשר נשאו מדברותם בביהכ"נ זה מלפנים) אך אם כבר שועלים מחבלים כרמים המה קופצים בראש לדבר, אזי לעת כזאת כל מאן דהוא כבר ירהיב עוז ליטול רשות הדבור (ואם תלמידיו של בלעם הולכים להדיח את ישראל אזי כל מאן דהוא יש לו להתערב להשיב על הקלקלה).

בשלהבת אש הסיר מסוה הצבועים המזרחיים וגילה מהותם וקלקלתם

אחר הקדמה זו החל לדרוש בדבריו החוצבים להבות, דברי כבושין אשר כבש כל הלבבות, ובשלהבת אשו ובמרגליות שבצוארו זקוקין דנור ה' שפתותיו נוטפות מור משך יותר משתי שעות ובתנ"ד הסיר את מסוה הצבועים הללו וגילה את מהות המזרחי וקלקלתם

בהיותו בחור צעיר מחה נגד מי שדרש לטובת המזרחי והסביר להם גודל המכשול שבזה

בהיותו עלם בן שבע עשרה שנה או בן ט"ז אחר מלחמת העולם הראשונה אתרחיש שהתגורר בעיר הבירה ווינא, והעיר היתה מלאה גולים ופליטים שבעי תלאות, וכדרך המסיתים לנצל שעת מהפכה כזו, הגיע לשם דרשן א' משלוחי המזרחי וזקנו לבן ומגודל כו' והקהילו צבור עצום אשר מלאו את ביהכ"נ הג' מפה לפה ושמעו באוזן קשבת את דרשת הדופי שלו אשר הטיף לטובת רעיון המזרחי בחלקלקות לשון למודים ובהתלהבות אש אשר לכד כל לבבות התמימים.

בתוך הבאים ה' גם מרן [הגרמ"ד זצ"ל] והנה היטב חרה לו לשמוע דברי הנרגן אשר רישומו ה' ניכר על הצבור, ויהי כאשר כלה את דבריו וירד מן הבימה, לבש עוז וקפץ ועלה הנער אחריו (וכבר ה' תוארו כאיש בחתימת זקן) והכה על הבימה והכריז רבותי שאלה גדולה יש לי לשאול (פרשת השבוע ה' אז פ' בלק) הנה אם ימצא איש אשר יושב בתענית דבור משך שנה אחת הלא יהי לפלא ומכ"ש עשרים שנה רצופות הלא למופת יהי ולשיחה בפי כל, וא"כ מכיון דחז"ל אמרו במס' אבות אשר פי האתון של בלעם היא מהדברים אשר נבראו כבר מששת ימי בראשית מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות א"כ מה מאד יפלא איפה שלא מצינו כל מאות השנים הללו שיפצה פה לדבר עד הנה, והרי סוכ"ס בן אתון היא, ואיך יתכן לה כח המעצור כזה להתאפק כ"כ ולאחוז בפלך השתיקה עד היום ההוא, (כמוכן כבר לקח את תשומת לב הקהל שעשו אזניהם כאפרכסת ונשארו כולם על מקומם).

לכל העם בשגגה, אבל על מנהיגיהם לע"ד אין שום לימוד זכות, וברור אצלי כי הם מזרע עמלק, וכן שמעתי מפה קדוש (החפץ חיים) ז"ל על היעווסקעס כי הם מזרע עמלק, כי תכונת עמלק היא לבזות כבוד שמים שלא לתיאבון וכו', עכ"ל. (ועי' רמב"ם ה' ממרים פ"ג ה"ג, וחזון איש ה' שחיטה סוף פ"ב).

באופנו המיוחד אשר השפיע כ"כ על דעת הקהל, עד כי טרם כלה לדבר נעלם אותו הנואם אשר נשא את רגליו ועקבותיו לא נודעו עוד בעיר מני אז.

(תורת חמד, פתח דבר, הערה כ"ט)

מעטים המה אנשי המלחמה העומדים בפרץ ורבים המה מסט"א שהחליפו ברית קודש בחבת עמם

ב"ה, עש"ק דברים תרצ"ב לפ"ק פה טירנוני יצ"ו.

מחמד נפשי אהובי איש חמודות... יברכהו ה'.

... ועד הזמן ההוא חפץ הייתי לשמוע דעתו באמת, בנוגע לכח דת ואמונה בארצו אם הוא לפי דעתו דבר של קימא בשטף האפקורסת בימים האלה בזמן הזה ואם דעת תורה שם מלוח לאורחא רחיקא במלח ותבלין של יראת שמים באמת, כי בכל מה שראיתי בל... דפ'... מעטים המה אנשי מלחמה העומדים בפרץ ורבים המה מסטרא דאחרא ובפרט בנוגע לדעות הנפסדות של הני נפקא ברא בריוני בני עמנו אשר החליפו ברית קודש בחבת עמם.

אלו שאינם לוחמים נגד הפורצים וטוענים שהם "נייטראל" בוודאי ששמץ פסול או טפשות יש בהם

בענין זה מצאתי הרבה והרבה אשר יאמרו כי לא אנשי ריב ומצה המה ולא ילחמו לא לשמאל ולא לימין, בכלל המה מה שקורין נייטראל, לא משמים ולא מארץ לא יום ולא לילה, ולפענ"ד בכל ריב ומחלוקה שבעולם אין איש בעל שכל בארץ אשר לא ינטה בדעותיו אל אחת מן הצדדים, אפילו במלחמה שבין יאפאן לכינא שאינו נוגע אלינו בכל מכל כל, כל אחד ממנו ימשך בדעותיו או לכאן או לכאן, והרי הדברים ק"ו בדברים שנוגעים אל ענינים שהנשמה תלוי בהם, ששקר בפי כל האומר כי לא איכפת לי בין דעה זו לזו אם לא ששוטה הוא או שיש בו שמץ פסול כל דהו, ולפיכך הייתי חפץ לדעת איך הדברים מטין במדינה אשר משכנו שם אשר לא זכיתי לראותה, אם גם שם רבו החרדים אשר יש בהם דרך ארץ מפורצי גדר אלו...

(תורת חמד, קובץ אגרות ס"א)

גם הפאליטיק צריך להיות על מסובב קוטב האמונה והתוה"ק ואם לאו הכל שקר

ואסובבה את מזבחך כתיב, ודרשו על ד' מינים, והוא, כי כשם שיש בגשמיות קוטב, ועגול המסבב

את הקוטב, כן הוא ברוחניות, וכל זמן שקו מראה / הצייגער / של כלי שעות סובב מהודר היטב, סביב נקודה האמצעית של הקוטב, הוא מראה את הזמן בדיוק, ואם באיזה רגע, יאמר זה הצייגער לעצמו די סבבתי ימים ושנים, את זאת הנקודה הקטנה, הפעם אהי' אני האמצעי, הצענטרום, והקוטב אותי יסובב... אז הזמן והקוטב והסובב כלם יחדיו יהיו שקר, ובאותה רגע שתאמר זאת, אופן עגלה של אייזענבאהן, באותה שעה תשבר העגלה וכל אשר בתוכה. וכן הוא הדבר ברוחניות, אפשר לחקור, ולעשות משא ומתן ואפשר גם פאלעטיק, אמנם זה רק כל זמן שהם הם האופן, והאמונה ותוה"ק הקוטב, אמנם אם הפאליטיק והמחקר והמו"מ יאמרו שהם הקוטב, והאמונה תסובב סביבם, באותה שעה הכל שקר, המחקר והמו"מ והפאליטיק וגם האמונה.

סובב הוא האופן המסבב, וסביב הוא הקוטב המסתובב, המרכז האמצעי.

אם רוצים לעשות מכת"ע ובתי ספר ופאריז לסביב ובתי מדרש תורה וירושלים לסובב אז אין כלום והכל שקר

אנחנו יודעים שהקב"ה הוא סביב שלנו, ואנחנו סובביו, וה' סביב לעמו כתיב, אמנם ועדת לאומים תסובבך רוצים לעשות לבורא עולם סובב ועלי' למרום שובה כתיב, סביב רשעים, חושבים את עצמם ולפיכך, ובאמת יתהלכון. ולגבי עמו, יסובבנהו יצרנהו אמר רחמנא.

וכל זמן שביהמ"ד הוא הסביב ומכתבי עת ובתי ספר הם הסובב אז עדיין חצי צרה אמנם אם רוצים לעשות מכ"ע ובתי ספר לסביב וביהמ"ד לסובב, פאריס לסביב וירושלים לסובב, תורה לסובב וישראל לסביב אז רחמנא ליצלן, אין כאן תורה ואין כאן ישראל ואין כאן עולם ואין כאן אמת.

ולפיכך אנחנו אחרי ימי התשובה שהשגנו את האמת, מראים בד' מנים, שאנחנו הם סובביו של הקב"ה.

וכן נזכה באמת לאמתו תמיד, שלא לסבב את האמת לצרכנו, בין לצורך הרבים ובין לצורך יחיד.

(מכתב שכתב בחורף שנת תרח"ץ לידידו הרב שלמה שאנפעלד ז"ל, חובא בס' רבי "מיכאל בער" ח"א עמ' 68)

**האגודה התנהגה שלא כראוי כמו באהן שמתנהגת ע"י
שיכור ועלול להפיל את כולם לתהום**

למה הדבר דומה ל"באהן" (מסילת הברזל) מלאה אנשים, ואיש שיכור מנהיג אותם, ואתם יודעים שהמנהיג הוא שיכור ועלול להפיל את כל הבאהן לתהום רח"ל, הלא אתם מחוייבים לסלק את המנהיג הלז ולכוון את הבאהן למקום הראוי", ואתם היו צריכים לכנוס לתוך האגודה ולכוונם מדרכי מות לדרכי חיים.

ענהו רבינו, הלא אנחנו היינו צועקים תמיד שהבאהן נוסע במקום סכנה, ומה הי' עלינו לעשות יותר?"

(מפי הר"ד ישי בוכינגער ז"ל, בקו' שבחי מהר"י ט"ב אות ל"ג)

אני הייתי שם פעם כשהגה"צ ר' מיכאל בער ווייסמאנדעל זצ"ל אמר לרבינו [מסאטמאר זי"ע]: כבודכם והרב ממונקאטש (הגה"ק בעל מנחת אלעזר זלה"ה) אשמים בחורבן האגודה, שאתם ידעתם ש ... הוא אפיקורס ואנחנו לא ידענו עד מה, בהיות שראינו אותו עטוף באיצטלא דרבנן ... ודמינו שגם הוא צדיק, ומשל

יח. ומהראוי לציין בזה מה שבספר "ר' מיכאל בער" (ח"א עמ' 66) הובא העתק של מכתב חותנו הגה"צ מוהרש"ד אונגאר מנייטרא זצוק"ל אודות מה שמתרעם על רוחות זרות שהחלו לנשוב במחנה פועלי אגו", והעירו על זה המדפיסים שממלת "אמנם למשמע אוזן" עד "ואבדו בידים כל מה שיש להם" ניכר סגנון הלשון של ר' מיכאל בער זצ"ל, וכפי הנראה שהוא הכין הלשון במכתב לחותנו הגה"צ מנייטרא זצ"ל ובכך ראינו לנכון להעתיק את חלק הזה שבמכתב [הובא כל המכתב בספר "רבה דעמיה" (תולדות הגה"צ מנייטרא זצ"ל) ח"ב סי' פ"ו עמ' 818-820] ז"ל, ... אמנם למשמע אוזן לקול הנשמה מציון אי אפשר להחריש, כי רוח שאינו מצוין מנשב בכתה ידועה בין הפועלים, על מנת לחלק ולהפריד בין חדש לישן, ולהוציא מכללה של אגו"י הדעות והיסודות שמהם נולדה אגו"י ועמדה ב"ה עד הנה.

מטעם זה רוצים לשים מושבו של קרן הישוב דוקא בתל אביב, במקום שכל הרוחות העומדות מנגד תוה"ק שולטות בכל תוקף, ובין אנשים בתוככי אגו"י שלא טעמו טעם זקנים, באתרא דלית מרא דאתרא וחכמי התורה אשר הריחם ביראת ה' להבדיל בין טהור לטמא, כי מי זה אשר לא ידע, כי הרבה הלכות בהלכות יסודי התורה של אגו"י אי אפשר לקבעם אלא בחוש הריח של יראת שמים בלבד, ונראין הדברים בלי משפט של שנאה וקנאה, כי הרוח של תל אביב והריח של הרבה מיושבי אינו מסוגל הרבה להבדלה זו בין קודש לחול.

יכול אני לשער בעצמי שיאמרו אנשי ירושלים, כי טיבה של בריחה זו מירושלים לתל אביב כך פירושה: מוטב לבעלי קרן הישוב לסבול רוח אחרת של תל אביב החדשה, מלסבול רוח אחרת של ירושלים הנושן, ומוטב להעמיד את עצמו בחוש ריחו של הרב מתל אביב וסביביו, מלעמוד בחוש ריחו של הרב בירושלים ובסביביו. ונראה שהפירוש הזה לא יהיה רחוק הרבה מהאמת, והלא הלכה ידועה היא בישראל, שאדם שאינו שומר כל התרי"ג מצוות נוח לו שירגיש עצמו לצדיק וחסיד בתל אביב משירגיש עצמו כך בירושלים.

ואם בירושלים חומת ברזל מפסקת בין אגו"י ופועלי אגו", ובין הקרן הישוב והכולל או אנשיו, ומחמת זה בורחים לתל אביב, אלא מאי מוכח שבתל אביב אין חומת ברזל מפסקת בין פועלי אגו"י ופועלי המזרחי והסתדרות, ובין קרן הישוב לקרן היסוד והקימת.

ורק על פי הנחות הללו אפשר להבין כי עד כאן יעיזו פנים אחדים בפועלי אגו"י להכנס לועידה ולדרוש כניסה לועד לאומי עם כל אבירייהו.

ובלבד כל הסכנה הצפויה מזה על כל קדשי אגו", וכי רוצים לעשות דוקא גם בתוך אגו"י מחלוקה ופירוד בין פועלים לבתלי פועלים, בין מעבידים לנעבדים, כמו שהוא רגיל על לשונם, בתמי".

כל כך דברו בכנסיה הגדולה ואחרי שאגו"י חסרה פראפאגאנדא, ואלא מאי מוכח שישנם הרבה בישראל העומדים עדיין מחוץ לאגו", ודבר זה אפילו תנוקות של בית רבן יודעים אותו, כי ישנה לאגו"י עומדי חוץ משמאל ולהבדיל עומדים חוץ מימין.

אלא שהעומדים מנגד לאגו"י משמאל הלוואי שיחזרו מהרה בתשובה שלמה, אבל עד הזמן ההוא. אין אנחנו ואין הם רוצים שיכנסו לפנים, אמנם אלו שעומדים מחוץ לאגו"י מימין רוצים אנחנו בכל לב ונפש שיכנסו לתוך תוכה ולפנים פנימה של אגו", ואלו יש בכח להכניסם על ידי דעות ודברות ומעשים שלמים ותמימים עם רוח אגו"י בתוך אגו"י בכלל ובפרט, והיא היא הפראפאגאנדא המועילה והצריכה לאגו".

אמנם אלו הדעות והדברות של התחכמות והתרעמות מן הקצינים והקיצונים של אגו", ואלו מעשים שהם התולדות של אלו הדעות והדברות, הם הם הפראפאגאנדא המביאה את ימינה של אגו"י העומדת בפנים לברוח אל הימין העומדת בחוץ, ואולי, ועל זה לא ידו הדווים, גם את השמאל העומדת בפנים לברוח אל השמאל העומדת בחוץ, ותו לא מידי.

זולת זה, אין שום תועלת לאלו המעשים הסותרים על מנת לסתור, וקרן הישוב לא ירויח עי"ז אפילו פרוטה אחת, אלא אדרבה כל המעט שיש לו יפסיד, ופועלי אגו"י לא ירויחו אפילו פועל אחד, אלא אדרבה יאבדו בידים כל מה שיש להם (עכ"ל).

יט. במקום אחר מצאנו שהנוסח שאמר לו רבינו היתה בזה"ל, "אדרבה, באופן כזה צריך לעמוד בחוץ ולהזהיר שלא להיכנס אל הבאן מפני ששיכור מנהיג אותם".

ראשי האגודה הן המה אשר ביקשו מדינה ובגללם יצא העגל הזה

שמעתי מאמור שליט"א כשהי' לומד בישיבת נייטרא הי' שם איש חשוב ת"ח וכו' והנ"ל לא הי' בשיטת הקנאות, והי' זה אחר התייסדות המדינה אמר הנ"ל להבחורים דשם "שצריך להיות ... [ראש האגודה], וגם צריך להיות סאטמאר רב", והי' אז בין הזמנים ודרש דעתו ברבים, אמר רבי מיכאל בער ז"ל שעד עכשיו לא רציתי להשיבו אבל עכשיו אשיב, שאני הייתי בהאסיפה של האגודה בשנת תש"ח קודם התייסדות המדינה, ודנו אז בענין זה, דפק ... על השולחן כמ"פ באופן משונה שצריך מדינה, במילא לדעתי הוא "אפיקורס או נראה כמטורף בדעת".

והסביר שאז בזמן הנ"ל אם הי' האגודה הולך בדעה אחד נגד הקמת המדינה אז היו מספר החרדים קרוב לחמישים אלף ויותר בדעתם לנגד למדינה לפני העמים ובפרט לפני הענגלאנדער, בוודאי היו חושבים עם דעתם כיון שגם הענגלאנדער לא הי' רוצים ליתן להם מדינה.

(קונטרס תפארת נפתלי ענינים להגה"צ משארמאש זצ"ל עמוד צ"ב)

רבי מיכאל בער סיפר האיך שהיה נוכח בכנסיה הגדולה של האגודה ושחותנו הגה"ק מנייטרא זצ"ל לחם בכל הכח נגד הרעיון של מדינה עפ"י תורה

סיפר רבינו [הגה"צ רבי מיכאל דוב ווייסמאנדל זצוק"ל, אשר הגיע לכנס' הגדולה של האגודה בשנת

תרצ"ז יחד עם מורו ורבו וחמיו בזיו"ר הגה"ק רבי שמואל דוד הלוי אונגאר זצוק"ל הי"ד רבה של נייטרא], כי באחת האסיפות הקטנות שלפני האסיפה הפומבית דנו ג"כ על נושא זה [על ענין מדינה יהודית], ולאסיפה זו לא היתה רשות כניסה רק לרבנים. והתבטא רבינו: הייתי סקרן מאד לידע מה ידברו שם, והחלטתי שגם אני רב... ורכשתי לעצמי תעודת רב ונכנסתי עם כולם. נשיא הכנס' היה הרב מריישא הרב אהרן לעווין ז"ל, אשר התחיל לדבר ולהסביר בחלקלקות לשונו כי המדינה היא הכרח גדול וכו', והיה שם גם הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל, וכששמע את הדברים חוורו פניו כסיד, משום שראה שגם אם ימחה נגד זה לא יתקבלו דבריו, כי הרוב הושפעו מדברי הרב הנ"ל, והרב מנייטרא זצ"ל ביקש את רשות הדיבור, ואמר: הנה כבר שמענו את הטובות שנשיג ע"י מדינה, אמנם אני רוצה לפרט גם את הרעות והצרות שיבואו עלינו על ידי זה... ודיבר כשתי שעות ומחצה עד שהצליח לבטל את המזימה, ולהשפיע על הרבנים הנוכחים שלא יתמכו בעד המדינה. והגאון רבי אלחנן זצ"ל עמד ונשקו על ראשו ואמר לו: נייטרא רב, איר האט אונז געראטעוועט! [הצלתם אותנו!]

(איש חמודות עמ' מ"ג-מ"ד).

חלק ד' - מו"מ עם רבינו בעניני השקפה

לבבו, אולם לרבינו הרבה לספר הרבה יותר ממה שנדפס בספרו, והזכיר רבינו את ספרו מן המצר בהקדמת ספרו על הגאולה ועל התמורה (עמ' י"א, וז"ל ק), וכן עשו הרבה מעשים נוראים כאלו וגרמו לאבדן של ישראל בעוה"ר, "וקצתם מהם" מובא בספר "מן המצר" שכתב ידידי הרה"ג המנוח מוה"ר מיכאל דוב ע"ה.

(מושיעין של ישראל ח"י עמ' תת"ח)

רבי מיכאל בער סיפר לרבינו את כל הרשעות של הציונים בימי הזעם ורבינו מזכירו כמה פעמים בספריו הק'

בשיחות אלו סיפר הגרמ"ב לרבינו הרבה מפעולותיו בימי הזעם להצלת ישראל, איך ועד כמה שהציונים היו למכשול ולפוקה לעכב פעולות ההצלה. חלק מדבריו הלא כתובים המה בספר מן המצר שכתב הגרמ"ב בדם

כ. חז"ק דמורן רבינו בספה"ק ויואל משה (מא' שלש שבועות סי' ק"י) ואין איש שם על לב כי ע"י הכתות האלה שמשכו לב העם ועברו על השבועה של דחיקת הקץ ליקח מלוכה וחירות קודם הזמן נהרגו ר"ל ששה מיליונים מישאל, כי מלבד שזהו העונש המור המבואר ע"ז בגמרא אני מתיר את בשרכם.... וחוף מזה יש "בירורים אמיתיים" על כמה פעולות אכזריות שעשו בזה שדין גרמא בנוקין של כל האסון הנורא, וממדינת אונגארן נתברר קצת מן הפעולות, גם במשפט שהתנהל בא"י בזה (דהיינו המשפט של קאסטנער), וככה היו כמה מעשים ברורים בכל משך הזמן, בחושבם שע"ז יגיעו יותר למטרת חפצם להשיג ממשלה, אלא שאין רצוני להאריך בזה כאן כי לא באתי בקונטרס זה רק לברר ההלכה. (וע"ע בסי' קלה"ה שם בד"ה גם בשפ"ד).

ועי' עוד בקונטרס על הגאולה ועה"ת (שם) שכתב רבינו מקמי הכי בזה"ל, והלא ערכו (הציונים) מלחמה עם הצר הנורא שבגרמני' ונשמע קולו אז בראדיא שאמר היהודים ערכו נגדו מלחמה ע"כ אענה להם, וכן עשה בעוה"ר שתיכף אח"כ התחילו ההריגות הנוראות, א"א להבין האיך אפשר אכזריות נוראה כ"כ וכו' להפקיר דמם של ישראל (עכלה"ק), ודבר זה ג"כ מקורו מרבי מיכאל בער זצ"ל כמתואר דבר זה בדרשתו, (פרדס חמד, מאמר לא רעב ללחם עמ' ק"ל-קל"א).

בעת המלחמה לא היה שייך ללחום כי אם לברוח ולהנצל

בין השיחים כאשר דיבר רבינו עם הגרמ"ב על אופני ההצלה בשנות החורבן איירופא שאם היה איזה מבוא להצלה, על מה היו צריכין להשים עיקר מגמתם, הסביר רבינו שעפ"י דעת התורה היו צריכים להשתדל בעיקר לברוח ממקומות הסכנה ולהנצל שזהו דרך התורה, וח"ו לא ע"י התקוממות נגד הנאצים, וכמש"כ הרמב"ן ז"ל בפ' וישלח על מה שאחז"ל שהתקין עצמו יע"א לג' דברים לדורון לתפילה ולמלחמה וביאר הרמב"ן דמ"ש למלחמה הכוונה לברוח ולהנצל^כ, וכ"כ שם הרבינו בחי עי"ש, ואף שהבטיח לו הקב"ה שינצל, מ"מ השתדל בעצמו בהצלה בכל יכולתו ע"י בריחה.

(מושיען של ישראל ח"י עמ' תת"ח-תת"ט)

המרד בווארשא היתה נגד התורה ע"י קלי דעת וגם לא הרוויחו מזה אדרבה קלקלו הרבה בזה

פעם דיבר רבינו עם מקורביו בנוגע להמרד הידוע בווארשא, שהתקוממו היהודים למרוד בהנאצים, שנעשה נגד התורה ונגד ההלכה, כי מאחר וזה בכלל השבועה שלא למרוד באומות העולם, והמרד לא נעשה בהתייעצות גדולי התורה כי אם איזה קלי דעת עמדו בראש המרד, ובר מן דין שהמרד אינו מכוון לפי דברי חז"ל היה כל המרד נגד השכל, ולא היה בזה שום תועלת ותכלית, וכל מי שהיה בו קצת דעת הבין כי מהנמנע שהיהודים עם המעט מזעיר כלי זין שהיו להם יוכלו להתגבר על הגרמנים מלומדי מלחמה וכלי זין המוכשרים בידם, ואדרבה המרד גרם שכל היהודים נחשדו בעיני הגרמנים למורדים מצויידיים עם כלי זין, ואחר המרד הכבידו את עול היהודים בהגעטאס, להחליש את היהודים שלא יוכלו למרוד, והרבה צרות נגרמו על ידי המרד^כ.

הציונים לא יתבעו אותי לערכאות שהרי המה יודעים שאני שמעתי מרבי מיכאל בער את כל תעלוליהם בימי המלחמה ואם אספר זאת יתבזו לעיני העולם

בשנת תשכ"ב כאשר תפסו הציונים את הילד יוסעלע שוכמאכער בעיר ברוקלין בביתו של הרה"ח ר' אברהם זיינוויל גערטנער ע"ה אחרי שהרעישו את כל העולם לתפשו ולהחזירו להוריו המושומדים כדי שיוכלו להעבירו על דתו, היה בין מקורביו רבינו שפחדו כי אולי יתבעו הציונים את רבינו לדין בבית המשפט, כי התנפלו עליו בעתוננים כאילו הי' לו יד בהברחת הילד, והרגיעם רבינו בדרך צחות כי אינו מתיירא מזה כלל, כי הציונים יודעים היטב שהרבה דברתי עם ר' מיכאל בער, והוא סיפר לי הרבה דברים נוראים מתעלוליהם האך שבימי הזעם הפקירו נפשות ישראל להריגה ל"ע, ויודעים שאם אספר לפני בית המשפט בניו יארק מקצת מן הדברים אז יתבזו לעיני העולם בבזיון גדול, ע"כ לית דין צריך בושש פן ואולי יתבעו אותי לדין בבתי המשפט, כי לא ירצו זאת כלל... (מפי הרב מפאיע ז"ל).

(מושיען של ישראל חלק י' שם הערה ל"ח)

דרש דרשה בבכיות נוראות נגד הציונים והמדינה

סיפר הרה"ג אב"ד פאיע (שליט"א) [זצ"ל] שבשנת תש"י לפ"ק ביקש הרה"ק מסאטמאר זצ"ל מרבינו [הגרמ"ב] שיאמר דרשה בבית מדרשו נגד הציונית והמדינה, כי הי' יחיד בדור ממש שיצא נגד זה בפומבי, ולכן רצה להראות שיש עוד רבנים האומרים כן, ואכן מילא רבינו בקשת הרה"ק זצ"ל, ודרש אז בבכיות נוראות נגד הציונים והמדינה.

(איש חמודות עמ' תכ"ט)

וע"ע מש"כ בזה במאמר ישוב אר"י (סי' קל"ט), וגם שם מזכיר שלא בא אלא להעיר ואין רצונו להאריך בזה, ושצריך לזה קונטרס מיוחד, ובספר על הגאולה ועה"ת (סי' מ"ו) הזכיר רבינו מספר "מן המצר", וכתב שהביא שם מקצת "ממעשיהם המכוערים, בראיות חותכות וברורות מפייה ומפי כתבם, שאין להשיב עליהם ולא להסתפק בהן" יעיי"ש, ושם בסי' ק"ג מביא רבינו שבעצמם כתבו "שבדם ירשו הארץ" כמובא מכתב זה בס' "מן המצר" ממה שראה בעיניו, יעיי"ש, והוא המכתב הידוע הנזכר בס' מן המצר (עמוד צ"ב ודפו"ח עמ' פ"ו) ששלחו ראשי הציונים באמצע ימי המלחמה מענה על הבקשה ממחנות ההסגר שישלחו כסף להציל את ישראל מגיא ההריגה, וענו על זה במכתב, דהעיקר והדבר היותר נחוץ כעת הוא, לעשות הכל שארץ ישראל תתהוו למדינת ישראל, ובאם לא נביא "קרבנות" לא יהיה לנו שום זכות לבקשו מאת העמים אחרי כלות המלחמה, "כי רק בדם תהיה לנו הארץ" וכתבו שלכן אינם שולחים אלא קצת כסף לחבריהם הציונים להמלט מארץ הדמים, והשאר יעלו כולם על מוקד האש רח"ל. (ועי' לעיל בחלק א' שהבאנו את הדברים ממקורם)

כא. עי' הקדמת קונטרס על הגאולה ועה"ת שהביא רבינו ד"ז ומש"כ בזה, וכן הביאו בכ"מ רבות.

כב. תחת אחת השיחים (בט"ב אחר הצהרים בעיר המרפא שערן ספרינגס בארה"ב כששהה שם רבינו בימי הקיץ), נסובה השיחה פעם על התקופה בגעטא קלויזנבארג, שהאנשים לא ידעו שמובילים אותם לגיא ההריגה באוישוויץ, ואמר אחד מהחבורה

"כי מה הועילו בווארשא, הרגו איזה גרמנים, ומי יוכל לשער עד כמה הגדילו את מדורת השנאה והחמה".

רבי מיכאל בער התפלא על רבינו שהרגיש תיכף שנמצא דברי מינות בספר

בתוך אחת השיחים כאשר הי' המדובר מתקוותן של ישראל לקץ הגאולה שיהי' בעגלא ובזמן קריב, הביא הג"ר מיכאל בער לרבינו ספר אחד שנדפס אז בא"י שמרבה ללקט ממאמרי חזו"ל ואגדות הש"ס בעניני קץ הגאולה העתידה, בחושבו שבוודאי יהנה רבינו לעיין בו.

אמנם הגרמ"ב לא הרגיש שבדף השני מהספר נדפס שמה שיר פזמון מעניני גאולת שקר הציונות, ונכתב על הכותרת "שיר הגאולה, נתחבר ע"י הרב קוק, ושרים אותו בשיר של התקוה" (המנון הציוני על המדינה).

והי אחר שיצא הגרמ"ב מחדרו לקח רבינו את הספר לידו, ולפלא שתיכף כשפתח את הספר מיד הרגיש בשיר הזה, ואורייתא קא מרתחא ל' לראות דברי מינות מעורבים בהם, וקרע את הדף מהספר וצעק ככוריא: "רשעות כזה, בספר אגדות חזו"ל מכניסים שיר שחיבר הרשע הזה העוכר ישראל ימש", ועוד שרים אותו בניגון התקוה", ותיכף הושיט את הדף למשמשו הרב מפאיע ואמר לו: "מהר קח ולך ותשרפנו".

אח"כ כשסיפר הרב מפאיע את הדברים להגרמ"ב, נענה ואמר: "לפלא, הלא גם אנכי ראיתי את הספר ולא הרגשתי כלל בדף זה, ואילו רבינו הרגיש בו תיכף ומיד, כי מיד הוא רואה מה שהוא צריך לראות".

(מושיען של ישראל חי עמ' תתע"ז-תתע"ח)

ויכוחו של רבינו עם רבי מיכאל בער אודות הקמת המדינה

השיחות [בין רבינו לבין הגרמ"ב] סובבו על הענינים שעמדו אז על הפרק, האסון הנורא שהשתדלו כיתות הציונים להמיט על הכלל ישראל בפעולותיהם הנלוזות להעלות חמת האומות הבריטים והערבים, ולגרשם מהארץ בהטלת לחץ כבד על רוזני הארץ שיתנו להם מדינה, ובימים ההם בחודש אייר התחילו הדיונים אצל

תחת אחת השיחים של הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל עם רבינו, סיפר הגרמ"ב: כאשר התחילו הצרות בסלאוואקיי, עלה בדעת הפארטיזאנים המורדים לשבש את המסילות של הרכבות של חיילי הגרמנים להכביד עליהם בדרכם, ובתוכם היו גם יהודים וכאשר שאל בעצת חותנו הגה"צ מוהרש"ד זצ"ל האב"ד נייטרא התנגד מאוד לזה שהיהודים ילחמו עם הגרמנים, ואמר לו רבינו שהצדק היה עם חותנו ז"ל, כי ענינים כאלו הביאו אסון נורא לבית ישראל, כי אם היו הגרמנים חושדים את היהודים כמורדים ולוחמים נגדם אז היו מחסלים תיכף את כל יהודי סלאוואקיי, ואז לא היה המחנה הנשאר לפליטה, כי היה בכחם להרוג ולאבד, ואף אם שיבשו את המסילות היה בידם לתקנם ולא היה בזה שום תועלת רק אסון כבד ר"ל.

(מושיען של ישראל ח"ח עמ' קל"ט)

רבי מיכאל בער מעיד בעצמו שהתקוממות גרמו רק היזק וחורבן

ומהראוי להעיר בזה ממה שכתב רבי מיכאל בער זי"ע בעצמו בספרו מן המצר (עמ' קי"ט) בענין זה שאפילו מה שרצו לנפץ הדרכים להצלת יהודים, באופן "שלא ידעו שיד ישראל באמצע", ובכח"ג הסכים חותנו הרב מנייטרא זצ"ל, ובכל זאת מסיים שלא יצא מזה רווח כי אם קלקול וז"ל, וכתבתי הדברים לפעסט עם כל אותה העצה לעשות סדר של מנפצים דוקא ודייקא ובהירות גמורה שלא תחת שם ישראל אלא בשם של מתנגדים הונגארים מן הממשלה הראשונה לא לעכב על גירוש יהודים, כי זה הי' באפיריל בשעה שלא הלכו עדיין הגירושים אלא שתהיה פנים המעשה כדי לעכב את הטראנספארטים של אנשי חיל גרמנים.

אלא שרואה אני היום שכל זה היה רעיון רוח, כי אפילו אם היו מתחילים בודאי שלא היו גומרים כי רב מאוד הי' אז עדיין כחם של הגרמנים הרשעים, צא ולמד מה עשו עם הארטי חצי שנה אחרי כן, ועם הפארטיזאנים הסלאוואקים עשר חדשים אחרי כן, וקרוב הדבר כי היה ההיזק גדול הרבה יותר מן התועלת לפי השעה, ואפילו אותו מעט השארית שנשאר בהונגאריא לא היה חי היום,

שאלמלי ידעו על ההריגות ועל הטבח באוישוויץ, היו מתקוממים למרוד נגד הנאצים, ואמר רבינו: שאם חסרון הידיעה מנע התקוממות ומרידה נגד הקלגסים האכזרים, אז אפשר שחסרון הידיעה היה קצת טובה, כי אילו היו מתקוממים ומורדים בהרוצחים כמו שהתקוממו בפולין בגעטא ווארשא, היה ההתקוממות גורם רציחה נוראה, שאז היו הרשעים הורגים ומחסלים בלי רחמנות את כל הגעטא, כמו שאירע בעוה"ר בגעטא ווארשא, שהיהודים התקוממו במרד נגד הס.ס. ושילמו מחיר יקר, שהנאצים טבחו ולא חמלו באכזריות נורא עד בלתי השאירו כמעט שריד ופליט הי', ואלמלי המרד היו רבים נשארים בחיים, ע"כ א"א לדעת ויתכן שחסרון הידיעה היה גם קצת טובה, שעכ"פ נשארו לפליטה המעט מן המעט

שנשאר. (מושיען של ישראל ח"ח עמ' קל"ח).

מה שמתרחש בשמים איננו יודע אבל בעולם הזה להלכה למעשה נקטינן כדעת הרב מסאטמאר

תלמידו הר"ר ישעי' ראזנבערג הי"ו (מב"פ) שבשנת תשט"ו לאחר שחזר רבינו מאר"י שניהל בשעתו מערכה כבידה נגד השתתפות בבחירות האסורות לכנסת המינים, שכידוע שנפגש אז רבינו עם הרה"ק מבעלזא זצ"ל בנוגע לפרשת הבחירות, ומחרת ריב עוררו מחלוקת נגד רבינו, אז שמעו כשרב א' שאל את הגרמ"ב מה הוא אומר כעת, הלא הרה"ק מבעלזא הוא איש קדוש וכו', ענה לו הגרמ"ב בחכמתו, כי מה שמתרחש בשמים אינו יודע אבל בעוה"ז להלכה ולמעשה צודק הרב מסאטמאר², וכלשונו הזהב: "אויף יענע וועלט ווייס איך ניקס, אבער אויף דא וועלט איז דער סאטמאר רב גערעכט..."³

(מושיען של ישראל ח"י עמ' תתט"ו)

רביה"ק אמר שספר "מן המצר" צריך להמצא בכל בית יהודי

גדולי ישראל הביטו והחשיבו חיבור מן המצר כמו ספרי קודש, ולא כסתם ספר היסטורי, והרה"ק מסאטמאר זצ"ל כשהגיע הספר לידו קרא בו מרישא ועד גמירא [בת"ב אחר הצהריים], ואחר כך התבטא "ספר זה צריך להמצא בתוך כל בית יהודי"⁴.

(איש חמודות עמ' תנ"ט)

האומות המאוחדות (יו. ענ.) לפתור שאלת ארץ ישראל, ומיום ליום גברה בלבול המוחות בלבבות בני ישראל, ודעתו של רבינו היתה אז בימים ההם שא"א בשום אופן שבעולם שהשי"ת יניח שמעשי שטן יצליח ח"ו שיתנו להם מדינה, כי פג לבו מלהאמין שכלל ישראל כבר ירדו לדיוטא כה שפילה שמשמים יענישו אותם בעונש מר כזה, אולם הגרמ"ב בחכמתו ראה את דרכי הפוליטיק של רשעי האומות שבין האו"ם שמוכנים ליתן מדינה להציונים, והי' טוען לרבינו שלפי הפאליטיק נראה שמתגלגל ובא ל"ע יום המר של הקמת המדינה הציונית (ע"כ מספר מושיען של ישראל ח"י עמ' תתט"ו).

והסביר ר' מיכאל בער שרבינו יודע ג"כ שעפ"י טבע יתכן הקמת המדינה אך אינו רוצה להאמין בכך

[ובספר איש חמודות עמ' תכ"ח כתבו אודות ויכוח זה בזה"ל], והי' רבינו [הגרמ"ב זצ"ל] אומר שהי' לפלא בעיניו שהרה"ק [מסאטמאר] זצ"ל אמר אליו כמה פעמים בלשון פשיטות שבודאי לא יקום מדינה, כי הרי הי' גם חכם מחוכם בכל היות העולם, אמנם דבר כזה ממש לא נכנס באזניו הגם שהיו פני הדברים נראים שאכן ישיגו מדינה. ואמר רבינו שהי' זה מכח האמונה השלימה של הרה"ק שהאמין שבודאי לא תקום צרה גדולה כזאת לכלל ישראל, ובפרט אחר חורבן איום ונורא כזה שעבר עלינו, שנשאר כלל ישראל שבור ורצוצן ואפס עצור ועוזב שיאיר לבית ישראל להתחזק נגד נסיון קשה כזה⁵.

כג. ויש שהסבירו את הנהגת רבינו שלא רצה להאמין בשום אופן שיקים מדינה על פי דברי הרה"ק מאפטא זיע"א בספה"ק אוהב ישראל (פרשת נח) בשם הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א וז"ל, ויבוא נח וגו' מפני מי המבול. ופירש"י ז"ל אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול עד שדחקוהו המים עכ"ל. והלא פלא גדול לחשוד את נח הצדיק שהיה מקטני אמנה בהשי"ת ח"ו. ונ"ל דהנה חיתב אמונה יש לו שני פירושים. א', כפשוטו האמנת הדבר שבודאי יהיה כך. עי"ל אמונה מלשון ויהי אומן את הדסה (אסתר ב' ז') והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו ע"י שהוא מאמין בהשי"י ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות. והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו השי"ת בכל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם. אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול היינו ע"י שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול. ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות. וזהו שפירש"י ז"ל מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין. ר"ל באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהשי"ת יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכנ"ל. עד שדחקוהו המים כו' והבן היטב. ודפח"ח. ע"כ בשם הרב ז"ל: (עכ"ל"ק). וזה גם טעמו של רבינו שלא רצה להאמין בכדי שח"ו לא ימשוך את הדבר הרעה הזה להיות במציאות ח"ו.

כד. ובספר אביר הרועים (עמ' קע"א-קע"ב) הובא בזה שכשחזר רבינו מא"י בשנת תשט"ו לאחר שניהל שם מערכה כבידה נגד השתתפות בבחירות לכנסת המינים, שכידוע שנפגש אז רבינו עם הרה"ק מבעלזא זצ"ל בנוגע לפרשת הבחירות, ומחרת ריב עוררו מחלוקת נגד רבינו כשחזר רבינו לארה"ב נסע להנפש קצת בהרי הקטסקיל בעיר מאנטיסעללא, ואז נסע רבי מיכאל בער למעון הקיץ במאנטיסעללא, ולקח עמו כמה תלמידים, ושוחחו ביניהם בכמה ענינים, ואח"כ הוציאו כל איש מעליהם והמתיקו סוד ביחידות שעה ארוכה והגרמ"ד חיוק ועודד את רבינו ואת שיטתו. (כן הובא זה ב"איש חמודות" עמ' ת"ל).

כה. ועי' בס' עזר בקודש (עמ' תרמ"ו) שכדברים האלה השיב גם הרה"ק מוהרמ"מ מסטראפקוב זי"ע.

כו. ובהמשך הדברים הביאו שם בשם הגאון רבי גדלי' נאדעל זצ"ל מגדולי תלמידי החזו"א זי"ע שהיה אומר "דער ספר מן המצר איז דאס גרעסטע מוסר ספר אין דעם דור" [הספר "מן המצר" הוא המוסר ספר הכי גדול שבדור הזה].

התחיל לערוך ליקוט מגדולי ישראל ז"ל נגד הציונות

גם ביקש הרה"ק [מסאטמאר] ממנו שיסדר ויוציא לאור ספר אליבא דהלכתא נגד המדינה הטמאה, וכבר התחיל רבינו [הגרמ"ב] במלאכת קודש זו אבל לא אסתייעא מילתא מרוב חולשת כוחותיו. ובלשון הזה השיב אליו רבינו:

ב"ה, א' לסדר במדבר תש"ט לפ"ק.

לקדם אדמו"ר מרן הגאון הקדוש שליט"א, שלום וברכה¹.

בכל יום הייתי מחשב לקבל פניו הקדושים, אבל רואה אנכי בעו"ה כי תש כחי מאד בכלל, ובפרט כל מין טלטול מכחיש כחות גופי במדה מרובה ר"ל. וכבר נסיתי להתחיל במלאכת הקדש אשר למען קיום תוה"ק בזמן הזה צוני אדמו"ר הגה"צ שליט"א, אבל רואה אנכי כי אין אומן בלא כלים, וא"א לעשות המלאכה בלי להבין בספרים הנוגעים בזה בכלל, ובפרט בקולות

הקריאה מן רבותינו הגאונים הצדיקים קדושים אשר בארץ, ולזה צריך להיות שנים או שלשה ימים באיזה מקום אשר נמצאים שם, ומה אעשה כי אין בכחי בעו"ה לעשות כן - אם אולי המצא תמצא אדם מבין שיעשה הדבר הזה, אז בל"נ אקבל עלי את סדור הדברים כפי מעוט כחי².

מי כהחכם ומי יודע פשר דבר בעתו מה טוב - עת לדבר ועת לחשות - ומי יבין את זאת יותר מכ"ק אדמו"ר שליט"א, ואת אשר יצוה אעשה.

במטו מיני' דאדמו"ר הגה"צ שליט"א להזכירני בתפלותיו הקדושים בדבר ישועה ורחמים בגוף ובנפש.

עבדו הנאמן

חיים מיכאל דוב בן געלא

(תורת חמד קובץ אגרות סי' ס"ג, איש חמודות עמ' תכ"ט, אגרות מהר"ט ח"ב סי' תקכ"ו)

כו. הענין היתה שרביה"ק זי"ע ביקש אותו לקבץ דעתם של גדולי וצדיקי הדור מלפני המלחמה שהיו כולם כאחד בדעה אחת נגד הכת הציונות הארורה שהיא טמאה ומטמאה, אולם כנראה שלא יצא הדבר לפועל אז.

ונעתיק ג"כ מכתב שכתב הגה"צ משאפראן זצ"ל ביום ג' ויק"פ תש"ט לא' מאנשי שלומו בירושלים מענין זה (נדפס בתורת א' ח"ה מכתב קע"ג):

... היום באתי בדבר נחוץ מאד ... כדת מה לעשות כדי לחזק שיטה זו היחידית הנשאת עוד כמעט ללעג ולקלס בעוה"ר בהתגברות המינות וטפשות בין אותם אשר עדיין יראי ה' נקראו, וכבר כתבתי לך האיך קשה כאן למצוא מי שיעמוד לימין צדק ואמת ... ועתה נשאר לפנינו דרך אחד אשר עלה על דעת הגה"צ מסאטמאר שליט"א, אשר כבר דיבר עמי איזה פעמים אודות זה, דהיינו שהוא רוצה להדפיס ולקבץ כל מה שיצא לאור מעת שפשתה המספחת - זו רעיון הציונים וכל כת דלהון - מה שפרסמו גאוני זמן דור ודור נגד כפירה הזו, דהיינו שיקבצו מה שנדפסו איסורים וביירוים שהוא כפירה נוראה כל הרעיון הזה, מגדולי הדור מעת שהתחילו לפתות עם קדוש. ולחיבור זה יהי' נדפס אי"ה "מבוא" אשר לא נשתנה ח"ו תוה"ק, וכן יהי' מבואר שם שלא נשתנה מהות הציונים ושיטתם למעליותא, רק אדרבה הוסיפו לחטוא, ואם כן כל דברי הקדמונים במקומם עומדים. ויהי' זה לתועלת גדול - בפרט אצל הפוסחים על שתי סעיפים - אם יראו דברי גאונים אשר נתקבלו דבריהם בכל תפוצות ישראל, ובפרט בין ... אם יראו מגדוליהם דברים בוערים כאשר בודאי לא יוכלו להכחיש שדבריהם בטלים נגד דברי הגאונים אשר הם מכבדים אותם, כמו הגאון ר' חיים מברסק ז"ל. והגה"צ מסאטמאר שליט"א יכתוב בע"ה איזה הקדמה לזה. ועתה הי' קודם מן הנכון שגם שם תבקשו בין הנדפסים דברים אשר אולי אינם ידועים כאן, מה שיצא לאור שם בארץ הקדושה, או נשלח לשם מגאוני הדור שלפנינו, ותשלחו זה במוקדם לכאן. ותמחול להתייעץ עם חבריך שליט"א האיך הי' אפשר להשיג איזה מכתב מהגאון מברסק שליט"א, כי זה הי' דבר גדול אם תוכלו לשלוח איזה מכתב ממנו נגד שיטת הציונים או רעיון המלכות, כי בין אנשי ליטא זה בודאי יעשה רושם גדול ... ונא למהר הדבר כי נחוץ מאד למהר ולהדפיס אולי עוד קודם הפסח הקדוש הבעל"ט, עכ"ל. (הערה מתוך ספר אגרות מהר"ט ח"ב שם)

כח. ואכן היה להגרמ"ב חוש מיוחד להבחין בטובן של אגרות ומכתבי הגדולים, ובאיש חמודות עמ' תכ"ט הובא עובדא נפלאה בענין זה וז"ל, בימים ההם הי' קנאי אחד שהוציא לאור ספר "דובב שפתי ישנים" הכולל עשרות מכתבים נגד הציונות, והמדינה מגאוני קדמאי, ונכנס להרה"ק מסאטמאר זצ"ל שיתן לו הסכמה על זה, ורבינו ישב בחדרו של האדמו"ר, והפציר בו שלא יתן הסכמה בשום אופן, כי כמה מהמכתבים מזויפים הם [כמו שכתב רבינו במכתב לאותו המו"ל, ונדפס בתורת חמ"ד (סי' ס"ב) דף שכ"ט], ויתכן שהציונים ימצאו איזה הכחשה נגד אחד מן המכתבים, ואז יאמרו כי כן הוא כל המלחמה נגדם, שכולו שקר ורמי'. והתבטא רבינו: ס'איז דא גענוג מיט'ן אמת צו קעמפפן, מ'דארף נישט צוקומען צום שקר...

[ובהערה שם הוסיפו] וכן הי', שלאחר שיצא הספר לאור כתבו בעיתונים להוכיח בכמה הוכחות שהספר כולו מזויף, והי' ההפסד מרובה על השכר, (עכ"ד). ועיי"ש בתורת חמד שבחכמתו ובקיאותו מוכיח על המכתבים האלו שהמה מזויפים, בעת שעדיין לא נודע כלל הדבר.